

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

จิรภัทร เหล่า

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2567

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

จิรภัทร เหล่า

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2567

STUDYING THE EDUCATIONAL EFFECTIVENESS OF LITERATURE: PHRA API MANI – THE ESCAPE FROM THE BUTTERFLE SIRIT BY 3RD YEAR HIGH SCHOOL STUDENTS AT MUANG PHON PITTAYAKOM SCHOOL BY USING PROBLEM BASED LEARING

CHIRAPAT LAO

A THESISE SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE MASTER DEGREE OF EDUCATON
PROGRAM IN TEACHING THAI LANGUAGE
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
2024

หัวข้อวิทยานิพนธ์	:	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
ชื่อนักศึกษา	:	จิรภัทร เหล่า
ชื่อปริญญา	:	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	:	การสอนภาษาไทย
ปีพุทธศักราช	:	2567
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	ดร.รัชนีฉาย เฉยรอด

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ .....
(พระครูศรีวีรคุณสุนทร, ผศ.ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

ประธานกรรมการ .....
(รศ.ดร.สุทัศน์ วงศ์กระบากถาวร)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา) .....
(ดร.รัชนีฉาย เฉยรอด)

กรรมการ .....
(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

กรรมการ .....
(พระมหาพิเชษฐ์ อตฺตานุรกฺขี, ดร.)

กรรมการ .....
(ดร.คชา ปราณีตพลกรัง)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Topic	:	Studying the Educational Effectiveness of Literature: "Phra Apai Mani - the Escape from the Butterfly Spirit" By 3rd-Year High School Students at Muang Phon Pittayakom School By Using Problem-Based Learning
Student's Name	:	Chiraphat lao
Degree Sought	:	Master of Education
Program	:	Teaching Thai Language
Anno Domini	:	2024
Advisor	:	Dr.Ratchaneechay Choeirod

Accepted by the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Education (Teaching Thai Language)

Dean of Faculty of Education .....
(Phrakhrusrivirakhunsunthorn, Asst.Prof.Dr.)

Thesis Committee:
Chairman .....
(Assoc.Prof.Dr.Suthas Vongkrabakthaworn)

Member (Advisor) .....
(Dr.Ratchaneechay Choeirod)

Member .....
(Phrakhrusutheejariyawat, Asst.Prof.Dr.)

Member .....
(Phramaha Phichet Attanurakkee, Dr.)

Member .....
(Dr.Khacha Praneetpolkrung)

Copyright of Mahamakut Buddhist University

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความเมตตาช่วยเหลือจากหลายฝ่าย หลายท่านด้วยกัน ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณยิ่งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางการศึกษาระดับปริญญาโท ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอธิการบดี คณบดีคณศึกษาศาสตร์ รองอธิการบดี วิทยาเขตอีสาน และบุคลากรทุกท่านที่ได้อำนวยความสะดวกในการศึกษาตลอดหลักสูตร รวมถึงขอกราบขอบพระคุณและขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาในเล่มวิทยานิพนธ์เสร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณท่าน ดร.รัชนีฉาย เฉยรอด ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดจนพี่น้อง เพื่อนๆ นักศึกษาระดับปริญญาโททุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจ ให้ความอนุเคราะห์ในการติดต่อประสานงานมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยแก่ผู้ศึกษาเสมอมา

ประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขออุทิศให้แก่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ผู้เป็นแรงบันดาลใจ รวมทั้งผู้ที่มีอุปการคุณทุกท่านที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ดำเนินบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดการผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ และหวังว่าเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ศึกษามานี้จะเป็นประโยชน์ผู้สนใจศึกษาต่อไป

จิรภัทร เหล่า

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	**:**	**การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน**
ชื่อนักศึกษา	**:**	**จิรภัทร เหล่า**
ชื่อปริญญา	**:**	**ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**
สาขาวิชา	**:**	**การสอนภาษาไทย**
ปีพุทธศักราช	**:**	**2567**
อาจารย์ที่ปรึกษา	**:**	**ดร.รัชนีฉาย เฉยรอด**

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคมด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 36 คน ซึ่งได้ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติค่าที (t-test Dependent)

ผลวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\overline{X}$=25.28, S.D.=2.59) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$=13.31, S.D.=2.70)

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=3.73, S.D.=0.56)

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ABSTRACT

Thesis Topic	:	**Studying the educational effectiveness of literature: Phra Apai Mani - The Escape from the Butterfly Spirit by 3rd-year high school students at Muang Phon**
Student's Name	:	**Chirapat Lao**
Degree Sought	:	**Master Degree of Education**
Department	:	**Teaching Thai Language**
Anno Domini	:	**2024**
Advisor	:	**Dr.Ratchaneechay Choeirod**

The objectives of this research were: 1) to compare Matthayom 3 students' achievements in their literature class before and after problem-based learning was applied to teach a chapter from Phra Aphai Mani, namely, "Phra Aphai Mani Ni Nang Phisuea" (Phra Aphai Mani Escapes Nang Phisuea); and 2) to examine the students' opinions toward problem-based learning. The study used experimental research methodology with a one group pretest-posttest design. The study sample included 36 Matthayom 3 students enrolled at Muang Phon Pittayakhom School during second semester of Academic Year 2022. Study subjects were selected based on simple random sampling using a lottery. Statistics used in data analysis included percentages, means, standard deviation, and t-test dependents.

The results showed that:

1. Regarding the students' academic achievement, they earned 27.29 percent on the pretest, taken prior to studying the chapter "Phra Aphai Mani Ni Nang Phisuea" with a problem-based learning model, compared to 81.67 percent on the posttest. The students improved their score by 54.38 points, a significant improvement with a .05 level of significance. This showed that students were able to acquire knowledge

using the problem-based learning model and were able to demonstrate academic achievement.

2. On average, students expressed a strong level of favorability toward the problem-based learning model, both in its overall application and when considering separate aspects of the learning model. In descending order of favorability, students on average strongly agreed with the usefulness and value of the learning model, strongly agreed with the quality of the learning content, moderately agreed with the learning materials, and moderately agreed with assessment and evaluation.

Keywords: academic achievement, literature, Phra Apai Mani, Phra Apai Mani Ni Nang Phisuea, problem-based learning

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... ฉ
กิตติกรรมประกาศ..... ช
สารบัญ..... ฌ
สารบัญตาราง..... ฏ
สารบัญแผนภาพ..... ฑ
บทที่ 1 บทนำ..... 1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1
1.2 คำถามของการวิจัย..... 6
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 7
1.4 สมมติฐานของวิจัย..... 7
1.5 ขอบเขตของการวิจัย..... 7
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ..... 8
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 10
2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551..... 11
2.1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย..... 11
2.1.2 หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม พุทธศักราช 2553 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2558) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551..... 14
2.2 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี..... 18
2.2.1 ความหมายของวรรณคดี..... 18

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.2.2 ความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดี..... 19
2.2.3 องค์ประกอบของวรรณคดี..... 21
2.2.4 การสอนวรรณคดี..... 22
2.2.5 วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อผีเสื้อสมุทร..... 25
2.3 แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน..... 54
2.3.1 ความหมายของเทคนิคจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน..... 54
2.3.2 ขั้นตอนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน..... 55
2.3.3 ข้อดีของเทคนิคจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน..... 57
2.3.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรูโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน..... 59
2.3.5 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน..... 63
2.3.6 การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน..... 66
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 67
2.4.1 งานวิจัยในประเทศ..... 67
2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ..... 67
2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา..... 84
2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 86
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 87
3.1 วิธีและขั้นตอนการวิจัย..... 87
3.2 ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการวิจัย..... 88
3.3 ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย..... 89
3.4 ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการทดลอง..... 96
3.5 ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล..... 97
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 99
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 99
4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 99
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 100

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ..... 108

5.1 สรุปผลการวิจัย..... 108

5.2 อภิปรายผล.....

5.3 ข้อเสนอแนะ.....

5.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้..... 109

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป..... 111

บรรณานุกรม..... 112

ภาคผนวก..... 116

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 117

ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญจรวจเครื่องมือวิจัย..... 119

ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 125

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 142

ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (t-test)..... 178

ประวัติผู้วิจัย..... 180

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551..... 14

2 หัวข้อการเรียนรู้รายคาบ รายวิชาภาษาไทย 5 (ท23101) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565..... 16

3 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) รายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563-2565..... 84

4 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ในสาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรมรายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563-2565..... 85

5 การกำหนดเนื้อหาและระยะเวลาในการทดลอง..... 90

6 วิเคราะห์เนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ความตามแนวคิดด้านพุทธิพิสัยของบลูม (Bloom's Taxonomy)..... 92

7 เกณฑ์การแปลความหมายค่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมโดยวิธีสอน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 95

8 คะแนนการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน..... 100

9 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน..... 102

10 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยภาพรวม.. 103

11 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านคุณภาพสาระการเรียนรู้..... 104

12 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านเนื้อหาการเรียนรู้..... 105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

13 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านประโยชน์และคุณค่า..... 106

14 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านการวัดผลและประเมินผล..... 107

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ **หน้า**

1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 86

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงจำเป็นที่จะต้องมีภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน อีกทั้งยังสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในสังคมนั้นอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่าภาษาเป็นเครื่องมือของมนุษย์ที่ถูกสร้างขึ้นจากคนชนชาติต่างๆ ทั่วโลก เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร ทั้งด้านการ พูด การฟัง การอ่าน และการเขียน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในด้านการคิด วิเคราะห์ บันทึกเรื่องราวต่างๆ รวมไปถึงการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นทั้งกับตนเอง และสังคม ด้วยเหตุดังกล่าว ภาษาจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อมนุษย์ทุกชนชาติ ทุกภาษา นอกจากจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารแล้วนั้น ภาษายังเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ประจำชาติ และยังสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เกิดขึ้นในชาติอีกด้วย

ภาษาไทย เป็นสิ่งที่ใช้ในการสื่อสารมาตั้งแต่โบราณ ซึ่งบรรพบุรุษได้ประดิษฐ์คิดค้นตัวอักษรขึ้นในสมัยสุโขทัย มีวิวัฒนาการทางด้านภาษาตามลำดับ มีความงาม ความสละสลวยทางด้านภาษาอันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางด้านภาษาทัดเทียมกับนานาประเทศ ซึ่งภาษาไทยถือว่าเป็นมรดกที่สำคัญอันล้ำค่าของชาติ เป็นภูมิปัญญาทางด้านความคิด ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนะธรรม อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนทั้งชาติเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรักสมัครสมานสามัคคีของคนในชาติ โดยปลูกฝังผ่านวรรณกรรม วรรณคดี ที่ถ่ายทอดผ่านตัวอักษรในรูปแบบการประพันธ์ชนิดต่างๆ อาทิ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง ซึ่งทำให้ผู้อ่านมีความเพลิดเพลินและคล้อยตามจินตนาการของผู้ประพันธ์ ดังที่ วิทย์ ศิวะศริยานนท์ (2514) กล่าวว่า วรรณคดีมักสัมพันธ์กับบริบททางประวัติศาสตร์หรือสภาพ สังคมในยุคสมัยนั้นๆ การอ่านวรรณคดีเพื่อให้ได้คุณค่าที่แท้จริง จึงจำเป็นจะต้องศึกษาควบคู่กับบริบททางประวัติศาสตร์ เช่น ด้านผู้แต่ง ที่มาของเรื่องที่เป็นต้นเค้า อาจจะได้รับอิทธิพลภายในประเทศ หรือที่ได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ ความมุ่งหมายที่แต่ง วิวัฒนาการและความสัมพันธ์ต่อเนื่องระหว่างวรรณคดีแต่ละสมัย สภาพสังคมในสมัยที่แต่ง เช่น วัฒนธรรมสภาพสังคม และเหตุการณ์ของบ้านเมือง รวมถึงอิทธิพลที่วรรณคดีมีต่อสังคมทั้งในสมัยที่แต่งและในสมัยต่อมา

การศึกษาวรรณคดีไทย เป็นการศึกษาภาษาผ่านวรรณคดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของแต่ละยุคสมัยในอดีต อีกทั้งยังเป็นการศึกษาภูมิปัญญาของกวีในแต่ละยุค ถึงการใช้ภาษา

ในการสื่อสารผ่านเรื่องราวต่างๆ จากประสบการณ์ ทัศนคติของผู้ประพันธ์ โดยจะนำเสนอมุมมองของตนเองผ่านตัวอักษรในด้านต่างๆ อาทิ สภาพสังคม วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี ที่กวีได้ประพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549) ที่แสดงความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการอ่านวรรณคดี สรุปได้ว่า การอ่านวรรณคดีทำให้ผู้อ่านมีประสบการณ์ชีวิตที่กว้างขวางและหลากหลายกว่าชีวิตของตนเอง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดและการกระทำของมนุษย์ในสถานการณ์ต่างๆ ทำให้เห็นสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความเชื่อต่างๆ อีกด้วย นอกจากนี้วรรณคดียังช่วยสะท้อนภาพสังคม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม ความเป็นอยู่ของบรรพบุรุษขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อต่างๆ ที่กวีได้สอดแทรกอยู่ในวรรณคดี

วรรณคดีไทย มีส่วนสำคัญในการแสดงออกถึงความเป็นไทย เนื่องจากเป็นคลังความรู้ที่สอดแทรกประวัติศาสตร์ชาติ เข้าในเนื้อหาด้านวรรณศิลป์ของกวีทุกยุคทุกสมัย เป็นสมบัติที่คงอยู่คู่กับชาติไทยมาอย่างยาวนาน ปัจจุบันหลักสูตรการจัดการศึกษาทุกระดับ จัดให้มีการจัดกิจกรรมเรียนการสอน ซึ่งมีเนื้อหาวรรณคดีไทยบรรจุลงในหลักสูตรการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ทั้งนี้เนื่องด้วยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ของแนวการศึกษาที่กำหนดไว สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้กล่าวถึง การเน้นความสำคัญของความรูของผู้เรียนในข้อหนึ่งไววา ความรูเรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลกรวมถึงความรูเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น การศึกษาวรรณคดีไทย จึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยทำให้แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บรรลุจุดมุ่งหมายได้เป็นอย่างดี เพราะวรรณคดีคือภาพสะท้อนสังคม หรือกระจกเงาบานใหญ่ของสภาพสังคมไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียน นอกจากครูผู้สอนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาแล้วนั้น การสอนวรรณคดีไทยยังช่วยเพิ่มทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ จากเนื้อเรื่องในวรรณคดี ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงหลักแนวคิด พฤติกรรม ค่านิยม คติความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ที่สอดแทรกอยู่ในวรรณคดีแต่ละเรื่องในแต่ละยุคสมัย ซึ่งเป็นภูมิรู้ของกวีที่พยายามถ่ายทอด

ชลธิชา หอมฟุ้ง (2557) ที่กล่าวเกี่ยวปัญหาด้านครูสอนวรรณคดีไทย ดังนี้ ปัญหาการสอนวรรณคดีส่วนหนึ่งเกิดจากครูที่บางท่านใช้วิธีสอนแบบ “ป้อนความรู้” เช่น อธิบายเนื้อคำศัพท์จากเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ทำให้ผลการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ไม่เจริญงอกงาม และครูยังขาดการจัดกิจกรรมที่สร้างเสริมให้นักเรียนสนใจวรรณคดีไทย คือครูต้องทำให้นักเรียน “เรียนสนุกและเรียนได้ผลตามหลักสูตร”

แม้ว่าการเรียนวรรณคดีไทยจะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันมากเพียงใดก็ตาม แต่จากการศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัย แบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่า การเรียนการสอนวรรณคดีไทย ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากการสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น พบปัญหาว่านักเรียนส่วนใหญ่ ไม่ชอบเรียนวรรณคดีไทย เนื่องจากเห็นว่าวรรณคดีไทยเป็นเรื่องไกลตัว มีเนื้อหาที่ยาว มีการใช้คำศัพท์ที่ยากเกินไป และบริบทสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาของวรรณคดีไทย ส่วนนักเรียนที่ชอบเรียนวรรณคดีไทยมุ่งประเด็นไปที่การอนุรักษ์วรรณคดีมากกว่าการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนขาดความสนใจและการฝึกวินัยในการอ่านที่ดี พื้นฐานเรื่องคำศัพท์ไม่กว้าง โดยเฉพาะคำศัพท์ทางวรรณคดีและนักเรียนมีประสบการณ์น้อย จึงทำให้ไม่เข้าใจในเนื้อหาของวรรณคดี และนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าวรรณคดีเป็นเรื่องไกลตัวจึงไม่เห็นความสำคัญในการเรียนวรรณคดี ซึ่งลักษณะนิสัยของนักเรียนในปัจจุบันไม่ชอบอ่านหนังสือนานๆ เนื่องจากนักเรียนให้ความสนใจกับเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก แม้ว่าในสื่อสังคมออนไลน์จะมีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวรรณคดีจำนวนมาก แต่ก็มิอาจทำให้นักเรียนมีใจรักในการเรียนวรรณคดีมากนัก เนื่องจากนักเรียนความคิดเห็นว่าการเรียนวรรณคดีไทยนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการสอบวัดผลเท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียน

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่าครูผู้สอนภาษาไทยที่โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีความเห็นว่าสาเหตุหลักของปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีนั้น สรุปได้ 3 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านนักเรียน 2) ปัญหาด้านวิธีสอน และ 3) ปัญหาด้านครู ดังนี้ ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนเมืองพลพิทยาคม สาเหตุเกิดจากการที่นักเรียน มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทย เนื่องจากไม่เข้าใจบริบทในเนื้อหาวรรณคดีไทย มีการใช้คำศัพท์ที่ยากและไม่คุ้นเคย ปัญหาด้านวิธีสอนซึ่งประสบการณ์การเรียนการสอนวรรณคดีไทย ที่ผ่านมาเน้นการท่องจำคำศัพท์ การถอดคำประพันธ์ การแปลความหมายเป็นหลักทำให้ขาดแรงจูงใจในการเรียน ปัญหาด้านครู คือ ครูไม่เข้าใจตัวเนื้อหาวรรณคดีอย่างลึกซึ้ง ไม่มีความรู้ในเกร็ดความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี อีกทั้งยังมีความเห็นว่าวรรณคดีเป็นเรื่องยาก จึงใช้วิธีสอนแบบเน้นการบรรยายเป็นส่วนใหญ่

จากการศึกษาเอกสาร และลงพื้นที่พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยด้านเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นคำประพันธ์ที่ยาก เป็นเรื่องเก่า และไกลตัว ปัจจัยด้านนักเรียนซึ่งขาดแรงจูงใจในการเรียน เพราะรู้สึกเบื่อหน่ายและ ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนวรรณคดีไทย ปัจจัยด้านครูและวิธีสอนซึ่งครูขาดการส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียน มุ่งเน้นไปที่เนื้อหาและการศึกษาวรรณศิลป์เป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยตามมา นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลการสอบวิชาภาษาไทยจากการสอบ ทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาภาษาไทยระดับประเทศ ประจำปี

การศึกษา 2565-2566 ที่จัดสอบโดยสำนักทดสอบทางการศึกษาองค์การมหาชน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) รายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563-2565 พบว่าคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2563-2565 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

ส่วนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ในสาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ในสาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563-2565 แม้ว่าในปีการศึกษา 2563 และ ปีการศึกษา 2565 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จะมีคะแนนเฉลี่ยเกินร้อยละ 50 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับในระดับสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแล้ว คะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจสำหรับครูผู้สอน

ดังนั้นจึงควรได้รับการพัฒนานักเรียนโดยเริ่มจากครูเป็นอันดับแรก โดยการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว และชี้ให้เห็นว่าวรรณคดีไม่ใช่เรื่องไกลตัวนักเรียน ครูต้องเป็นผู้ที่เข้าใจในเนื้อหาวรรณคดีก่อน แล้วจึงหาแนวทางจัดการเรียนการสอนเลือกเทคนิคที่จะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนวรรณคดีเพราะปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การสอนวรรณคดีมีประสิทธิภาพคือ ครูต้องรู้จักเทคนิคที่หลากหลาย ใช้เทคนิคช่วยจัดการสอนและใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติเป็นหลัก เช่น การตั้งคำถาม การจัดการแข่งขัน หรือเล่นเกม เพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของกัญญรัตน์ เวชชศาสตร์ (กัญญรัตน์ เวชชศาสตร์, 2557) ว่าเด็กในปัจจุบันเป็นเด็กที่กล้าแสดงออก ดังนั้นการจะให้เด็กนั่งเรียนเฉยๆ ฟังและจดตามที่ครูสอนจึงเป็น การสอนที่ทำให้เด็กเบื่อได้ เมื่อเด็กเบื่อวรรณคดีก็จะขาดความสนใจในเนื้อหาทำให้ไม่สามารถเก็บเกี่ยวสาระต่างๆ จากการเรียนได้ ฉะนั้นครูควรหากิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้แสดงออกมากขึ้น และกระตุ้นให้เด็กได้แสดงความเห็น เช่น การแสดงละคร การแสดงความคิดเห็นต่างๆ ก็จะทำให้บรรยากาศในการเรียนสนุกขึ้นและทำให้เด็กเข้าใจในเนื้อหาของวรรณคดีมากขึ้น นอกจากนี้ เกวลิน หูทิพย์ (2562) ยังได้กล่าวถึงวิธีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนวรรณคดีไทยไว้ว่า ครูควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนวรรณคดีไทย เช่น การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยเน้นกิจกรรม การเล่นเกม การใช้สื่อที่ทันสมัยมาประยุกต์ให้เข้ากับวรรณคดี และอธิบายให้นักเรียนได้เข้าใจในบริบททางประวัติศาสตร์และเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับบริบทในปัจจุบันเพื่อให้นักเรียนเห็นภาพชัดเจนขึ้น

ดังนั้น วิธีที่จะช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนวรรณคดีได้นั้นคือ การเลือกวิธีการสอนที่จะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนวรรณคดีให้แก่นักเรียน ครูจึงควรปรับปรุงวิธีการสอนที่เน้นการคิดและการลงมือทำเป็นหลัก แนวทางการสอนวรรณคดีให้มีประสิทธิภาพนั้น สาริศา ชุ่มมงคล (2552), ปริญญา ปั้นสุวรรณ์ (2553) และสุนี กล้าหาญ (2557) ได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า การสอนวรรณคดีนั้น ครู ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน เนื้อหาที่จะสอนควรประกอบด้วย เนื้อเรื่อง มโนทัศน์ ฉันทลักษณ์ ความไพเราะ การตีความ ความรู้ในเนื้อเรื่อง การอ่านทำนองเสนาะ และใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เพราะนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเองความรู้สึกคล้อยตามจึงเกิดขึ้นได้ง่ายและการสอนวรรณคดีต้องเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ครูควรเลือกวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การสอนโดยใช้วิธีการคิดและตั้งคำถามแบบหมวกหกใบ วิธีสอนแบบ 4MAT วิธีสอนโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ การตั้งคำถามให้นักเรียนได้แสดงความคิด หรือจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น วาดภาพ แต่งเพลงและร้องเพลงให้สอดคล้องกับวรรณคดีเรื่องนั้นๆ การสอนวรรณคดีไม่ใช่เป็นการบอกหนังสือแก่นักเรียน แต่เป็นการส่งเสริมความคิด สติปัญญา อารมณ์ โดยอาจมีการตั้งหัวข้อที่น่าสนใจให้นักเรียนคิดและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีได้อย่างเหมาะสม คือการจัดเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่ เกิดขึ้นจริงในชีวิตเป็นบริบท ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิด แก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึง เป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลักการเรียนรู้โดย ใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นระบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งในบริบทของสังคมโลกในปัจจุบัน ผู้เรียนจะต้องได้มีโอกาสและพบเจอปัญหาต่างๆ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบดังกล่าว จึงเป็นการพัฒนาทั้งความรู้และทักษะการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน (อาภรณ์ แสงรัศมี, 2543) ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ปัญหาเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยมีครูเป็นผู้ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานไม่เพียงแต่จะเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ยังมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะใน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การติดต่อสื่อสารและกลไกการทำงานกลุ่ม (ยุรวัฒน์ คล้ายมงคล, 2545) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยๆ โดยสมาชิกแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แต่กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังมีข้อจำกัด คือ ความสำเร็จของการเรียนจะขึ้นอยู่กับการฝึกฝนของ

ผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องมีทักษะที่เพียงพอเพื่อช่วยกระตุ้นผู้เรียน ให้คำชี้แนะนำแนวทาง เตรียมแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้พร้อมเพื่อสนับสนุนผู้เรียน ซึ่งการช่วยเหลือผู้เรียนลักษณะนี้เรียกว่าการช่วยเสริมศักยภาพทางการเรียน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้วิจัยจะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) เนื่องจากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) นั้นมุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง อันเกิดจากการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสนใจโดยมีวิธีการ กระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งคำตอบ จากประเด็นปัญหาที่ผู้เรียนสนใจ ฝึกฝนกระบวนการคิด และแก้ไขปัญหาต่างๆ อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในห้องเรียน ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย จึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อช่วยในการแก้ปัญหา เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรูโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการเรียนวรรณคดีไทย และที่สำคัญผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิต มีทักษะในการแก้ไขปัญหาซึ่งต้องพบเจอในชีวิตจริง ดังนั้นผลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน หรืออาจนำไปพัฒนาปรับปรุงใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระดับอื่นๆ ต่อไป

1.2 คำถามของการวิจัย

1.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังการเรียนการสอนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นอย่างไร

1.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1.3.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

1.4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.4.2 คิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอยู่ในระดับมาก

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.5.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 12 ห้องเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 544 คน

1.5.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 36 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.5.2 ตัวแปรที่จะศึกษา

1.5.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1.5.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนการสอนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1.5.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ คือ สาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ม. 3/1 สรุปเนื้อหาวรรณคดี วรรณกรรมและวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากยิ่งขึ้น

ตัวชี้วัด ม. 3/2 วิเคราะห์วิถีไทยและคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน

ตัวชี้วัด ม. 3/3 สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

1.5.4 ระยะเวลาในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ภาคการศึกษา 2565 วันละ 50 นาที จำนวน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน รวม 6 ชั่วโมง รวมเวลาทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วรรณคดี หมายถึง วรรณกรรมที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดีมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ ซึ่งเป็นการแสดงความคิด ออกมาโดยเขียนไว้เป็นหนังสือ ข้อเขียนหรือบทประพันธ์ (ไม่ว่าด้วยภาษาใดๆ เรื่องใดๆ ยกเว้นเรื่อง วิทยาศาสตร์) บทพรรณนาโวหารหรือข้อเขียนซึ่งมีโวหารเพราะพริ้ง มีลักษณะเด่นในเชิงประพันธ์ ตัวละครในเรื่อง ฯลฯ วรรณคดีต้องใช้ภาษาเลือกเฟ้นอย่างประณีต มีคุณค่าหลายประการ อ่านแล้วติดใจน่าภิรมย์ไม่รู้สึกเบื่อ เป็นหนังสือที่มีพัฒนาการทางอารมณ์สูง ซึ่งเป็นเรื่องที่แต่งเรียบเรียงออกมาเป็นหนังสือเก่า ถือเป็นมรดกสืบทอดกันมาแต่โบราณ และมีความคล้ายคลึงกับคำว่ากวีนิพนธ์ คือเป็นหนังสือที่ได้รับยกย่องแล้ว จากกลุ่มคนที่นับว่าเป็นชนชั้นในวงการหนังสือ มีนัยลึกลงไปอีกว่าคุณค่าสูงส่งเข้าขั้นวรรณศิลป์ ถือเป็นแบบอย่างว่าดีควรยกย่องเชิดชูกันต่อไป

2. วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ หมายถึง

3. การจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน หมายถึง วิธีการจัดหลักสูตรให้มีกิจกรรมการเรียนรู้โดยอาศัยปัญหาที่เป็นจริงในการปฏิบัติของวิชาชีพนั้นเป็นตัวแกน ส่วนวิธีการสอนเป็นการใช้ปัญหาเป็นสถานการณ์ที่นำไปสู่การแสวงหาความรู้และทักษะด้วยตนเอง โดยผ่านขั้นตอนการแก้ปัญหาที่จัดไว้ให้และอาศัยทรัพยากรการเรียนรู้และการอำนวยความสะดวกจากครูอีกทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่ผสมผสานเนื้อหาวิชา วิธีการเรียนการสอนและวิธีการประเมินผลโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การใช้ปัญหาเป็นฐาน หมายถึง ขั้นตอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ซึ่งผู้วิจัยได้นำขั้นตอน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของ Good มาใช้ในงานวิจัยนี้ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มผู้เรียนททำความเข้าใจ

ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มผู้เรียนระบุปัญหาหรือ ข้อมูลสำคัญร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มผู้เรียนระดมสมองเพื่อ วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ

ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มผู้เรียนกำหนดและ จัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน

ขั้นตอนที่ 5 กลุ่มผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนค้นคว้ารวบรวม

ขั้นตอนที่ 7 วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้และทดสอบหลังการจัดการเรียนร

5. ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดที่ผ่านกระบวนการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณในการแสดงความคิดในการเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยเหตุและผลของตนเอง ซึ่งผู้เลือกสามารถเลือกสิ่งใดๆ ได้ตามอิสระของตนเองในการเลือกที่เป็นเหตุผลของความคิดเห็นของตนเองนั้น

6. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 36 คน

7. โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ตั้งอยู่ตำบลลอมคอม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้วิธีการจัดการเรียนการสอนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้สอนได้

2. นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ เพิ่มขึ้นหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

4. นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ งานวิจัย และสรุปแนวคิดที่ได้ ดังนี้

2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

2.1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2.1.2 หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม พุทธศักราช 2553 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2558) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี

2.2.1 ความหมายของวรรณคดี

2.2.2 ความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดี

2.2.3 องค์ประกอบของวรรณคดี

2.2.4 การสอนวรรณคดี

2.2.5 วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร

2.3 แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.3.1 ความหมายของเทคนิคจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.3.2 ขั้นตอนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.3.3 ข้อดีของเทคนิคจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.3.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรูโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.3.5 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.3.6 การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 2 หัวข้อได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม พุทธศักราช 2553 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2558) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

2.1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

ทำไมต้องเรียนภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

เรียนรู้อะไรในภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไป ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจ ในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจาก สิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิจารณ์ อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน

เขียนสื่อสารด้วยลายมือที่อ่านง่ายชัดเจน ใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องเหมาะสมตามระดับภาษาเขียน คำขวัญ คำคม คำอวยพรในโอกาสต่างๆ โฆษณา คติพจน์ สุนทรพจน์ ชีวประวัติ อัตชีวประวัติและประสบการณ์ต่างๆ เขียนย่อความ จดหมายกิจธุระ แบบกรอกสมัครงาน เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความรู้ความคิดหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ตลอดจนเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าและเขียนโครงงาน

พูดแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินสิ่งที่ได้จากการฟังและดู นำข้อคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พูดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีศิลปะในการพูด พูดในโอกาสต่างๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และพูดโน้มน้าวอย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

เข้าใจและใช้คำราชาศัพท์ คำบาลีสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศอื่นๆ คำทับศัพท์ และศัพท์บัญญัติในภาษาไทย วิเคราะห์ความแตกต่างในภาษาพูด ภาษาเขียน โครงสร้างของประโยครวม

ประโยคซ้อน ลักษณะภาษาที่เป็นทางการ กึ่งทางการและไม่เป็นทางการ และแต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ กาพย์ และโคลงสี่สุภาพ

สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน วิเคราะห์ตัวละครสำคัญ วิถีชีวิตไทย และคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดีวรรณกรรมและบทอาขยาน พร้อมทั้งสรุปความรู้ข้อคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้ทั้งหมด 5 สาระ ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราว ในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่าง มีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.3	1. สรุปเนื้อหาวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากยิ่งขึ้น	วรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่น เกี่ยวกับ - ศาสนา - ประเพณี - พิธีกรรม - สุภาษิตคำสอน - เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ - บันเทิงคดี
	2. วิเคราะห์วิถีไทยและคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน 3. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	การวิเคราะห์วิถีไทย และคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรม
	4. ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง	บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

จากรายละเอียดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรม ผู้วิจัยเลือกใช้ตัวชี้วัดที่ 5.1 ม.3/1 สรุปเนื้อหาวรรณคดีวรรณกรรมและวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากยิ่งขึ้น ม.3/2 วิเคราะห์วิถีไทยและคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน และ ม.3/3 สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เป็นตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับความสำคัญกับปัญหาในการวิจัยครั้งนี้

2.1.2 หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม พุทธศักราช 2553 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2558) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเมืองพลพิทยาคม (โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม, 2558) ได้กล่าวถึงหลักสูตรการกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์ “ภายในปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคมองค์กรแห่งการเรียนรู้ สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ยกระดับการมีส่วนรวม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

อัตลักษณ์ ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ท23102 รายวิชา ภาษาไทย 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 เวลา 60 ชั่วโมง จำนวน 1.5 หน่วยกิต

ศึกษาการอ่านร้อยแก้วและร้อยกรองได้ถูกต้องเหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน ระบุความแตกต่างของคำที่มีความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย ระบุใจความสำคัญของข้อมูล อ่านเรื่องต่างๆ แล้วเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึก ย่อความ และรายงาน วิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินเรื่องที่อ่านโดยใช้กลวิธีเปรียบเทียบ ประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนในเรื่องที่อ่าน วิจารณ์ความสมเหตุสมผล การลำดับความและความเป็นไปได้ของเรื่อง ตีความ และประเมินคุณค่าแนวคิดที่ได้จากงานเขียนอย่างหลากหลาย คัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัด เขียนข้อความได้ถูกต้องตามระดับภาษา เขียนชีวประวัติหรืออัตชีวประวัติโดยเล่าเหตุการณ์ ข้อคิดเห็นและทัศนคติในเรื่องต่างๆ เขียนย่อความ เขียนจดหมายกิจธุระ เขียนอธิบาย ชี้แจง แสดงความคิดเห็น และโต้แย้งอย่างมีเหตุผล เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความรู้ พูดรายงาน พูดในโอกาสต่างๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ พูดโน้มน้าวโดยนำเสนอหลักฐานตามลำดับเนื้อหาอย่างมีเหตุผลและน่าเชื่อถือ มีมารยาทในการฟัง การดูและการพูด ศึกษาการจำแนกคำและใช้คำภาษาต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย วิเคราะห์โครงสร้างประโยคที่ซับซ้อน วิเคราะห์ระดับภาษา ใช้คำทับศัพท์และศัพท์บัญญัติ อธิบายความหมายคำศัพท์ทางวิชาการและวิชาชีพ แต่งบทร้อยกรองประเภทกาพย์และกลอน สรุปเนื้อหาของวรรณคดี วรรณกรรมและวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากยิ่งขึ้น ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า

โดยใช้กระบวนการอ่าน กระบวนการเขียน กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม การฝึกทักษะการฟัง การดูและการพูด การศึกษาค้นคว้า การสืบค้น การอธิบาย การรายงาน การอภิปราย การสาธิต การแสดงบทบาทสมมุติ การปฏิบัติจริง การใช้สื่อเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ การแสดงผลงาน

เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ มีจิตสำนึก รักความเป็นไทย อนุรักษ์ภาษาไทย สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัด

ท 1.1 ม.3/1-10 ท 2.1 ม.3/1-9 ท 3.1 ม.3/1-6 ท 4.1 ม.3/1-6

ท 5.1 ม.3/1-4

รวม 35 ตัวชี้วัด

ตารางที่ 2 หัวข้อการเรียนรู้รายคาบ รายวิชาภาษาไทย 5 (ท23101) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน
1	- ภาษิตอิศรญาณสอนใจ - อะไรๆ ก็ไม่เป็นไร	ท1.1 ม3/1 ม 3/2 ม3/5 ม3/10 ท2.1 ม3/1 ม 3/6 ม3/10 ท3.1 ม3/1 ม 3/6 ท4.1 ม3/6 ท5.1 ม3/1 ม 3/3 ม3/4	- การอ่านกลอน - คำ พยางค์ กลุ่มคำประโยค - สำนวน สุภาษิต คำพังเพย - การเขียนแสดงความคิดเห็น	14	10

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน
2	- พ่อสอนไว้ใส่ใจจำนำไปปฏิบัติ - ออมไว้ใส่ถุงแดง - เขียนงามตามรูปแบบ	ท1.1 ม3/1 ม 3/2 ม3/5 ม3/10 ท2.1 ม3/1 ม 3/5 ม3/6 ม3/10 ท3.1 ม3/1 ม 3/5 ม3/9 ม3/10 ท4.1 ม3/1 ม 3/6 ท5.1 ม3/1 ม 3/2 ม3/3	- การอ่านร้อยแก้ว - การอ่านจับใจความสำคัญ - การเขียนจดหมายกิจธุระ - คำมูล คำประสม คำซ้ำ คำซ้อน คำสมาส	15	15
	สอบกลางภาค			1	10
3	-พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร -เพลงนี้มีประวัติ -มหัศจรรย์แห่งมะละกอ	ท1.1 ม3/1 ม 3/2 ม3/5 ม3/10 ท2.1 ม3/1 ม 3/6 ม3/10 ท3.1 ม3/1 ม 3/6 ท4.1 ม3/6 ท5.1 ม3/1 ม 3/3	-การอ่านกลอนบทละคร -อ่านคำกลอนสะท้อนเรื่องราว -การเขียนชีวประวัติ -คุณค่าวรรณกรรมสร้างสรรค์ความรู้ งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ -คำทับศัพท์ ศัพท์บัญญัติ	15	20

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน
4	-มองโฆษณาอย่างวรรณกรรม -เช้าฮาเย็นเฮ	ท1.1 ม3/1 ม 3/6 ม3/9 ม3/10 ท2.1 ม3/2 ม 3/7 ม3/9 ม3/10	-การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ -การเขียนย่อความ -การเขียนคำอวยพรในโอกาสต่างๆ	14	15
		ท3.1 ม3/3 ม 3/5 ม3/6			
		ท4.1 ม3/3 ม 3/4 ม3/5 ท5.1 ม3/3	-คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ		
คะแนนระหว่างภาค					70
สอบปลายภาค				1	30
รวมเวลาเรียน				60	100

จากตารางที่ 4 หัวข้อการเรียนรู้รายคาบ รายวิชาภาษาไทย 5 (ท23101) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 ผู้วิจัยเลือกใช้หน่วยที่ 3 พระอภัยมณีตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร จำนวน 4 หัวข้อ คือ การอ่านกลอนบทละคร 1 คาบเรียน อ่านคำกลอนสะท้อนเรื่องราว จำนวน 3 คาบเรียน คุณค่าวรรณกรรมสร้างสรรค์ความรู้ จำนวน 3 คาบเรียน และสรุปความรู้ พิเคราะห์ดูข้อคิด จำนวน 2 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 9 คาบเรียน ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่เลือกใช้ในการวิจัย ครั้งนี้

2.2 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี

2.2.1 ความหมายของวรรณคดี

วรรณคดีตามความหมายของราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่าวรรณคดีไว้ว่า หมายถึง วรรณกรรมที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดีมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ เช่น พระราชพิธีสิบสองเดือน มัทนะพาธา สามก๊ก เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

เปลื้อง ณ นคร (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วรรณคดี ตามรูปศัพท์มีคำรวมกันอยู่สองคำ คือ วรรณ กับคดี วรรณ แปลว่า หนังสือ สี ผิว ชนิด เพศ ตัวอักษร (ม.วณฺณ, ส. วรฺณ) ส่วนคำว่า คดี มาจากคำว่า ค (คมฺ ธาตุ) ในภาษาบาลี แปลว่า ไป แล้วเติมปัจจัย ต เป็น คต แปลว่า ซึ่งไปแล้ว ล่วงแล้ว จาก คต เป็นคติ แปลว่าการไป การเคลื่อน วิธี แบบ แล้วเปลี่ยนเป็น คดี แปลว่า เรื่อง ความ ทาง รวมคำว่าวรรณคดี แปลตามอักษรว่า ทางหนังสือ ตามรูปศัพท์นี้ไม่ว่าหนังสืออะไรย่อมเป็นวรรณคดีทั้งสิ้น แต่ตามปรกติแล้ว เมื่อพูดถึงวรรณคดี เรามิได้หมายรวมถึงหนังสืออันเป็นตำราวิชาการ เช่น ตำราเลข ตำราวิทยาศาสตร์ ตำราภูมิศาสตร์ เหล่านี้ไม่ใช่วรรณคดี

พระยาอนุมานราชธน (2546) กล่าวถึงวรรณคดี ว่าวรรณคดีคือการแสดงความคิด ออกมาโดยเขียนไว้เป็นหนังสือ ข้อเขียนหรือบทประพันธ์ (ไม่ว่าด้วยภาษาใดๆ เรื่องใดๆ ยกเว้นเรื่องวิทยาศาสตร์) บทพรรณนาโวหารหรือข้อเขียนซึ่งมีโวหารเพราะพริ้ง มีลักษณะเด่นในเชิงประพันธ์ ตัวละครในเรื่อง ฯลฯ นอกจากนั้นวรรณคดีต้องใช้ภาษาเลือกเฟ้นอย่างประณีต มีคุณค่าหลายประการ อ่านแล้วติดใจน่าภิรมย์ไม่รู้สึกเบื่อ เป็นหนังสือที่มีพัฒนาการทางอารมณ์สูง

อิงอร สุพันธุ์วณิช (2554) กล่าวถึงวรรณคดีไว้ว่า วรรณคดีมีความหมายที่ใช้กันทั่วไป 2 ประการ คือ ความหมายแรก ได้แก่ เรื่องที่แต่งเรียบเรียงออกมาเป็นหนังสือเก่า ถือเป็นมรดกสืบทอดกันมา แต่โบราณ ความหมายที่สอง มีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่ากวีนิพนธ์ คือเป็นหนังสือที่ได้รับยกย่องแล้ว จากกลุ่มคนที่นับว่าเป็นชนชั้นในวงการหนังสือ มีนัยลึกลงไปอีกว่าคุณค่าสูงส่งเข้าขั้นวรรณศิลป์ ถือเป็นแบบอย่างว่าดีควรยกย่องเชิดชูกันต่อไป

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2555) กล่าวว่า “วรรณคดี” มาจากคำว่า “วรรณ” หรือ “บรรณ” แปลว่า ใบไม้หรือหนังสือ ส่วน “คดี” หรือ “คติ” แปลว่า ทาง แนวทาง วรรณคดี จึงหมายถึงแนวทางของการแต่งหนังสือ

กุสุมา รักษมณี และวิภา กงกะนันท์ (2556) ได้กล่าวถึงความหมาย ของวรรณคดี ไปในทิศทางเดียวกันว่า วรรณคดี คือผลงานสร้างสรรค์อย่างหนึ่งของมนุษย์ที่บันทึก เรื่องราวและความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์โดยใช้ภาษาเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการและ อารมณ์ของผู้ประพันธ์ออกมาอย่างงดงาม

ณัฐพร จาดยางโทน (2561) ได้กล่าวถึงความหมายของวรรณคดีไว้ว่า วรรณคดีเป็นความหมายที่กินความลึกซึ้ง ไม่เฉพาะแต่เพียงการพิจารณาตามรูปศัพท์ แต่ต้องศึกษาถึงความหมายที่ลึกซึ้งกว่านั้น หนังสือที่เป็นวรรณคดีจึงต้องเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นอย่างประณีตบรรจง ทั้งในด้านการใช้ภาษา การแสดงความคิดคำนึงถึงรูปแบบ เนื้อหา ที่จะให้คุณค่าทางอารมณ์ ความประทับใจและความงามในด้านต่างๆ ด้วย

จากการศึกษาความหมายของวรรณคดีดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วรรณคดีเป็นวรรณกรรมที่ผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์ขึ้นและเรียบเรียงให้มีความงดงามในด้านภาษา ซึ่งมีลักษณะเด่นในด้านการใช้

โวหารอีกทั้งยังมีการเลือกเฟ้นภาษาเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงอารมณ์ของผู้ประพันธ์ที่พยามยามจะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการของผู้ประพันธ์ และถือว่าเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่ได้รับยกย่องว่าแต่งดีมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ถึงขนาด

2.2.2 ความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดี

วรรณคดีวรรณกรรมไทยเป็นผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นจากความคิดและจินตนาการ เป็นผลงานที่มีความสำคัญและมีคุณค่า ทั้งด้านความงามทางภาษาอีกทั้งยังสอดแทรกข้อคิดและ ความเป็นมาของความเป็นชาติไทย จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและตำราเกี่ยวกับ 29 วรรณคดีวรรณกรรมไทย พบว่ามีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดี วรรณกรรมไทยไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

ประดิษฐ์ กลัดประเสริฐ (ประดิษฐ์ กลัดประเสริฐ, 2522) กล่าวถึงคุณค่าที่สำคัญของวรรณคดีไว้ ดังนี้

1. คุณค่าทางอารมณ์ (Emotional Value) คือ วรรณคดีทำให้เกิดความสนุกสนาน หรือสะเทือนอามรณ์ทางใดทางหนึ่ง เช่น รัก โกรธ เกลียด ภูมิใจ เสียสละ เห็นใจ และช่วยให้เกิดพัฒนาการทางอารมณ์ ยกระดับจิตใจและส่งเสริมจินตนาการ

2. คุณค่าทางสติปัญญา (Intellectual Value) คือ วรรณคดีให้ความรู้ในด้านต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ภาษา เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตให้แก่ผู้อ่าน ช่วยให้ความคิดเจริญงอกงาม ทำให้เข้าใจในชีวิตและโลกยิ่งขึ้น

3. คุณค่าทางศีลธรรม (Moral Value) คือ วรรณคดีช่วยบำรุงรักษาศีลธรรมของ สังคม ทำให้สังคมสงบสุข เจริญงอกงาม ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและเข้าใจกัน

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2527) กล่าวถึงคุณค่าของวรรณคดีไว้ สรุปได้ว่า วรรณคดีเป็นเครื่องมือสื่อสารและเป็นเครื่องเชื่อมสร้างภาพอันสมบูรณ์ทางด้านความรู้ ส่งเสริมทักษะ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียนและการคิด อีกทั้งยังทำให้มนุษย์เกิดพัฒนาการทางด้านต่างๆ ได้แก่ ปัญญา วัฒนธรรม ความรู้สึกและความสำนึกต่อสังคม และยังสร้างลักษณะนิสัยให้มนุษย์เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพและจิตใจที่งดงาม

ฟองจันทร์ สุขยิ่ง และคณะ (2555) ได้กล่าวถึงความสำคัญและ คุณค่าของวรรณคดีวรรณกรรมไทยไว้ว่า วรรณคดีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษสร้างไว้และ ตกทอดมาจนถึงปัจจุบันซึ่งสอดแทรกแนวคิดปรัชญาชีวิต ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจและรู้สึก คล้อยตาม อีกทั้งยังสอดแทรกเรื่องราวความเป็นมา ความคิดและค่านิยมของสังคม ซึ่งนับเป็น ทรัพย์สินทางปัญญาและเป็นสมบัติของชาติ มีคุณค่าทั้งด้านประวัติศาสตร์ สังคม ตลอดจนข้อคิด คติ สอนใจและวรรณศิลป์ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) คุณค่าทางด้านเนื้อหา เนื้อหาในเรื่องเป็นส่วนที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด สอดแทรกแนวคิดและกลวิธีในการดำเนินเรื่อง ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่อง

ทั้งด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี สังคม การเมืองการปกครอง การดำรงชีวิตของคนสมัยนั้นๆ รวมถึงความรู้ในเรื่องต่างๆ และยังทำให้ผู้อ่านได้รับประสบการณ์ที่กวีถ่ายทอดประสบการณ์ของตนที่เกิดจาก การมองโลกกว้าง ทำให้เกิดประสบการณ์ร่วมกันระหว่างกวีและผู้อ่าน นอกจากนี้ยังวรรณคดีเรื่อง 30 ต่างๆ ยังมีเนื้อหาสาระ เรื่องราวที่สนุกสนาน สามารถกล่อมเกลาจิตใจผู้อ่าน ให้ข้อคิดคติธรรม สอนให้ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม 2) คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ เป็นการใช้กลวิธีในการประพันธ์ที่ดี เลือกใช้ถ้อยคำที่ ถูกต้องเหมาะสม ถูกความหมายเหมาะกับเนื้อเรื่องและมีเสียงไพเราะ ซึ่งสามารถทำให้ผู้อ่านเกิด จินตนาการตามจนเห็นภาพและเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ไม่ว่าจะเป็นการใช้โวหารภาพพจน์ รสวรรณคดี การเล่นเสียงและการเล่นคำ 3) คุณค่าทางด้านสังคมและสะท้อนวิถีไทย เป็นคุณค่าที่แสดงให้เห็นถึงความรุ่งเรืองในอดีต บอกเล่าเรื่องราวด้านชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพสังคมและความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม สะท้อนค่านิยม วัฒนธรรม ความประพฤติ แนวทางการปฏิบัติตนรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นลักษณะประจำชาติที่แสดงออกมาทางวรรณคดีวรรณกรรม ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกถึงความเป็นชาติร่วมกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดีวรรณกรรมไทยไว้

สรุปได้ว่า วรรณคดีเป็นงาน สร้างสรรค์ล้ำค่าของมนุษย์ มนุษย์สร้างและสื่อสารเรื่องราวของชีวิต วัฒนธรรมและอารมณ์ความรู้สึก ที่เกี่ยวข้องหรือสะท้อนความเป็นไปของมนุษย์ ด้วยกลวิธีการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาที่มีความเหมือน หรือแตกต่างกันไป เมื่อผู้อ่านได้อ่านวรรณคดีแล้วจะสามารถเห็นถึงคุณค่าของวรรณคดีในแง่มุมต่างๆ ดังนี้ 1) คุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ เป็นการใช้กลวิธีในการแต่ง การเลือกใช้ถ้อยคำที่ ไพเราะ การใช้ภาษาที่สละสลวย การใช้ถ้อยคำสร้างภาพได้ชัดเจน 2) คุณค่าทางปัญญา ผู้อ่านจะได้รับความรู้มากยิ่งขึ้น ทั้งด้านวิทยาการ ความรู้ รอบตัวและรู้เท่าทันคน วรรณคดีบางเรื่องทำให้ผู้อ่านเห็นเล่ห์เหลี่ยม นิสัยใจคอและความคิดของคน เช่น เรื่องสามก๊ก ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) นอกจากนี้ยังได้เห็นถึงสัจธรรมหรือธรรมที่ผู้อ่าน สามารถนำมาใช้ประโยชน์หรือปฏิบัติในชีวิตจริงได้ เช่น โคลงโลกนิติ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร 3) คุณค่าทางสังคม เป็นคุณค่าในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ ประวัติศาสตร์ เกียรติภูมิ บุคคลสำคัญของชาติ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ทำให้เข้าใจการดำเนินชีวิตและความคิดของมนุษย์ส่งเสริมให้ผู้อ่านเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อ เสียสละ พัฒนาสังคม ช่วยอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าของชาติและสนับสนุนการกระทำที่ดีงาม จากแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปความสำคัญและคุณค่าของวรรณคดีได้ว่า วรรณคดีและ วรรณกรรมไทย เป็นผลงานอันทรงคุณค่าที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วรรณคดีวรรณกรรม 31 ไทยให้ความสนุกสนานและความบันเทิงแก่ผู้อ่าน ให้คุณค่าทางด้านอารมณ์ เนื้อหา และคุณค่าด้าน สังคม กล่าวคือ วรรณคดีทำให้เกิดอารมณ์คล้อย

ตามและสะเทือนใจ สอดแทรกความรู้ แนวคิด คติธรรม และความงดงามทางภาษา นอกจากนี้ วรรณคดียังเป็นสื่อในการบอกเล่าเรื่องราว วิถีชีวิต และสภาพทางสังคมของคนไทยในอดีตได้อีกด้วย

2.2.3 องค์ประกอบของวรรณคดี

วรรณคดีมีลักษณะเฉพาะที่แสดงให้เห็นเป็นองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งมีผู้รู้ได้ให้คำอธิบายองค์ประกอบของวรรณคดีไว้ดังนี้

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2543) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบวรรณคดี สรุปได้ว่า วรรณคดี มีองค์ประกอบหลักคือ 1) ภาษา มีทั้งการใช้ถ้อยคำและระดับของภาษา 2) รูปแบบ ซึ่งหมายถึงวิธีการเขียนของแต่ละบุคคล ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ รูปแบบของลักษณะการประพันธ์ และรูปแบบ ซึ่งเป็นขนบนิยมในการดำเนินเรื่อง 3) สารัตถะหรือแนวคิดของเรื่อง ก็คือลักษณะอันเป็นวิสัยธรรมดาธรรมชาติของโลกและมนุษย์ที่ผู้แต่งมองเห็น และมุ่งหมายจะแสดงลักษณะนั้นออกมาให้ปรากฏ แก่ผู้อ่าน สารัตถะของเรื่องจึงเป็นสารที่ผู้แต่งสื่อมายังผู้อ่าน แสดงให้เข้าใจว่าวิถีทางแห่งโลกเป็นเช่นนี้ 4) กลวิธีทางศิลปะจะทำให้วรรณคดีมีชีวิตชีวา มีความถูกต้องและสมจริงและ มีความเป็นตัวของตัวเอง

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544) และวิภา กงกะนันทน์ (2556) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของวรรณคดีไปในทิศทางเดียวกันสรุปได้ว่า วรรณคดีประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่สำคัญและสัมพันธ์กัน 3 ส่วน จะขาดส่วนหนึ่งส่วนใดมิได้ คือ 1) ภาษา คือ ภาษาที่ใช้ในการดำเนินเรื่อง กลวิธีการนำเสนอและความลึกซึ้งคมคายของถ้อยคำสำนวน 2) เนื้อหา หมายถึง เรื่องราวหรือข้อคิดและอาจจะมีคนหรือตัวละคร เวลา สถานที่และทัศนะ 3) รูปแบบ คือ รูปแบบการแต่ง

กุสุมา รักษมณี (2556) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของวรรณคดีไว้ว่า วรรณคดีเป็นผลงานศิลปะที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบันทึกเรื่องราวและแสดงความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ต่อเรื่องนั้นๆ องค์ประกอบสำคัญของวรรณคดีมี 2 ส่วนดังนี้ 1) ศิลปะการสื่อความด้วยภาษาได้แก่ ก) กลวิธีการนำเสนอ ข) ความลึกซึ้งคมคายและความงามความไพเราะของถ้อยคำสำนวน 2) เนื้อหา ได้แก่ ก) เรื่องราว ข) ความคิด ค) ความรู้สึก

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของวรรณคดีนั้น ประกอบด้วย ภาษา เนื้อหา และรูปแบบของการประพันธ์ โดยภาษานั้นเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และจินตนาการ ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและซาบซึ้งใจ ในส่วนของเนื้อหา หมายถึง เนื้อเรื่อง เรื่องราวของการดำเนินเรื่อง โดยมี ตัวละคร ฉาก แนวคิดของเรื่องซึ่งสอดแทรกความรู้สึก แนวคิด คติธรรม รวมถึงการสะท้อนสภาพสังคมในสมัยนั้นๆ อีกด้วย และรูปแบบของการประพันธ์ หมายถึง ลักษณะของการประพันธ์ แบ่งออกเป็นร้อยแก้ว ร้อยกรอง และรูปแบบอื่นๆ เมื่อจัดเข้าประเภทแล้ว ไม่สามารถแยกได้ว่าเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง

2.2.4 การสอนวรรณคดี

1) จุดมุ่งหมายในการสอนวรรณคดี

ในการเรียนสอนวรรณคดีให้ได้ผลนั้น ครูต้องทราบจุดมุ่งหมายของการสอนเพื่อให้การสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งผู้รู้และนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนวรรณคดีไว้ ดังนี้

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2536) กล่าวว่า การสอนวรรณคดีควรมุ่งให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของวรรณคดี และภาคภูมิใจในผลงานวรรณคดีของบรรพบุรุษ ให้เห็นสภาพชีวิตสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณคดี ให้จินตนาการ เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

อัจจิมา เกิดผล (2536) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนวรรณคดีว่าควรให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของวรรณคดี ทั้งในด้านประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวม รู้จักรูปแบบท่วงทำนองและลีลาของวรรณคดี รู้จักสังเกตลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่องแล้วเปรียบเทียบกับชีวิตจริง สามารถนำส่วนดีไปใช้และไม่ทำตามในส่วนที่ไม่ดี

พวงเล็ก อุตระ (2539) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการสอนวรรณคดีเพื่อให้เห็นคุณค่าของวรรณคดีและงานประพันธ์ที่ใช้ภาษาอย่างมีรสนิยมในฐานะเป็นวัฒนธรรมของชาติ คือ ให้เกิดความซาบซึ้งในรสแห่งความไพเราะของวรรณคดี อันประกอบด้วย เสียง รสของคำ รสของความเข้าใจภาษาที่ใช้ในวรรณคดีซึ่งเป็นภาษาที่กวีเลือกสรรคำไพเราะและมีอำนาจ

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์ (2546) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการสอนวรรณคดีว่า เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักความหมายของวรรณคดี รู้จักลักษณะข้อบังคับต่างๆ ของคำประพันธ์ที่ใช้ มีทักษะในการอ่านให้เห็นคุณค่าของวรรณคดี เข้าถึงอรรถรส สามารถวิจารณ์นิสัยและการกระทำของตัวละครได้

ประภาศรี สีหอำไพ (2550) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสอนวรรณคดีว่าควรเน้นให้นักเรียนเกิดมโนทัศน์ มีความรู้เนื้อเรื่องที่กระจ่างชัด มีความรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับ ฉันทลักษณ์สามารถถอดคำประพันธ์ได้ เกิดความคิด จินตนาการ และสุนทรียภาพจากเรื่องที่เรียน มีวิจารณญาณรู้จักวิจารณ์เปรียบเทียบ และสามารถเรียนรู้วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีจากวรรณคดี

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2556) ได้เสนอความคิดไว้ว่า การเรียนการสอนวรรณคดีประการแรก ควรให้นักเรียนได้ทราบถึงประวัติของวรรณคดี เพื่อที่จะได้รู้ว่าวรรณคดีของชาติมีวิวัฒนาการมาอย่างไร มีงานชิ้นเอกอะไรบ้างและงานนั้นได้รับการยกย่องเพราะเหตุใดเพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ ประการที่สอง ควรให้นักเรียนได้เรียนวรรณคดีหลายแบบเพื่อให้รู้ เนื้อเรื่อง โดยสรุปและสามารถพิจารณารายละเอียดของวรรณคดีจนเห็นคุณค่าได้ ประการสุดท้ายต้องมุ่งให้นักเรียนรู้จักวรรณคดีนั้นๆ มีส่วนสวยงามและส่วนบกพร่องตรงไหน โดยฝึกให้นักเรียนเกิดความคิดที่จะติหรือชม

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ในการสอนวรรณคดีนั้นควรให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของวรรณคดี เห็นความสำคัญในฐานะที่วรรณคดีเป็นสมบัติของชาติ และเป็นวัฒนธรรมประจำชาติ โดยฝึกหัดให้ผู้เรียนรู้จักรูปแบบของรสทางวรรณคดี ท่วงทำนอง ลีลาของวรรณคดี รวมไปถึงนิสัยของตัวละคร เพื่อนำไปสู่ การวิพากษ์วิจารณ์ การเปรียบเทียบ และนำไปสู่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2) วิธีการสอนวรรณคดี

การสอนวรรณคดีนั้น ควรใช้วิธีการหลายๆ วิธี โดยไม่เน้นแบบครูบรรยาย แต่เพียงผู้เดียว หรือแบบให้นักเรียนท่องจำ แต่ควรจะให้นักเรียนได้คิด และใช้เหตุผลในการศึกษาค้นคว้า

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2536) ได้เสนอแนวทางการสอนวรรณคดีว่า ครูควรวางแผนอย่างละเอียด หาหนังสืออ่านประกอบ เตรียมเกร็ดความรู้และจัดกิจกรรมในบทเรียนตั้งจุดมุ่งหมายไว้เป็นเชิงพฤติกรรม คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สอนเด็กให้มีวิจารณญาณโดยยั่วยุให้เด็กคิด อภิปรายและตัดสินใจโดยใช้เหตุผลที่ถูกต้องและควรให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของเรื่อง เช่น ผู้แต่งคือใคร แต่งสมัยใด เป็นต้น

อัจจิมา เกิดผล (2536) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการสอนวรรณคดีไว้ว่า ครูควรเข้าใจเนื้อหาที่แท้จริงของวรรณคดีที่จะนำมาสอน จัดหากิจกรรม เกมประกอบการสอน หาเทคนิคใหม่ๆ ที่ทำให้การเรียนการสอนไม่น่าเบื่อ ควรยกตัวอย่างในปัจจุบันที่นักเรียนสามารถเห็นได้อย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ไม่บังคับให้นักเรียนท่องบทประพันธ์ต่างๆ แต่ควรชี้ให้เห็นลีลาและความไพเราะของบทประพันธ์ แล้วให้นักเรียนเลือกท่องบทที่นักเรียนประทับใจแทน รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น รู้จักวิจารณ์ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545) กล่าวถึงแนวการสอนวรรณคดีสรุปได้ว่า ต้องปลูกฝังให้นักเรียนเคยชินกับสิ่งสวยงาม ความไพเราะลึกซึ้ง เพราะการเคี่ยวเข็ญให้นิยมตามครูจะไม่ทำให้เกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพที่แท้จริงขึ้นมาได้ เด็กต้องเกิดความซาบซึ้งในความไพเราะงดงามนั้นขึ้นมาได้ จึงควรสอนให้นักเรียนรู้จักรสไพเราะของวรรณคดี และรู้จักความสุข ความเพลิดเพลินจากการอ่านวรรคดีเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนวรรณคดีให้ลึกซึ้งต่อไป

ประภาศรี สีหอำไพ (2550) กล่าวถึงวิธีการสอนวรรณคดีว่า เนื้อหาที่จะสอนได้แก่ มโนทัศน์เนื้อหา ฉันทลักษณ์ คำศัพท์ การตีความบทประพันธ์ สุนทรียภาพ การอ่านทำนองเสนาะ ซึ่งครูจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน ส่วนในการสอนนั้นต้องให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมโดยใช้ความคิดพิจารณาด้วยตนเองเป็นสำคัญ และใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2556) กล่าวถึงการสอนวรรณคดีสรุปได้ว่า ครูควรเริ่มให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการอ่าน โดยการให้นักเรียนอ่านตัววรรณกรรมทั้งเรื่อง จากนั้นควรสอนให้นักเรียนเข้าใจวรรณคดีหรือวิจักษ์ โดยครูฝึกให้นักเรียนเกิดความคิดที่จะติชมหรือพิจารณาส่วนที่งามและบกพร่องว่าอยู่ตรงไหน ตัวละครตัวใดดีหรือเลวอย่างไร เจตนาของผู้แต่งคืออะไร เมื่อครูทราบความคิดเห็นของ

นักเรียนแล้ว ครูควรบอกความคิดของครูให้นักเรียนทราบด้วย เพื่อเป็นการชี้แนวทางหรือแนวความคิด จากนั้นให้นักเรียนตีความหรือวินิจฉัยสาร และให้พิจารณากลวิธีและวิพากษ์วิจารณ์

จากแนวทางในการจัดการเรียนรู้วิชาวรรณคดีนั้นสรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนรู้นั้นมีแนวทาง คือ ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจเนื้อหาของวรรณคดีให้ถ่องแท้ก่อน จึงสามารถถ่ายทอดวรรณคดีให้ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน รวมไปถึงต้องมีเทคนิคในการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรู้สึกอยากที่จะเรียนรู้วรรณคดี ครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกท่องบทประพันธ์ตามความสนใจและชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและความไพเราะไปถึงความงามในด้านวรรณศิลป์

2.2.5 วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อผีเสื้อสมุทร

(1) ประวัติผู้แต่ง

พระสุนทรโวหาร (ภู่) เกิดเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2329 บ้านเกิดอยู่ที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง วัยเยาว์ศึกษาที่วัดชีปะขาวและถวายตัวเป็นข้าในกรมพระราชวังหลัง เคยรับจ้างแต่งเพลงยาว นิทาน สักวา ละครนอก รวมถึงนิทานเรื่องสำคัญอย่างพระอภัยมณี ด้วยความสามารถทางการประพันธ์สุนทรภู่เติบโตในตำแหน่งหน้าที่อย่างรวดเร็ว แต่ก็ไม่ได้มีช่วงชีวิตที่ราบรื่นนัก กล่าวคือ แม้จะเป็นคนโปรดและได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนสุนทรโวหารสมัยรัชกาลที่ 2 แต่เมื่อสิ้นรัชกาลลงสุนทรภู่ก็ทำการไม่เป็นที่พอพระราชหฤทัยรัชกาลที่ 3 เป็นผลให้ลาออกบวช และยังมีเหตุให้ต้องถูกขับออกจากวัดราชบูรณะ จึงต้องมาจำพรรษาที่วัดอื่น ระหว่างนี้ได้มีโอกาสสอนเจ้าฟ้ากลางและเจ้าฟ้าปิ่วจึงไม่ลำบากนัก หลังสึกสุนทรภู่ได้รับการอุปถัมภ์จากสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ (ภายหลังขึ้นเป็นรัชกาลที่ 4) ให้มาอยู่ในพระราชวังเดิมและได้รับการอุปการะจากเชื้อพระวงศ์ท่านอื่นอีก สุนทรภู่สิริอายุรวมทั้งสิ้น 70 ปีและเป็นกวีที่มีชีวิตอยู่นานถึง 4 สมัย ผลงานของสุนทรภู่มีหลายเรื่องที่เป็นที่รู้จัก เช่น นิราศเมืองแกลง (ผลงานชิ้นแรก) นิราศเมืองเพชร นิราศพระบาท นิราศภูเขาทอง (นิราศเรื่องเยี่ยมที่สุดแต่งช่วงที่เป็นพระ) สิงหไกรภพ พระอภัยมณี ฯลฯ

(2) แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรม

แนวทางในการพิจารณาวรรณกรรมเรื่องพระอภัยมณี ทีมงานทรูปลูกปัญญา (2565) ได้อธิบายความหมายซึ่งมีลักษณะหรือแนวทางในการพิจารณาวรรณกรรมไว้ ดังนี้

พระอภัยมณีมีความโดดเด่นเพราะมีตัวละครหลากหลายทั้งมนุษย์ อมนุษย์ และสัตว์ประหลาด กระทั่งในกลุ่มมนุษย์เองก็ยังมีหลายเชื้อชาติจึงเป็นความแปลกใหม่ในสายตาผู้อ่าน อุปนิสัยตัวละครทุกตัวถูกสร้างให้มีความสมจริงตามนิสัยแท้ของมนุษย์ ด้านฉากที่ดำเนินเรื่องส่วนใหญ่ในมหาสมุทรสะท้อนจินตนาการกว้างไกลของผู้เขียน นอกจากนี้ยังแทรกเกร็ดความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสืบทอดลักษณะทางพันธุกรรม เป็นต้น

(1) การนำเรื่อง

นิทานคำกลอน เรื่อง พระอภัยมณี เป็นผลงานที่ดีและสมบูรณ์ที่สุดของสุนทรภู่ ทั้งด้านเนื้อเรื่อง สำนวนภาษา และคติสอนใจ โดย “พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ” เป็นเนื้อเรื่องตอนหนึ่งจากหนังสือ พระอภัยมณี คำกลอน ของสุนทรภู่ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ

(2) เรื่องย่อพระอภัยมณี

เรื่องย่อพระอภัยมณี ทีมงานทรูปลูกปัญญา (2565) ได้อธิบายเรื่องย่อพระอภัยมณีไว้ ดังนี้

พระอภัยมณีและศรีสุวรรณ เจ้าชายเมืองรัตนา ทั้ง 2 พระองค์ถูกเนรเทศออกนอกเมือง เพราะเรียนวิชาที่ไม่เหมาะกับการเป็นกษัตริย์ ระหว่างทางพบพราหมณ์ 3 คน พระอภัยมณีจึงเป่าปี่แสดงวิชาทำให้ทุกคนหลับใหล ฝ่ายนางผีเสื้อสมุทรตามเสียงปี่มาเห็นก็เกิดหลงรักและลักพาตัวไปไว้ในถ้ำ แปลงตนเป็นสาวงามสมสู่กับพระอภัยจนเกิดสินสมุทร ต่อมาพวกเงือกได้พาพระอภัยมณีและสินสมุทรหนีไปที่เกาะแก้วพิสดาร นางผีเสื้อสมุทรตามมาแต่ถูกพระฤาษีที่เกาะขับไล่ไป พระอภัยมณีได้นางเงือกเป็นชายาและมีโอรสร่วมกันชื่อ สุดสาคร

วันหนึ่งเรือของท้าวสิลราชเจ้าเมืองผลึกและนางสุวรรณมาลีพระธิดาถูกพายุพัดมาที่เกาะแก้วพิสดาร พระอภัยมณีและนางสุวรรณมาลีได้พบและมีใจปฏิพัทธ์ต่อกัน พระอภัยมณีและสุดสาครจึงขออาศัยเรือท้าวสิลราชไปด้วย ระหว่างทางนางผีเสื้อสมุทรได้ตามมาล่มเรือ พระอภัยมณีหนีขึ้นเกาะและเป่าปี่จนนางยักษ์ขาดใจตาย แล้วจึงได้อาศัยมากับเรือของอุศเรน สินสมุทรและนางสุวรรณมาลีตามมาพบพระอภัยมณี สินสมุทรต่อสู้กับอุศเรนและเป็นฝ่ายชนะ พระอภัยมณีจึงได้อภิเษกกับนางสุวรรณมาลี และกลับไปครองเมืองผลึก

ภายหลัง สุดสาครได้ออกเดินทางตามหาพ่อโดยมีไม้เท้าเป็นอาวุธ และมีม้านิลมังกรเป็นพาหนะ ในเวลาเดียวกันนางละเวงน้องสาวของอุศเรนขึ้นครองเมืองลังกาก็ตั้งใจจะแก้แค้นพระอภัยมณี แต่ระหว่างสงครามนางละเวงเกิดหลงรักพระอภัยมณีและตกเป็นมเหสี ในตอนท้ายพระอภัยมณีเบื่อชีวิตฆราวาสจึงออกบวช นางสุวรรณมาลีและนางละเวงจึงออกบวชด้วย สินสมุทรจึงขึ้นครองเมืองผลึก ส่วนสุดสาครไปครองเมืองลังกา

ส่วน หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (2561) ได้กล่าวถึง เรื่องย่อพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อไว้ ดังนี้

กล่าวถึงพระอภัยมณีอยู่กับนางผีเสื้อจนมีบุตรชาย หน้าตาเหมือนพระบิดา แต่ดวงตาแดงดังสุรีย์ฉาย (พระอาทิตย์) มีกำลังดังพระยาคชาพลาย (ช้าง) มีเขี้ยวคล้ายชนนีมีศักดา (อำนาจ) พระบิดามีความรักใคร่เลี้ยงดูมาจนอายุได้แปดปี จึงให้ชื่อว่าสินสมุทร สอนวิชาเป่าปี่และเพลงอาวุธให้จนชำนาญ วันหนึ่งนางผีเสื้อน้ำออกจากถ้ำไปหาอาหาร ฝ่ายสินสมุทรซึ่งรักพ่อมากกว่าแม่ เห็นพระอภัยหลับอยู่ก็หนีไปวิ่งเล่นในถ้ำ เห็นแผ่นหินปิดปากถ้ำไว้ จึงเข้าลองผลักเล่น แต่ด้วยมีกำลังมาก ก็พังออก

มองออกไปเห็นหาดทรายงาม ทะเลกว้างและป่าที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ก็ตื่นตาตื่นใจ ออกวิ่งเล่นและว่ายน้ำด้วยความสนุกสนาน ไปพบเงือกเข้าก็แปลกใจ เห็นเป็นครึ่งคนครึ่งปลา จึงจับไปให้พระบิดาดู พระอภัยทราบว่าสินสมุทรมีกำลังมากสามารถผลักหินที่ปิดปากถ้ำออกได้ ก็ตกใจบอกว่าถ้าแม่ของสินสมุทรรู้ก็จะโกรธ ด้วยเกรงว่าจะพาพระบิดาหนี จะพากันตายหมด

สินสมุทรได้ฟังก็สงสัยจึงถามความจริงจากพระบิดา พระอภัยก็เล่าให้ฟังจนหมดสิ้น สินสมุทรรู้เรื่องแล้วก็เสียใจที่มีแม่เป็นยักษ์ ฝ่ายเงือกน้ำฟังภาษามนุษย์รู้เรื่อง ก็ขออาสาพระอภัยที่ได้ไว้ชีวิตว่าจะใช้ตนทำอะไรก็จะรับใช้ทุกอย่างพระอภัยเห็นว่าเงือกพูดได้และได้ฟังเรื่องแล้วก็เกิดความสงสาร แล้วบอกว่าตนต้องการหนีนางผีเสื้อ แต่ไม่รู้ว่าจะไปแห่งหนใดเพราะไม่รู้ทาง ขอให้เงือกผู้เจนทางกลางทะเลช่วยแนะนำด้วย เงือกน้ำจึงบอกว่า

ที่นี่เป็นถิ่นที่อยู่ของนางผีเสื้อ ข้างฝ่ายเหนือถึงมหิงษะสิงขร ข้างทิศใต้ไปเกาะแก้วมังกร ใช้เวลาเดินทางเจ็ดเดือนจึงจะถึง แถวนี้จะไม่มีบ้านเรือนคนเลย แต่บางทีมีเรือสำเภาชาวเกาะเมืองลังกาเขาแล่นมาบ้าง บางครั้งถ้าเรือแตกพวกเงือกจะมาเลือกเอาคนไปเป็นคู่ เหมือนปู่ย่าของข้าที่เป็นมนุษย์ ข้าจึงรู้ภาษามนุษย์ อายุข้าห้าร้อยแปดสิบเศษ จึงรู้จักถิ่นแถวนี้ดีถ้าจะหนีนางผีเสื้อผู้มีกำลังมากคงจะยาก แต่มีโยคีตนหนึ่งมีเวทมนต์มาก อายุถึงพันเศษ อยู่เกาะแก้วพิสดาร กินลูกไม้เผือกมันเป็นอาหาร เวลาพวกแขกฝรั่งและอังกฤษเรือแตกก็จะมาพึ่งพิงฤๅษีตนนี้เพราะมีมนต์ดลวิชา ปราบบรรดาภูติพรายไม่กรายไป ถ้าท่านจะคิดหนีต้องหนีไปที่เกาะแก้วพิสดารนี้จึงจะรอดเพราะนางยักษ์จะทำอะไรไม่ได้ เผื่อวันใดมีเรือสำเภาหลงเข้ามาจะได้อาศัยติดเรือกลับไปบ้านเมือง แต่ระยะทางจากนี่ไปไกลเหลือเกิน มีแต่ทะเลกับป่าและไม่มีความสะดวกสบายใดๆ จึงขอให้พระอภัยคิดให้ดีเสียก่อน แล้วเงือกก็บอกว่า ด้วยกำลังของตนจะพาหนีก็ต้องใช้เวลาถึงเจ็ดราตรี แต่นางผีเสื้อน้ำมีกำลัง ถ้าติดตามไปเพียงสามวันก็จะตามทัน ถ้าจะแก้ไขให้นางผีเสื้อน้ำไปอยู่ป่าล่วงหน้าก่อนก็จะค่อยยังชั่วบ้าง

พระอภัยได้ฟังความแล้วก็ค่อยคลายทุกข์ แล้วให้เงือกกับสินสมุทรช่วยกันไปปิดปากถ้ำไว้อย่างเดิม อย่าให้เป็นที่สงสัยของนางผีเสื้อน้ำได้ จากนั้นเงือกก็ลาไป เมื่อนางผีเสื้อกลับมายังถ้ำก็แปลงร่างเป็นสาวสวย เอาผลไม้มาให้พระอภัย เมื่อค่ำลงก็พากันหลับไป ฝ่ายนางผีเสื้อเมื่อจะพรากจากลูกผัว ได้เกิดฝันว่า เทวดาที่อยู่เกาะนั้นมาทำลายถ้ำ แล้วเอาพะเนิน(ค้อนใหญ่) ทุบนางจนแทบถึงชีวิต จากนั้นได้ควักเอาดวงตาไปด้วย เมื่อนางตื่นขึ้นจึงเล่าความฝันให้พระอภัยฟัง แล้วขอให้ทำนายฝันให้ด้วย

พระอภัยได้ฟังแล้วก็เห็นว่าที่ตนคิดจะหนีนางผีเสื้อนั้นคงจะไปได้ แต่นางผีเสื้อจะเป็นอันตราย จึงแกล้งทำนายฝันว่าเป็นฝันร้ายนัก ตามตำราว่าเทวดานั้นคือ มัจจุราชหมายเอาชีวิต แล้วแกล้งทำโศกเศร้าแนะนำให้นางผีเสื้อสะเดาะเคราะห์ นางผีเสื้อก็ขอคำแนะนำว่าจะให้นางสะเดาะเคราะห์ด้วยวิธีการอย่างใด พระอภัยจึงบอกให้นางไปอยู่ผู้เดียวที่ตีนเขา แล้วอดข้าวอดปลาให้ครบ

สามวัน นางผีเสื้อก็เชื่อแล้วออกไปอยู่ที่เขาใหญ่ สินสมุทรสงสารแม่ยิ่งนัก ร้องไห้อาลัยด้วยความเป็นห่วงแม่ พระบิดาจึงห้ามไม่ให้สินสมุทรตามแม่ไป

เมื่อนางผีเสื้อไปแล้ว พระอภัยก็ให้สินสมุทรผลักแผ่นศิลาปิดปากถ้ำออกไปแล้วพากันไปที่หาดทราย ฝ่ายเงือกน้ำก็พาลูกเมียไปรอแล้วก็พาพระอภัยขึ้นบ่าพาไป ส่วนสินสมุทรก็ขี่หลังเมียเงือก บรรดาสัตว์น้ำทั้งหลายไม่กล้าเข้าใกล้ ด้วยกลิ่นตัวของสินสมุทรคล้ายผีเสื้อผู้เป็นมารดา ส่วนลูกสาวเงือกก็ว่ายน้ำตามไปโดยไม่ยอมหยุดพัก ด้วยเกรงนางผีเสื้อจะตามมาทัน

ฝ่ายนางผีเสื้อสมุทร อดปลาอดนอนได้สามวันก็อ่อนกำลังจวนเจียนถึงชีวิต เมื่อครบกำหนดแล้วก็หาผลไม้มากิน แล้วกลับมายังถ้ำ เห็นประตูถ้ำเปิดอยู่ เข้าไปดูในถ้ำไม่พบใครก็ตกใจ แลดูปี่ที่เป่าก็หายไปด้วยก็รู้ว่าพากันหนีนางไปแล้ว มีความเสียใจมากที่ทั้งลูกและผัวหนีจากไป แล้วก็เกิดความโกรธ ออกติดตามดูร่องรอยในมหาสมุทรก็ไม่พบ จึงเรียกสมุนของตนที่เป็นปีศาจ ภูติพรายมาซักถามพวกผีที่อยู่ทิศใต้ แจ้งว่า เห็นเงือกพามนุษย์ไปทางทิศใต้เมื่อคืนวานซืน ตนจะตามไปก็เกรงขามเด็กตัวเล็กแต่ไม่กลัวผี

นางผีเสื้อรู้ความแล้วก็รีบติดตามไปอย่างรีบร้อนและโกรธมาก ทำลายทุกสิ่งที่กีดขวางทางอย่างโมโหไปตลอดทางฝ่ายพระอภัยมณี หนียักษ์มาได้ห้าคืน เห็นทะมึ่นมาข้างหลังดังสะเทือนไปหมด จึงถามเงือกว่า เกิดอะไรขึ้น ฝ่ายเงือกรู้ว่าสิ่งนั้นคือ ฤทธิ์ของยักษ์จึงตอบพระอภัยไปว่า นางยักษ์กำลังตามมา คงจะทันกันในวันนี้ หนีไม่พ้น เห็นจะตายลงด้วยกันแน่ๆ พระอภัยจึงบอกเงือกว่า ให้เงือกหนีไปเสีย ส่วนสินสมุทรก็ให้กลับไปกับแม่ตัวเขาจะขอสู้จนตายแต่ผู้เดียว สินสมุทรตอบว่า จะไม่ทิ้งพระบิดา ถ้าแม้แม่ตามมาจะห้ามไว้ แล้วให้พระบิดารีบหนีไปก่อน

ฝ่ายนางผีเสื้อสมุทรตามมาได้สามวันก็ตามทันผัวกับลูกน้อย ฝ่ายเงือกน้ำสิ้นกำลังที่จะพาพระอภัยหนีต่อไป จึงเรียกลูกสาวให้ช่วยพาพระอภัยหนีต่อ

สินสมุทรเห็นมารดาในร่างเดิม ไม่ใช่ร่างนิมิตที่ตนเคยเห็น ก็สงสัยออกขวางกลางน้ำ แล้วร้องถามว่าเป็นสัตว์บกหรือสัตว์น้ำทำไมดำนักหนา ที่ตามมานั้นต้องประสงค์อะไร นางผีเสื้อน้ำได้ยินคำพูดของลูกก็ให้นึกอดสู จึงตอบไปว่าตนไม่ใช่ชาติยักษ์ เมื่ออยู่ในถ้ำไม่ได้แปลงร่าง แต่ออกเดินทางอย่างนี้ต้องนิมิต รูปจึงผิดไปกว่าเก่าจนเป็นที่สงสัย แล้วถามว่าพ่อไปอยู่ที่ไหน สินสมุทรได้ฟังสำเนียงก็รู้ว่าเป็นแม่ แต่ดูรูปร่างแล้วน่าสมเพช ด้วยเหตุนี้พระบิดาจึงหนี จึงแกล้งบอกว่าตนไม่เชื่อ ถ้าหากเป็นแม่จริงก็อย่าตามมา ด้วยแม่เป็นผีเสื้อ แต่พระบิดาเป็นมนุษย์จึงขอให้ปล่อยพระบิดาไป ส่วนตนนั้นจะขอลาไปเที่ยวสักหนึ่งปี ถ้าได้พบ อา ย่า ปู่ อยู่เป็นสุขแล้วก็จะชวนพระบิดากลับมาหามารดาต่อไป

นางผีเสื้อรู้ทันสินสมุทร เมื่อเจรจาหว่านล้อมไม่เป็นผลแล้วนางจึงเข้าโจนจับสินสมุทร แต่สินสมุทรก็หลบหลีกไปได้ แล้วหนีล่อให้มารดาตามตนไปอีกทาง หมายให้ห่างพระบิดา นางผีเสื้อก็ไล่ตามจะจับให้ได้ แต่สินสมุทรดำน้ำหนีไป นางผีเสื้อหาลูกและผัวไม่พบ จึงอ่านพระเวท มองหาพระอภัย เมื่อเห็นแล้วก็ติดตามไปพบเงือกยายตาที่อ่อนกำลังว่ายน้ำอยู่จึงเข้าไปจับแล้วซักถาม สองเงือกก็

หลอกนางผีเสื้อว่า พระอภัยอยู่บนเขาริมทางที่ผ่านมา ตนจะพาไปจับตัว ถ้าไม่เหมือนคำที่สัญญา ก็ขอให้ฆ่าตนทั้งสองเสีย นางผีเสื้อก็เชื่อ เงือกพานางผีเสื้อมาได้ครึ่งวันแล้วก็พูดล่อหลอกต่อไป แต่นางผีเสื้อรู้ทันจึงว่าสองเงือกตอแหล จึงหักขาฉีกสองแขน แล้วเคี้ยวกินเงือกทั้งสองนั้นเสีย จากนั้นก็ออกติดตามพระอภัยต่อไป

ฝ่ายเงือกสาวพาพระอภัยและสินสมุทร มาถึงเกาะแก้วพิสดาร พระอภัยก็ดีใจว่าคงจะรอดตายแล้ว ฝ่ายโยคีที่อยู่บนภูเขากับพวกเรือแตกทั้งหลาย มีทั้งจีนแขกไทยชวาฝรั่งจำนวนมาก พระโยคีได้ยินเสียงดังโครมครามก็จับยามสามตาดู แล้วบอกศิษย์ซึ่งนั่งอยู่ทั้งหลายว่าวันนี้ชายมีศักดิ์จักมาหา แต่มีผีเสื้อน้ำทำฤทธิ์ติดตามมาด้วยเราจะต้องไปช่วยเสียหน่อย พระอภัยหนีผีเสื้อสมุทรมาถึงฝั่ง นางผีเสื้อตามมาทันเกือบจะจับพระอภัยได้ แต่พระโยคีช่วยไว้ได้ทัน ตวาดเสียงดังนางผีเสื้อกลัวยืนตัวสั่นอยู่ไม่กล้าขึ้นฝั่ง พระอภัยกับสินสมุทรช่วยกันลากนางเงือกสาวขึ้นฝั่งได้แล้วก้มกราบโยคีขอให้ช่วย โยคีก็มีเมตตาบอกว่าจะช่วยแต่ขอให้เล่าความจริงให้ฟังก่อน พระอภัยจึงเล่าความจริงให้ฟัง โยคีจึงบอกว่าไม่ต้องกลัวให้พักอยู่ที่นี่เถอะ เพราะยักษ์หรือภูตผีขึ้นมาบนเกาะไม่ได้เนื่องจากพระฤาษีเสกคาถาอาคมไว้ ถ้ามาถูกทรายก็จะขาดใจตายทันที มันแค่อยู่ห่างๆ ไม่เป็นไร ฝ่ายนางผีเสื้อวิงวอนพระอภัยขอติดตามไปด้วยจนตลอดชีวิต ขอให้พระอภัยอย่าได้ตัดรอนความรักของเธอเลย พระอภัยได้ฟังก็สงสาร และได้ชี้แจงนางไปถึงความจำเป็น และเหตุผลที่ต้องหนีมา โดยบอกว่า เราเป็นคนละเผ่าพันธุ์อยู่ด้วยกันไม่ได้ ขอให้หักใจเสีย ถ้าชาติหน้ามีจริงขอให้ได้พบกันใหม่อย่าได้แคล้วคลาดจากกันเหมือนชาตินี้เลย นางผีเสื้อก็พยายามอ้อนวอนทำทีว่าขอให้เห็นใจในความรักของเธอด้วย หากพระอภัยไม่เห็นใจนางๆ ก็จะขอลาตายแต่ขอให้พระอภัยลงมากลางน้ำนี้ก่อนเถิด นางจะให้มนต์เวทวิเศษแก่พระอภัย แล้วร้องเรียกสินสมุทรว่า ให้มาด้วยกันกับพ่อ ก่อนที่แม่จะขอลาตาย สินสมุทรสุดแสนสงสารแม่แล้วบอกว่า ลูกรู้ว่าแม่รักลูกไม่ลืมบุญคุณหรอก ถึงตัวไกลใจลูกยังผูกพัน อย่าโกรธลูกเลย แม่กลับไปอยู่ถ้ำเสียเถิด

ฝ่ายพระโยคีก็ช่วยพูดจาปลอบโยนและให้โอวาทนางผีเสื้อ แต่นางผีเสื้อไม่ฟัง และโกรธต่อว่าด่าทอพระโยคีด้วยคำหยาบต่างๆ นานา ด่ารวมไปถึงเงือกสาว ว่ามายุ่งเรื่องผัวเมียคนอื่น จนพระโยคีโกรธ เสกทรายขว้างไป ทรายนั้นเป็นดังลูกปืนยิงยักษ์เจ็บปวดไปหมด นางผีเสื้อกลัวตัวสั่นงันงกจึงหลบออกไป

(3) คำประพันธ์เนื้อเรื่อง พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร

วัชรญาณ (Online) ได้กล่าวถึงคำประพันธ์เนื้อเรื่อง พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร ไว้ดังนี้

๏ จะกล่าวกลับจับความไปตามเรื่อง ถึงบาทเบื้องปรเมศพระเชษฐา
องค์อภัยมณีศรีโสภา ตกยากอยู่คูหามาช้านาน
กับด้วยนางอสุรีนีรมิต เป็นคู่ชิดเชยชมสมสมาน

ต้องรักใคร่ไปตามยามกันดาร
ไม่คลาดเคลื่อนเหมือนองค์พระทรงเดช
ทรงกำลังดังพระยาคชาพลาย
พระบิตุรงค์ทรงศักดิ์ก็รักใคร่
เฝ้าเลี้ยงลูกผูกเปลแล้วเห่ช้า
จึงให้นามตามอย่างข้างมนุษย์
ธำมรงค์ทรงมาค่าบุรี
เจียระบาดคาดองค์ก็ทรงเปลื้อง
สอนให้เจ้าเป่าปี่มีวิชา
วันหนึ่งนางอสุรีผีเสื้อน้ำ
จับกระโห้โลมากุมภาพาล

๏ ฝ่ายกุมารสินสมุทรสุดสวาท
ความรักพ่อยิ่งกว่าแม่มาแต่ไร
เห็นทรงธรรม์บรรทมสนิทนิ่ง
โลดลำพองลองเชิงละเลิงมา
หนักหรือเบาเยาว์อยู่ไม่รู้จัก
เห็นหาดทรายพรายงามเป็นเงินราง
ไม่เคยเห็นเป็นน่าสนุกสนาน
ออกวิ่งเต้นเล่นทรายสบายองค์
ด้วยหน่อนาถชาติเชื้อผีเสื้อสมุทร
ยิ่งถูกน้ำกำลังยิ่งเกรียงไกร
ระลอกซัดพลัดเข้าในปากฉลาม
เห็นฝูงเงือกเกลือกกลิ้งมากลางชล
ครั้นถามไถ่ไม่พูดก็โผนจับ
ครั้นจับได้ให้ระแวงแคลงวิญญาณ์
ฉุดกระชากลากหางขึ้นกลางหาด
จะเอาไปให้พระบิดาดู
ถึงหุบห้องร้องบอกบิตุเรศ
เห็นลูกลากเงือกน้ำแต่ลำพัง
เมื่อกี้เห็นเล่นอยู่ในคูหา
พระลูกเล่าตามจริงทุกสิ่งไป
จนนางมารมีบุตรบุรุษชาย
แต่ดวงเนตรแดงดูดังสุริย์ฉาย
มีเขี้ยวคล้ายชนนีมีศักดา
ด้วยเนื้อไขมิได้คิดริษยา
จนใหญ่กล้าอายุได้แปดปี
ชื่อสินสมุทรกุมารชาญชัยศรี
พระภูมีถอดผูกให้ลูกยา
ให้เป็นเครื่องนุ่งห่มโอรสา
เพลงสาตราสารพัดหัดชำนาญ
ออกจากถ้ำเที่ยวหาภักษาหาร
กินสำราญรื่นเริงบันเทิงใจ ฯ
ไม่ห่างบาทบิดาอัชฌาสัย
ด้วยมิได้ขู่เข็ญเช่นมารดา
หนีไปวิ่งเล่นอยู่ในคูหา
เห็นแผ่นผาพิงผนิดปิดหนทาง
เข้าลองผลักด้วยกำลังก็พังผาง
ทะเลกว้างข้างขวาล้วนป่าดง
พระกุมารเพลินจิตพิศวง
แล้วโดดลงเล่นมหาชลาลัย
ดำไม่ผุดเลยทั้งวันก็กลั้นได้
เที่ยวเลี้ยวไล่ขี่ปลาในสาชล
ลอดออกตามซีกเหงือกเสือกสลน
คิดว่าคนมีหางเหมือนอย่างปลา
ดูกลอกกลับกลางน้ำปล้ำมัจฉา
เช่นนี้ปลาหรืออะไรจะใคร่รู้
แลประหลาดลักษณามีตาหู
แล้วลากลู่เข้าในถ้ำด้วยกำลัง
พระลืมเนตรเหลียวหาทั้งหน้าหลัง
จากบัลลังก์มาห้ามแล้วถามไป
เงือกนี้เจ้าเอามาแต่ข้างไหน
พระตกใจจึงว่าด้วยปรานี

แม้นแม่เจ้าเขารู้ว่าแรงนัก
จะโกรธเกรี้ยวเคี้ยวเล่นเป็นธุลี
๏ สินสมุทรกุมารชาญฉลาด
จึงทูลถามความจริงด้วยกริ่งใจ
๏ พระฟังคำน้ำเนตรลงพรากพราก
แถลงเล่าลูกยาสารพัน
แม่ของเจ้าเขาเป็นเชื้อผีเสื้อสมุทร
จึงกำเนิดเกิดกายสายสุดใจ
ไปเปิดประตูคูหาถ้าเขาเห็น
แม้นสินสมุทรสุดสวาทพ่อคลาดแคล้ว
๏ พระโอรสรู้แจ้งไม่แคลงจิต
ด้วยแม่กลับอัปลักษณ์เป็นยักษ์ร้าย
๏ ฝ่ายเงือกน้ำนอนกลิ้งนิ่งสดับ
รู้ภาษามนุษย์แน่ในใจ
ค่อนเขยื้อนเลื่อนลุกขึ้นทั้งเจ็บ
พระผ่านเกล้าเจ้าฟ้าในธาตรี
พระราชบุตรฉุดลากลำบากเหลือ
ทั้งลูกเต้าเผ่าพงศ์ก็พลัดพราย
พระองค์เล่าเขาก็พาเอามาไว้
ขอพระองค์จงโปรดแก้โทษทัณฑ์
ซึ่งปากถ้ำทำลายลงเสียหมด
ข้าเห็นอย่างนางมารจะนานมา
หนึ่งพวกพ้องของข้าคณาญาติ
แม้นประสงค์สิ่งไรในนที
๏ พระฟังเงือกพูดได้ให้สงสาร
รู้เจรจาสารพัดน่าอัศจรรย์
เราตรองตรึกนึกจะหนีนางผีเสื้อ
ท่านเจนทางกลางทะเลคะเนใจ
๏ ฝ่ายเงือกน้ำคำนับอภิวาท
อันน้ำนี้มีนามตามบุราณ
เป็นเขตแคว้นแดนที่นางผีเสื้อ
กลัวจะลักลอบพาบิดาหนี
ไม่พอที่ชีวันจะบรรลัย ฯ
ฟังพระบาทบิตุรงค์ให้สงสัย
เหตุไฉนจึงจะเป็นไปเช่นนั้น ฯ
คิดถึงยากยามวิโยคยิ่งโศกศัลย์
จนพากันมาบรรทมที่ร่มไทร
ขึ้นไปฉุดฉวยบิดาลงมาได้
จนเจ้าได้แปดปีเข้านี่แล้ว
ตายหรือเป็นว่าไม่ถูกเลยลูกแก้ว
ไม่รอดแล้วบิตุรงค์ก็คงตาย ฯ
รำคาญคิดเสียใจมิใคร่หาย
ก็ฟูมฟายชลนาโศกาลัย ฯ
กิตติศัพท์สองแจ้งแถลงไข
จะกราบไหว้วอนว่าให้ปรานี
ยังมึนเหน็บน้อมประณตบทศรี
ข้าขอชีวิตไว้อย่าให้ตาย
ดังหนังเนื้อนี้จะแยกแตกสลาย
ยังแต่กายเกือบจะดิ้นสิ้นชีวัน
เศร้าพระทัยทุกข์ตรอมเหมือนหม่อมฉัน
ช่วยผ่อนผันให้ตลอดรอดชีวา
ให้โอรสยกตั้งบังคูหา
จะอาสาเกลี่ยทรายเสียให้ดี
ขอรองบาทบงกชบทศรี
ที่สิ่งมีจะเอามาสารพัน ฯ
จึงว่าท่านคิดนี้ดีขยัน
อยู่พูดกันอีกสักหน่อยจึงค่อยไป
แต่ใต้เหนือไม่รู้แห่งตำแหน่งไหน
ทำกระไรจึงจะพ้นทรมาน ฯ
ข้าพระบาททราบสิ้นทุกถิ่นฐาน
อโนมานเคียงกันสีทันดร
ข้างฝ่ายเหนือถึงมหิงษะสิงขร

ข้างทิศใต้ไปจนเกาะแก้วมังกร
ไปกลางย่านบ้านเรือนหามีไม่
แต่สำเภาชาวเกาะเมืองลังกา
ถ้าเสียเรือเหลือคนแล้วนางเงือก
เหมือนพวกพ้องของข้ารู้พาที
อายุข้าห้าร้อยแปดสิบเศษ
แม้นจะหนีผีเสื้อด้วยแรงฤทธ
แต่โยคีมีมนต์อยู่ตนหนึ่ง
อยู่เกาะแก้วพิสดารสำราญใจ
พวกเรือแตกแขกฝรั่งแลอังกฤษ
ด้วยโยคีมีมนต์ดลวิชา
แม้นพระองค์ทรงฤทธิ์จะคิดหนี
เผื่อสำเภาเขาซัดพลัดเข้าไป
แต่ทางไกลไม่น้อยถึงร้อยโยชน์
กลางคงคาสารพัดจะขัดเคือง
แม้นกำลังดังข้าจะพาหนี
อสุรีมีกำลังดังปลาวาฬ
ถ้าแก้ไขให้นางไปค้างป่า
จะอาสาพาไปมิได้กลัว
แต่พระองค์ทรงคิดให้รอบคอบ
จึงโปรดใช้ให้องค์พระลูกชาย

๏ พระแจ้งความตามคำเงือกน้ำเล่า
จึงว่าพี่มีคุณน้องสักครั้ง
ซึ่งลูกรักหักหาญให้ท่านโกรธ
ช่วยไปปิดปากถ้ำที่สำคัญ
จึงบัญชาว่าเจ้าสินสมุทร
ขอสมาตาปู่อย่าดูเบา
กับลูกน้อยค่อยพยุงจูงเงือกน้ำ
หวนรำลึกตรึกตรองถึงน้องชาย
แล้วให้ลูกเลิกศิลาเข้ามาปิด
พระกลับมาตาเงือกเสือกลงไป
หนทางจรเจ็ดเดือนไม่เคลื่อนคลา
สมุทรไทซึ้งซึกลึกหนักหนา
เขาแล่นมามีบ้างอยู่ลางปี
ขึ้นมาเลือกเอาไปชมประสมศรี
ด้วยเดิมทีปู่ย่าเป็นมนุษย์
จึงแจ้งเหตุแถวทางกลางสมุทร
เห็นไม่สุดสิ้นแดนด้วยแสนไกล
อายุถึงพันเศษถือเพทไสย
กินลูกไม้เผือกมันพรรณผลา
ขึ้นเป็นศิษย์อยู่สำนักนั้นหนักหนา
ปราบบรรดาภูตพรายไม่กรายไป
ถึงโยคีเข้าสำนักไม่ตักษัย
ก็จะได้โดยสารไปบ้านเมือง
ล้วนเขาโขดคีรีรัตน์ขนัดเนื่อง
จงทราบเบื้องบงกชบทมาลย์
เจ็ดราตรีเจียวจึงจะถึงสถาน
ตามประมาณสามวันจะทันตัว
ได้ล่วงหน้าไปเสียบ้างจะยังชั่ว
ชีวิตตัวบรรลัยไม่เสียดาย
ถ้าเห็นชอบท่วงทีจะหนีหาย
ไปหาดทรายหาข้าจะมาฟัง ฯ
ค่อยบรรเทาทุกข์สมอารมณ์หวัง
ให้ได้ดังถ้อยคำที่รำพัน
จงงดโทษทำคุณอย่างหุนหัน
จวนสายัณห์ยักษ์มาจะว่าเรา
ไปช่วยฉุดศิลาใหญ่ขึ้นให้เขา
ช่วยอุ้มเอาแกออกไปให้สบาย
มาปากถ้ำแลเห็นวนชลสาย
พระฟูมฟายชลนาด้วยอาลัย
เห็นมิดชิดมั่นคงไม่สงสัย
ลงที่ในวังวนชลธาร ฯ

๏ ฝ่ายผีเสื้อเมื่อขึ้นจากฝั่งน้ำ
เก็บลูกไม้ใส่ห่อเห็นพอการ
เห็นหินปิดเปิดประตูคูหากว้าง
วรพักตร์นารีศรีโสภา
วางลูกไม้ในห่อให้ลูกผัว
พระทรงเลือกลูกมะซางปรางมะยง
ครั้นพลบค่ำทำรักนางยักษ์ร้าย
ชื่นแต่หน้าอารมณ์นั้นกรมกรอม
ไม่เห็นช่องตรองตรึกนึกวิตก
พระกอดลูกน้อยประทับไว้กับทรวง

๏ ฝ่ายผีเสื้อเมื่อจะจากพรากลูกผัว
ให้หมกมุ่นขุ่นคล้ำในน้ำใจ
พอม่อยหลับกลับจิตนิมิตฝัน
มาสังหารผลาญถ้ำระยำเยิน
แล้วอารักษ์ควักล้วงเอาดวงเนตร
ทั้งกายสั่นพรั่นตัวด้วยกลัวตาย
จึงก้มกราบบาทบงสุ์พระทรงศักดิ์
ไม่เคยเห็นเป็นวิบัติอัศจรรย์

๏ พระฟังนางพลางนึกคะนึงหมาย
เห็นจะไปได้ตลอดรอดชีวี
พอได้ช่องลองลวงดูตามเล่ห์
จึงกล่าวแกล้งแสร้งเสเพทุบาย
อันเทวัญนั้นคือมัจจุราช
แล้วเสแสร้งแกล้งทำบีบน้ำตา
แม้สิ้นสูญบุญนางในปางนี้
จะกอดศพซบหน้าโศกาลัย
นึกจะใคร่สะเดาะพระเคราะห์เจ้า
เหมือนงอนง้อขอชีวิตแก่เทวัญ

๏ นางผีเสื้อเชื่อถือรื้อประณต
ตามตำราสารพัดไม่ขัดคำ

๏ พระฟังคำสำราญสำเร็จคิด
จะมาถ้ำเที่ยวหาพฤกษาหาร
ทั้งเปรี้ยวหวานสารพัดแล้วลัดมา
นิมิตอย่างนางมนุษย์เสนหา
ลีลามาเข้าในห้องเห็นสององค์
ท้องของตัวเต็มท้องไม่ต้องประสงค์
ประทานองค์โอรสสู้อดออม
ประคองกายกอดแอบแนบถนอม
แต่คิดอ่านหว่านล้อมจะล่อลวง
ทุกข์ในอกนั้นสักเท่าภูเขาหลวง
ให้เหงาง่วงงีบหลับระงับไป ฯ
แต่พลิกตัวกลิ้งกลับไม่หลับใหล
จนเสียงไก่แก้วขันสนั่นเนิน
ว่าเทวัญอยู่ที่เกาะนั้นเหาะเหิน
แกว่งพะเนินทุบนางแทบวางวาย
สำแดงเดชเหาะกลับไปลับหาย
พอฟื้นกายก็พอแจ้งแสงตะวัน
แล้วนางยักษ์เล่าตามเนื้อความฝัน
เชิญทรงธรรม์ช่วยทำนายร้ายหรือดี ฯ
ซึ่งฝันร้ายก็เพราะจิตเราคิดหนี
แต่นางผีเสื้อนั้นจะอันตราย
สมคะเนจะได้ไปดังใจหมาย
เจ้าฝันร้ายนักน้องต้องตำรา
จะหมายมาดเอาชีวิตริษยา
อนิจจาใจหายเจียวสายใจ
ไม่มีที่พึ่งพาจะอาศัย
ระกำใจกว่าจะม้วยไปด้วยกัน
พอบรรเทาโทษาที่อาสัญ
กลัวแต่ขวัญเนตรพี่จะมิทำ ฯ
พระทรงยศจงช่วยชุบอุปถัมภ์
ช่วยแนะนำอนุกูลอย่าสูญใจ ฯ
จึงว่าผิดสายสมรหาสอนไม่

ตำรานั้นแต่ครั้งตั้งเมรุไกร
ให้ไปอยู่ผู้เดียวที่ตีนเขา
ถ้วนสามคืนสามวันจะบันดาล
๏ ฝ่ายว่านางผีเสื้อก็เชื่อถือ
จึงตอบว่าถ้ากระนั้นฉันจะไป
พระโฉมยงจงอยู่ในคูหา
จะอดใจให้เหมือนคำที่รำพัน
แล้ววันทาลาองค์พระทรงโฉม
อย่าแข็งนักรักตัวกลัวบิดร
๏ สินสมุทรสุดแสนสงสารแม่
ให้ห่วงหลังกังวลด้วยชนนี
บิดาดูรู้แจ้งจึงแกล้งห้าม
อยู่เป่าปี่ตีเกราะเสนาะครัน
๏ นางผีเสื้อเมื่อแรกก็แปลกจิต
จึงรีบออกนอกคูหาแล้วคลาไคล
๏ ฝ่ายองค์พระอภัยวิไลโฉม
จึงหยิบปี่ที่เป่าเมื่อคราวนั้น
ให้ลูกรักผลักแผ่นศิลาล้ม
เลียบลีลาศหาดทรายชายคงคา
๏ ฝ่ายเงือกน้ำสำหรับทะเลลึก
พอแจ่มแจ้งแสงทองผ่องโพยม
จะไปลอยคอยองค์ทรงสวัสดิ์
แล้วออกจากวนวังไม่รั้งรอ
พอเห็นองค์ทรงยศโอรสราช
จึงชวนลูกสาวนั้นกับภรรยา
๏ พงศ์กษัตริย์ทัศนานางเงือกน้อย
ประไพพักตร์ลักษณ์ล้ำล้วนคำคม
ขนงเนตรเกศกรอ่อนสะอาด
พระเพลินพิศคิดหมายเสียดายดวง
จึงตรัสว่าตาเงือกมาคอยรับ
เราล่อลวงนางผีเสื้อก็เชื่อใจ
ว่าถ้าใครฝันร้ายจะวายปราณ
แล้วอดข้าวอดปลากระยาหาร
ให้สำราญรอดตายสบายใจ ฯ
คิดว่าซื่อสุจริตพิสมัย
อยู่เขาใหญ่ในป่าพนาวัน
เลี้ยงรักษาลูกน้อยคอยหม่อมฉัน
ถ้วนสามวันก็จะมาอย่าอาวรณ์
ปลอบประโลมลูกแก้วแล้วสั่งสอน
แม้นไม่นอนมารดาจะมาตี ฯ
ด้วยรู้แน่ว่าบิดาจะพาหนี
เจ้าโศกีกราบก้มบังคมคัล
จะวอนตามเขาไปไยในไพรสัณฑ์
แล้วรับขวัญลูกน้อยกลอยฤทัย ฯ
ครั้นทรงฤทธิ์ปลอบลูกชายหายสงสัย
ไปเขาใหญ่ในป่าพนาวัน ฯ
ปลอบประโลมลูกชายจะผายผัน
เอาผ้าพันผูกดีแล้วลีลา
สมอารมณ์รีบออกนอกคูหา
แลชลาล้วนคลื่นเสียงครื้นโครม ฯ
ไม่วายนึกถึงองค์พระทรงโฉม
ปลอบประโลมลูกเมียเข้าเคลียคลอ
ให้สมนัดซึ่งสัญญาเธอมาหนอ
ค่อยเคลื่อนคลายว่ายคลอกันไคลคลา
อยู่ชายหาดพร้อมกันก็หรรษา
คลานขึ้นมาชายฝั่งแล้วบังคม ฯ
ดูแช่มช้อยโฉมเฉลาทั้งเผ้าผม
ทั้งเนื้อนมนวลเปล่งออกเต่งทรวง
ดังสุรางค์นางนาฏในวังหลวง
แล้วหนักหน่วงนึกที่จะหนีไป
ช่างสมกับวาจาจะหาไหน
เดี๋ยวนี้ไปแรมทางกลางอรัญ

ช่วยเมตตาพาตรงไปส่งที่
กลางคงคาปลาร้ายก็หลายพรรณ
๏ เงือกผู้เฒ่าเคารพอภิวาท
เสด็จขึ้นทรงบ่าจะพาไป
อันอำนาจชาติเชื้อผีเสื้อน้ำ
ด้วยกลิ่นอายคล้ายท่านผู้มารดา
สัตว์ในน้ำจำแพ้แก่ผีเสื้อ
อย่าเกรงภัยในชลที่วนวัง
๏ พงศ์กษัตริย์ตรัสชวนสินสมุทร
พระทรงบ่าเงือกน้ำงามวิไล
เงือกประคองสององค์ลงจากฝั่ง
ค่อยฟูฟ่องล่องน้ำไปท่ามกลาง
๏ พระโฉมยงองค์อภัยมณีนาถ
เหล่าฉลามล้วนฉลามตามกันมา
ฉนากอยู่คู่ฉนากไม่จากคู่
ฝูงพิมพาพาฝูงเข้าแฝงวน
กระโห้เรียงเคียงกระโห้ขึ้นโบกหาง
มังกรเกี่ยวเลี้ยวลอดกอดมังกร
ฝูงม้าน้ำทำท่าเหมือนม้าเผ่น
ตะเพียนทองล่องน้ำนำตะเพียน
เห็นละเมาะเกาะเขาเขียวชอุ่ม
จะเหลียวซ้ายสายสมุทรสุดสายตา
จะเหลียวดูสุริย์แสงเข้าแฝงเมฆ
ฟังสำเนียงเสียงคลื่นดังครื้นโครม
พอเย็นย่ำค่ำพลบลงโพล้เพล้
พระห้ามเงือกสองราด้วยปรานี
เห็นละเมาะเกาะใหญ่ที่ไหนกว้าง
เราหนีนางมาได้ก็ไกลครัน
๏ ตาเงือกน้ำซ้ำสอนพระทรงศักดิ์
นางรู้ความตามมาไม่ช้านาน
อันตาข้าถ้าค่ำเห็นสว่าง
พระโยคีมีเวทวิเศษขยัน
จะป้องกันภัยพาลประการใด ฯ
ขอรองบาทบริรักษ์จนตักษัย
พระหน่อไทให้ขี่ภริยา
ปลาไม่กล้ำกรายกลัวทั่วทิศา
เมื่อจับข้าข้าจึงอ่อนหย่อนกำลัง
เปรียบเหมือนเนื้อเห็นพยัคฆ์ให้ชักหลัง
ขึ้นนั่งยังบ่าข้าจะพาไป ฯ
สอนให้บุตรขอสมาอัชฌาสัย
พระหน่อไทยขอสมาขึ้นบ่านาง
มีกำลังลีลาศค่อยวาดหาง
ลูกสาวนางเงือกงามตามลีลา ฯ
เพลินประพาสพิศดูหมู่มัจฉา
ค่อยเคลื่อนคลาคล้ายคล้ายในสายชล
ขึ้นฟ่องฟูพ่นฟองละอองฝน
บ้างผุดพ่นฟองน้ำบ้างดำจร
ลอยสล้างกลางกระแสแลสลอน
ประชุมซ่อนแฝงชลขึ้นวนเวียน
ขึ้นลอยเล่นเลี้ยวลัดฉวัดเฉวียน
ดาษเดียรดูเพลินจนเกินมา
โขดตะคุ่มเคียงเคียงเรียงรุกขา
จะแลขวาควันคลุ้มกลุ้มโพยม
ให้วิเวกหวาดองค์พระทรงโฉม
ยิ่งทุกข์โทมนัสในฤทัยทวี
ท้องทะเลมืดมัวทั่ววิถี
ประเดี๋ยวนี้ลมกล้าสลาตัน
หยุดเสียบ้างให้สบายจึงผายผัน
ต่อกลางวันจึงค่อยไปให้สำราญ ฯ
ยังใกล้นักอย่าประมาททำอาจหาญ
จะพบพานพากันตายวายชีวัน
ทั้งเดินทางเรี่ยวแรงแข็งขยัน

ถ้าแดดกล้าตามัวเป็นหมอกควัน
แล้วว่ายแหวกแบกองค์พงศ์กษัตริย์
สลาตันลั่นพิลึกเสียงครึกครื้น
ครั้นรุ่งเช้าเข้าเกาะเสาะลูกไม้
เงือกก็หาอาหารกินตามเคย

๏ ฝ่ายนางผีเสื้อสมุทรที่สุดโง่
ขอชีวิตพิษฐานตามตำรา
ได้สามวันรันทดสลดจิต
อุตส่าห์ยืนฝืนใจให้ประทัง
เห็นลูกไม้ในป่าคว้าเข้าปาก
ที่มืดหน้าตาลายค่อยหายมัว
ถึงประตูคูหาเห็นเปิดอยู่
เข้าในห้องมองเขม้นไม่เห็นใคร
แลดูปี่ที่เป่าเล่าก็หาย
เสียน้ำใจในอารมณ์ไม่สมประดี
ลงกลิ้งเกลือกเสือกกายร้องไห้โร่
พระรูปหล่อพ่อคุณของเมียอา
ทั้งลูกน้อยกลอยใจไปด้วยเล่า
น้องร้อนรุ่มกลุ้มใจดังไฟเลีย
ถึงแปดปีนี่แล้วไม่แคล้วคลาด
ตั้งแต่นี้น้องจะได้ผู้ใดเชย
เสียแรงรักหนักหนาอุตส่าห์ถนอม
ช่างกระไรใจจืดไม่ยืดยืน
ด้วยแรงน้อยถอยทบสลบหลับ
ร้องเรียกลูกผัวเฟือนเหมือนละเมอ
ระกำอกหมกมุ่นหุนพิโรธ
ประหลาดใจใครหนอมาก่อการ
ศิลานี้ที่มนุษย์จะเปิดนั้น
ยักขินีผีสางหรืออย่างไร
พลางรำพึงถึงจะไปไม่ไกลนัก
โมโหหุนผลุนออกนอกประตู
จะผายผันล่วงทางไปกลางคืน
พลางสะบัดโบกหางไปกลางคลื่น
จนดึกดื่นรีบรุดไม่หยุดเลย
พระลูกให้บิตุรงค์ทรงเสวย
แล้วรีบเลยล่วงไปในคงคา ฯ
ไปนั่งโซเซาอยู่ริมภูผา
ต้องอดปลาอดนอนอ่อนกำลัง
เจียนชีวิตจะเด็ดดับไม่กลับหลัง
ค่อยเซซังซวนทรงไม่ตรงตัว
กำลังอยากยืนขยอกจนกลอกหัว
คิดถึงผัวเหยาะย่างมากลางไพร
เอ๊อกกูเกิดเข็ญเป็นไฉน
ยิ่งตกใจเพียงจะดิ้นสิ้นชีวี
นางยักษ์ร้ายรู้ว่าพากันหนี
สองมือตีอกตูมฟูมน้ำตา
เสียงโฮโฮดังก้องห้องคูหา
ควรหรือมาทิ้งขว้างหมองหมางเมีย
เหมือนควักเอาดวงใจน้องไปเสีย
ทูนหัวเมียช่างไม่ไว้อาลัยเลย
เคยร่วมอาสน์อกอุ่นพ่อคุณเอ๋ย
เหมือนพระเคยคู่เคียงเมื่อเที่ยงคืน
สู้อดออมสารพัดไม่ขัดขืน
นางสะอื้นอ้าปากจนรากเรอ
แล้วก็กลับพลิกฟื้นตื่นเผยอ
ไม่เห็นเธอทอดกายดังวายปราณ
กำลังโกรธกลับแรงกำแหงหาญ
ช่างคิดอ่านเอาคู่ของกูไป
สักหมื่นพันก็ไม่อาจจะหวาดไหว
มาพาไปไม่เกรงข่มเหงกู
จะตามหักคอกินเหมือนชิ้นหมู
เที่ยวตามดูรอยลงในคงคา

กระโดดโครมโถมว่ายสายสมุทร
ไม่เห็นผัวคว้าไปได้แต่ปลา
ค่อยมีแรงแผลงฤทธิ์คำรนร้อง
ฝ่ายปีศาจราชทูตภูตพรายพาล
อสุรีผีเสื้อจึงซักถาม
เห็นมนุษย์นวลละอองทั้งสองคน

๏ ผ่ายพวกผีที่อยู่ทิศทักษิณ
เห็นเงือกพามนุษย์รีบรุดไป
ข้านึกร้ายหมายจะตามก็ขามเด็ก
เห็นจะไปได้ครันจนวันนี้

๏ นางผีเสื้อเหลือโกรธโลดทะลึ่ง
ลุยทะเลโครมครามตามออกไป
เหล่าละเมาะเกาะขวางหนทางยักษ์
เสียงครึกครื้นคลื่นคลุ้มขึ้นกลุ้มกาย

๏ ฝ่ายพระอภัยมณีซึ่งหนียักษ์
บรรลุทางกลางชลาได้ห้าคืน
จึงถามเงือกว่าไฉนจึงไหวหวั่น
ไม่เห็นแสงสุริยันตะวันเดือน

๏ ฝ่ายเงือกน้ำสำเหนียกแน่ในจิต
ด้วยเดชนางยักษ์ขินีมีกำลัง
จึงทูลองค์พระอภัยว่าใช่อื่น
คงทันกันวันนี้หนีไม่พ้น

๏ พระอภัยใจหายไม่วายเหลียว
แต่มานะกษัตริย์สู้กัดฟัน
จะไปไหนไม่พ้นผีเสื้อน้ำ
ท่านส่งเราเข้าที่เกาะละเมาะนี้
แล้วว่าแก่สินสมุทรสุดที่รัก
อันตัวพ่อขอตายวายชีวัง

๏ สินสมุทรมิได้กลัวกลับหัวร่อ
แม้มารดามาตามจะห้ามไว้
ลูกจะค่อยลอยตามแต่ห่างห่าง
อุตลุดดำด้นเที่ยวค้นหา
ควักลูกตาสูบเลือดด้วยเดือดดาล
ตะโกนก้องเรียกหาโยธาหาญ
อลหม่านขึ้นมาหาในสาชล
มึงอยู่ตามเขตแขวงทุกแห่งหน
มาในวนวังบ้างหรืออย่างไร ฯ
ครั้นได้ยินจึงแจ้งแถลงไข
ข้างทิศใต้แต่เมื่อคืนวานซืนนี้
ด้วยลูกเล็กเหลือตัวไม่กลัวผี
ด้วยท่วงทีรีบร้อนไม่นอนใจ ฯ
โตดังหนึ่งยุคุนธร์ขุนไศล
สมุทรไทแทบจะล่มถล่มทลาย
ภูเขาหักหินหลุดทรุดสลาย
ผีเสื้อร้ายรีบรุดไม่หยุดยืน ฯ
กับลูกรักเงือกน้ำไปตามคลื่น
เห็นทะมึนมาข้างหลังดังสะเทือน
สลาตันลมใหญ่ก็ไม่เหมือน
เป็นคลื่นเคลื่อนคลอนลั่นสนั่นดัง ฯ
คือว่าฤทธิ์ยักษ์ร้ายมาภายหลัง
ชีวิตครั้งนี้เห็นไม่เป็นตน
เสียงครึกครื้นมารนางมากลางหน
เห็นสุดจนจำม้วยลงด้วยกัน ฯ
ให้เปล่าเปลี่ยวนัยนาเพียงอาสัญ
อุตส่าห์กลั้นกลืนน้ำตาแล้วพาที
วิบากกรรมก็จะสู้อยู่เป็นผี
แล้วรีบหนีไปในน้ำแต่ลำพัง
แม้นนางยักษ์จะมารับจงกลับหลัง
กันแสงสั่งลูกยาด้วยอาลัย ฯ
ลูกไม่ขอจากพระองค์อย่าสงสัย
พระรีบไปก่อนข้าอย่าปรารมภ์
อยู่ต้นทางจะได้พบประสบสม

แล้วเผ่นโผนโจนลงทะเลลม
เที่ยวดำด้นค้นหามัจฉาใหญ่
เสียงโผงผางกลางน้ำแต่ลำพัง

๏ ฝ่ายผีเสื้อสมุทรไม่หยุดหย่อน
กำลังน้อยถอยถดด้วยอดกิน
ได้สามวันทันผัวกับลูกน้อย
กระโจมโจนโผนโผซโลทร

๏ ฝ่ายเงือกน้ำกำลังก็สิ้นสุด
เรียกลูกสาวคราวนี้พ่อจะมรณา
นางเงือกน้อยสร้อยเศร้าเข้ามาผลัด
กำลังสาวคราวด่วนด้วยจวนจน

๏ สินสมุทรหยุดอยู่ดูนางยักษ์
ด้วยเห็นแม่แต่รูปนิมิตไว้
แล้วร้องถามตามประสาเป็นทารก
โจนกระโจมโครมครามตามเรามา

๏ ฝ่ายนางอสุรีผีเสื้อน้ำ
เป็นห่วงผัวมัวแลชะแง้ดู
หรือจวนตัวกลัวเมียไปเสียก่อน
จำจะปลอบโดยดีแม้นมิไป
จึงตอบโต้โป้ปดโอรสราช
เจ้าแปลกหรือคือนี่แลมารดร
ออกเดินทางอย่างนี้ต้องนิมิต
ไม่ปิดงำอำพรางอย่าคลางแคลง
ไหนพ่อเจ้าเล่าแม่ไม่แลเห็น
แต่จากอกหกวันแล้วขวัญตา

๏ สินสมุทรฟังเสียงสำเนียงแน่
ดูรูปร่างอย่างเปรตสมเพชใจ
กระนี้หรือพระบิดามิน่าหนี
จำจะบอกหลอกลวงหน่วงเนื้อความ
จึงเสแสร้งแกล้งว่าข้าไม่เชื่อ
ถ้าเป็นแม่แน่กระนั้นจงกรุณา
พระปรารมภ์เรียกไว้ก็ไม่ฟัง
พอจับได้ปลาอินทรีขึ้นขี่หลัง
ค่อยลอยรั้งรอมาในวาริน ฯ
ครั้นลุยอ่อนอุตส่าห์ว่ายสายกระสินธุ์
เจียนจะสิ้นชีวาในสาคร
เห็นเลื่อนลอยลิบลิบยิ่งถีบถอน
คลื่นกระฉ่อนฉาดฉานสะท้านมา ฯ
ครั้นจะหยุดยักษ์ไล่ใกล้นักหนา
เจ้าช่วยพาภูวไนยไปให้พ้น
แบกกษัตริย์ว่ายเสือกเสลือกสลน
ออกกลางชลโบกหางผางผางไป ฯ
เห็นผิดพักตร์มารดาน่าสงสัย
สงสัยใจออกขวางกลางคงคา
นี่สัตว์บกหรือสัตว์น้ำดำนักหนา
จะเล่นข้าท่าไรจะใคร่รู้ ฯ
ได้ยินคำโอรสนึกอดสู
ไม่เห็นอยู่ด้วยกันนี่ฉันใด
หรือซุ่มซ่อนอยู่เกาะละเมาะไหน
จึงจะได้จับกุมตะลุมบอน
มิใช่ชาติยักษ์มารชาญสมร
เมื่อนั่งนอนอยู่ในถ้ำไม่จำแลง
รูปจึงผิดไปกว่าเก่าเจ้าจึงแหนง
แม่แกล้งแปลงตัวตามเจ้างามมา
อย่างหลงเล่นจงไปอยู่ในคูหา
ขอมารดาอุ้มหน่อยเถิดกลอยใจ ฯ
รู้ว่าแม่มั่นคงไม่สงสัย
ช่างกระไรราศีไม่มีงาม
ทั้งท่วงทีไม่สุภาพทำหยาบหยาม
อย่าให้ตามเข้าไปชิดพระบิดา
จะฉีกเนื้อกินเล่นเป็นภักษา
อย่างตามมามุ่งหมายให้วายปราณ

ด้วยองค์พระชนนีเป็นผีเสื้อ
พระบิดรร้อนรนทนทรมาน
คิดถึงวงศ์พงศาคณาญาติ
เห็นมารดรซ่อนตัวด้วยกลัวตาย
ประทานโทษโปรดปล่อยไปหน่อยเถิด
ลูกขอลาฝ่าธุลีสักปีเดียว
แม้พบอาย่าปู่อยู่เป็นสุข
จึงจะชวนบิตุเรศเสด็จจร
๏ อสุรีผีเสื้อไม่เชื่อถ้อย
แกล้งดับเดือดเงื่อดงดอดฤทัย
ถ้าแม้นแม่แต่แรกรู้กระนี้
นี่นึกแหนงแคลงความจึงตามมา
จะไปไหนไม่ห้ามจะตามส่ง
แม่ขอพบพูดจาประสาเคย
๏ สินสมุทรสุดฉลาดไม่อาจบอก
มิใช่การมารดาจะคลาไคล
ซึ่งจะให้ไปบอกออกมาหา
พระแม่อย่าทารกรรมให้รำคาญ
๏ อสุรีผีเสื้อเหลือจะอด
ช่างหลอกหลอนผ่อนผันจำนรรจา
จะจับไว้ให้พาไปหาพ่อ
โกรธตวาดผาดเสียงสำเนียงดัง
ช่างว่ากล่าวราวกับกูไม่รู้เท่า
เอาบิดรซ่อนไว้ในทะเล
ยิ่งปลอบโยนโอนอ่อนยิ่งหลอนหลอก
พลางโผโผนโจนโจมเสียงโครมคราม
สินสมุทรผุดออกนอกรักแร้
แกล้งหลบลี้หนีวนไปต้นทาง
นางผีเสื้อเหลือแค้นแสนสาหัส
อุตลุดผุดดำปล้ำกันไป
ถึงเขาใหญ่ในน้ำง้ำชะเงื่อม
อันชาติเชื้ออยู่ถ้ำลำละหาน
เคยอยู่บ้านเมืองมนุษย์สุดสบาย
จึงสามารถมานี่ไม่หนีหาย
ลูกจึงว่ายน้ำอยู่แต่ผู้เดียว
ที่ละเมิดแม่คุณอย่าฉุนเฉียว
ไปท่องเที่ยวหาประเทศเขตนคร
บรรเทาทุกข์ภิญโญสโมสร
มาสถานมารดรไม่นอนใจ ฯ
นึกว่าน้อยหรือตอแหลมาแก้ไข
ทำปราศรัยเสียงหวานด้วยมารยา
ชนนีก็จะได้ไม่เที่ยวหา
ไม่โกรธาทูนหัวอย่ากลัวเลย
ไหนทรงฤทธิ์บิตุรงค์เล่าลูกเอ๋ย
แล้วทรามเชยจึงค่อยพาบิดาไป ฯ
ยังซ้ำหลอกลวงแม่พูดแก้ไข
ขอเชิญไปอยู่ในถ้ำให้สำราญ
บิดาข้าขี้ขลาดไม่อาจหาญ
ไม่ช้านานบิตุรงค์คงจะมา ฯ
แค้นโอรสราวกับไฟไหม้มังสา
แม้นจะว่าโดยดีเห็นมิฟัง
แล้วหักคอเสียให้ตายเมื่อภายหลัง
น้อยหรือยังโหยกเหยกเด็กเกเร
มาพูดเอาเปรียบผู้ใหญ่ทำไพล่เผล
ทำโว้เว้ว่ากล่าวให้ยาวความ
แม้นไม่บอกโดยดีจะตีถาม
เข้าไล่ตามคลุกคลีตีไปพลาง
แล้วล่อแม่ตบหัตถ์ผัดผางผาง
หมายให้ห่างพระบิดาได้คลาไคล
แต่ฉวยพลัดแพลงคลื่นลื่นไถล
เหมือนเล่นไล่ตามละเมาะทุกเกาะเกียน
พระหลบเลื่อมเลี้ยวลัดฉวัดเฉวียน

เข้าหาดทรายชายตื้นขึ้นบนเตียน
เห็นมารดาล่าลับแล้วยับยั้ง
ไม่พ่นผุดรุดไปในนที
๏ ฝ่ายผีเสื้อเมื่อลูกลอบลงน้ำ
ด้วยใจนางคิดว่าพาบิดร
เที่ยวแลรอบขอบเขาเงาชะงุ้ม
เสียงคลื่นโครมโถมตะครุบก้อนศิลา
แล้วลุกขึ้นยืนชะโงกโยกสิงขร
ยิ่งมืดค่ำสำเหนียกร้องเรียกเดา
เห็นไม่ขานมารร้ายทลายซ้ำ
ไม่พบเห็นเป็นเพลาเข้าราตรี
ช่างชาติชั่วหัวกระดูกลูกตอแหล
เออกระนั้นมันจึงทบตลบมา
ดำริพลางนางมารอ่านพระเวท
แลเขม้นเห็นไปไวแวววาว
๏ หน่อนรินทร์สินสมุทรไม่หยุดยั้ง
จนแจ่มแจ้งสุริโยอโณทัย
จึงว่ารีบถีบถอนไปก่อนท่าน
แล้วว่ายรอคลอไปพอได้พัก
พระลูกหลบพบเงือกจะเสือกหนี
ตะคอกถามตามโมโหที่โกรธา
เดี๋ยวนี้องค์พระอภัยอยู่ไหนเล่า
จะควักเอานัยนาออกมาดู
๏ ทั้งสองเงือกเสือกกายหมายไม่รอด
จึงกล่าวแกล้งแสร้งเสด้วยเล่ห์กล
ข้าจะพาไปจับจงกลับหลัง
ไม่เหมือนคำรำพันที่สัญญา
๏ อสุรีผีเสื้อก็เชื่อถือ
เงือกก็พามาถึงได้ครึ่งวัน
นางผีเสื้อเบื่อหูรู้เท่าถึง
มาถึงนี่ชี้โน่นเนื่องกันไป
เที่ยววิ่งเวียนวนรอบขอบคิรี
แกล้งถอยหลังลงน้ำแล้วดำหนี
ตั้งภักดีตามติดพระบิดร ฯ
พอจวนค่ำคิดว่าวิ่งขึ้นสิงขร
มาซุ่มซ่อนอยู่ที่นี่จึงหนีมา
ยิ่งมืดคลุ้มก็ยิ่งคลั่งตั้งแต่หา
จนหน้าตาแตกยับลงสับเงา
จนโคลงคลอนเคลื่อนดังทั้งภูเขา
ไม่พ้นเราเร่งมาหาโดยดี
เขาระงำย่อยยับดังสับสี
อสุรีเหลือแค้นแน่นอุรา
ลวงให้แม่หลงกลเที่ยวค้นหา
ให้บิดาเลยไปเสียไกลแล้ว
ให้สองเนตรโชติช่วงดังดวงแก้ว
อยู่โน่นแล้วลุยตามโครมครามไป ฯ
รีบมาทั้งคืนค่ำในน้ำไหล
เห็นเงือกใหญ่ยายตายังล้านัก
โน่นนางมารหนุนไล่มาใกล้หนัก
พอนางยักษ์ทันโถมกระโจมมา
เหยียบขยี้สองแขนแน่นนักหนา
ไยมึงพาผัวพรากมาจากกู
ไม่บอกเราหรือกระไรทำไขหู
ตะคอกขู่คุกถามคำรามรน ฯ
ถึงม้วยมอดมิให้แจ้งแห่งนุสนธิ์
เธออยู่บนเขาขวางริมทางมา
ให้ได้ดังมุ่งมาดปรารถนา
จงเข่นฆ่าให้เราม้วยไปด้วยกัน ฯ
ยุดเอามือขวาซ้ายให้ผายผัน
แกล้งรำพันพูดล่อให้ต่อไป
จึงว่ามึงตอแหลมาแก้ไข
แกล้งจะให้ห่างผัวไม่กลัวกู

แล้วนางยักษ์หักขาฉีกสองแขน
แล้วกลับตามข้ามทางท้องสินธู
๏ ฝ่ายกุมารสินสมุทรไม่หยุดหย่อน
จึงเล่าความตามติดไม่ปิดบัง
พอเห็นเงาเขาขวางอยู่กลางน้ำ
จึงถามนางเงือกน้อยกลอยฤทัย
๏ นางเงือกน้ำบอกสำคัญว่านั่นแล้ว
พระฟังนางสร่างโศกค่อยบรรเทา
แล้วพิศดูภูผาศิลาเสื่อม
แลลิบลิบหลังคาศาลาราย
พระยินดีชี้บอกสินสมุทร
พระหน่อน้อยค่อยเรียงเคียงคำนับ
๏ ฝ่ายโยคีที่อยู่บนภูเขา
ทั้งจีนจามพราหมณ์แขกไทยชวา
เป็นร้อยคนปรนนิบัติอยู่เช้าค่ำ
เป็นเหล่าล้อมพร้อมหน้าเวลานั้น
พอบ่ายเบี่ยงเสียงคลื่นดังครื้นครึก
ครั้นดูลมก็ไม่พัดสงัดดี
แล้วบอกศิษย์ซึ่งนั่งอยู่ทั้งหลาย
ผีเสื้อน้ำทำฤทธิ์ติดตามมา
จำจะไปคอยดูอยู่ที่หาด
ฉวยไม้เท้าก้าวย่างจากบัลลังก์
ถึงหาดกว้างทางแลกระแสสมุทร
ผีเสื้อน้ำทำฤทธิ์ติดตามมา
๏ พระอภัยมณีเห็นผีเสื้อ
ยักษ์กระโจมโถมจับแทบอับจน
เข้าถึงที่ผีเสื้อก็ถึงด้วย
พอโยคีมีคาถาลงมายืน
พระอภัยภูมินทร์กับสินสมุทร
แล้วกราบกรานโยคีมีกำลัง
๏ พระโยคีมีจิตคิดสงสาร
ไม่หายแค้นเคี้ยวกินสิ้นทั้งคู่
ออกว่ายวู่แหวกน้ำด้วยกำลัง ฯ
ตามบิดรทันสมอารมณ์หวัง
พระทรงฟังลูกชายค่อยคลายใจ
พิลึกล้ำกว่าคิรีที่ไหนไหน
เกาะอะไรแก้วตาตรงหน้าเรา ฯ
คือเกาะแก้วพิสดารเป็นชานเขา
จึงว่าเราเห็นจะรอดไม่วอดวาย
ชะโงกเงื้อมน้ำวลชลสาย
มีเสาหงส์ธงปลายปลิวระยับ
โน่นแน่กุฏิ์มุงกระเบื้องเหลืองสลับ
หมายประทับที่เสาหงส์ตรงเข้ามา ฯ
กับคนเหล่าเหลือตายหลายภาษา
วิลันดาฝรั่งพรั่งพร้อมกัน
บ้างต้มน้ำเก็บลูกไม้มาให้ฉัน
บ้างนวดฟั้นปรนนิบัตินั่งพัดวี
อึกทึกมาข้างหน้าคิรีศรี
พระโยคีจับยามตามตำรา
วันนี้ชายมีศักดิ์จักมาหา
เสียงชลาเลื่อนลั่นสนั่นดัง
ช่วยตวาดขู่ขับให้กลับหลัง
แขกฝรั่งพรั่งพร้อมล้อมลีลา
เห็นมนุษย์ไรไรไหลนักหนา
เวทนาแลดูอยู่ทุกคน ฯ
ความกลัวเหลือว่ายคว้างอยู่กลางหน
พอเห็นคนอยู่ที่หาดตวาดครืน
กระชั้นฉวยผิดเสือกเกลือกเข้าตื้น
ผีเสื้อตื่นตัวสั่นขยั้นยั้ง
ช่วยกันฉุดนางเงือกเสือกเข้าฝั่ง
แขกฝรั่งพรั่งพร้อมล้อมพูดจา ฯ
จึงว่าท่านหนีตายหมายมาหา

เราลงมาคอยช่วยด้วยเมตตา

๏ พระอภัยได้สดับสุนทรถาม
จะหนีนางกลางสมุทรก็สุดแรง
แล้ววอนว่าข้ากับโอรสราช
ขอพระองค์ทรงธรรม์ช่วยกันภัย

๏ พระโยคีมีญาณว่าหลานรัก
อันยักษีผีสางสมุทรพราย
เราลงเลขเสกทำไว้สำเร็จ
มันอยู่แต่ห่างห่างช่างเป็นไร

๏ ฝ่ายผีเสื้อเหลือโกรธโลดทะลึ่ง
เหตุไฉนไปนั่งกำบังตัว
นิจจาเอ๋ยเคยอยู่เป็นคู่ชื่น
จนมีลูกปลูกเลี้ยงเคียงประครอง
อยู่ดีดีหนีเมียมาเสียได้
จึงอุตส่าห์พยายามสู้ตามมา
พระเสด็จไปไหนจะไปด้วย
ประทานโทษโปรดเลี้ยงแต่เพียงนั้น

๏ พระอภัยใจอ่อนถอนสะอื้น
แม่ผีเสื้อเมื่อไม่เห็นในใจเลย
คิดถึงน้องสองชนกที่ปกเกล้า
ด้วยพลัดพรากจากมาเป็นช้านาน
จึงจำร้างห่างห้องให้น้องโกรธ
แม้นไปได้ก็จะพาแก้วตาไป
พี่มนุษย์สุดสวาทเป็นชาติยักษ์
กลับไปอยู่คูหาอย่าอาดูร
อย่าฆ่าสัตว์ตัดชีวิตพิษฐาน
จะเกิดไหนขอให้พบประสบกัน
พี่ขอบุตรสุดใจเอาไปด้วย
ขอลาแก้วแววตาไปธานี

๏ ผีเสื้อน้ำซ้ำวอนด้วยอ่อนหวาน
ถ้าทิ้งไว้ไหนน้องจะครองตัว
แต่กิจจาไม่กระจ่างยังคลางแคลง ฯ
จึงยกความก่อนเก่าเล่าแถลง
รำพันแจ้งความจริงทุกสิ่งไป
จะรองบาทประดิพัทธ์จนตัดษัย
แต่พอได้หยุดหย่อนผ่อนสบาย ฯ
จงสำนักอยู่ให้สมอารมณ์หมาย
มาถูกทรายชายหาดก็ขาดใจ
ดังเขื่อนเพชรภูตปีศาจไม่อาจใกล้
ทำไม่ได้นัดดาเจ้าอย่ากลัว ฯ
เสียงโผงผึงเผ่นโผนตะโกนผัว
เชิญทูนหัวเยี่ยมหน้ามาหาน้อง
ทุกวันคืนค่ำเช้าไม่เศร้าหมอง
มิให้ข้องเคืองขัดพระอัชฌา
เสียน้ำใจน้องรักเป็นนักหนา
ขอเป็นข้าบาทบงสุ์พระทรงธรรม์
เป็นเพื่อนม้วยภัสดาจนอาสัญ
อย่าบากบั่นความรักน้องนักเลย ฯ
อุตส่าห์ฝืนพักตร์ว่านิจจาเอ๋ย
พี่ไม่เคยอยู่ในถ้ำให้รำคาญ
จะสร้อยเศร้าโศกาน่าสงสาร
ไม่แจ้งการว่าข้างหลังเป็นอย่างไร
จงงดโทษพี่ยาอัชฌาสัย
นี่จนใจเสียด้วยนางต่างกระกูล
จงคิดหักความสวาทให้ขาดสูญ
จงเพิ่มพูนภาวนารักษาธรรม์
หมายวิมานเมืองแมนแดนสวรรค์
อย่าโศกศัลย์แคล้วคลาดเหมือนชาตินี้
เป็นเพื่อนม้วยเหมือนสุดามารศรี
อย่าราคีขุ่นข้องให้หมองมัว ฯ
ไม่โปรดปรานอนุกูลเลยทูนหัว
ทั้งจากผัวจากบุตรสุดอาลัย

มิขออยู่สู้ตายวายชีวิต
เชิญพระองค์ลงมาชลาลัย
แล้วร้องเรียกลูกยามาด้วยพ่อ
อย่าสงสัยใจจริงทุกสิ่งอัน

๏ สินสมุทรสุดแสนสงสารแม่
จึงกราบกรานมารดาแล้วว่าไป
เมื่อวานนี้ตีข้าน้อยไปหรือ
ซึ่งรักลูกลูกก็รู้อยู่ว่ารัก
ถึงตัวไปใจลูกยังผูกคิด
อย่ากริ้วโกรธโปรดปรานเถิดมารดา

๏ ฝ่ายโยคีมียศพจนารถ
จงตัดบ่วงห่วงใยอาลัยลาน
ทั้งนี้เพราะเคราะห์กรรมทำให้วุ่น
เห็นมิได้ไปอยู่เป็นคู่เชย
อย่าควรคิดติดตามด้วยความโกรธ
จงยับยั้งฟังคำรูปรำพัน

๏ นางผีเสื้อเหลือโกรธพิโรธร้อง
ช่างเฉโกโยคีหนีเขาใช้
เขาว่ากันผัวเมียกับแม่ลูก
แม้นคบคู่กูไว้มิให้นอน
แล้วชี้หน้าด่าอึงหึงนางเงือก
เห็นผัวรักยักคอทำท้อแท้
ทำปั้นเจ่อเย่อหยิ่งมาชิงผัว
พลางเข่นเขี้ยวเคี้ยวกรามคำรามร้อง

๏ พระโยคีชี้หน้าว่าอุเหม่
เพราะหวงผัวมัวเมาเฝ้าตะโกรง
อียักษาตาโตโมโหมาก
นมสองข้างอย่างกระโปรงดูโตงเตง
จึงหนีมาอาศัยกูให้อยู่
มาตีชาว่ากูผิดในกิจกรม
แล้วเสกทรายปรายขว้างมากลางคลื่น
ไม่เห็นจิตน้องรักจะตักษัย
เมียจะให้มนต์เวทวิเศษครัน
แม่จะขออำลาเจ้าอาสัญ
ไม่รำพันพูดลวงเจ้าดวงใจ ฯ
ชำเลืองแลดูหน้าน้ำตาไหล
จะเข้าใกล้ทูนหัวลูกกลัวนัก
ระบมมือเหมือนกระดูกลูกจะหัก
มิใช่จักลืมคุณกรุณา
พอปลดปลิดเปลื้องธุระจะมาหา
ไปไสยาอยู่ในถ้ำให้สำราญ ฯ
ให้โอวาทนางยักษ์ไม่หักหาญ
อย่าปองผลาญลูกผัวของตัวเลย
จึงสิ้นบุญวาสนาสีกาเอ๋ย
ด้วยสองเคยปลูกเลี้ยงกันเพียงนั้น
จะเป็นโทษกับสีกาเมื่ออาสัญ
ไปสวรรค์นฤพานสำราญใจ ฯ
มาตั้งซ่องศีลจะมีอยู่ที่ไหน
ไม่อยู่ในศีลสัตย์มาตัดรอน
ยื่นจมูกเข้ามาบ้างช่วยสั่งสอน
จะรานรอญรบเร้าเฝ้าตอแย
ทำซบเสือกสอพลออีตอแหล
พ่อกับแม่มึงเข้าไปอยู่ในท้อง
ระวังตัวมึงให้ดีอีจองหอง
เสียงกึกก้องโกลาลูกตาโพลง ฯ
ยังโว้เว้วุ่นวายอีตายโหง
ว่ากูโกงมึงก็ตกนรกเอง
รูปก็กากปากก็เปราะไม่เหมาะเหมง
ผัวของเองเขาระอาไม่น่าชม
มิใช่กูรู้เห็นเท่าเส้นผม
จะให้สมน้ำหน้าสาแก่ใจ
ดังลูกปืนยิงยักษ์ให้ตักษัย

ผีเสื้อกลัวตัวสั่นเพียงบรรลัย ก็หลบไปตามวนชลธาร ฯ

1) ศิลปะของการประพันธ์

(1) มีความไพเราะ มีสัมผัสในเกือบทุกวรรค เช่น

“นิจจาเอ๋ยเคยอยู่เป็นคู่ชื่น ทุกวันคืนค่ำเช้าไม่เศร้าหมอง”

(2) มีการสรรคำที่โดดเด่น สื่อความหมายได้กินใจ เช่น

“แม้นสิ้นสูญบุญนางในปางนี้ ไม่มีที่พึ่งพาจะอาศัย

จะกอดศพซบหน้าโศกาลัย ระกำใจว่าจะม้วยไปด้วยกัน”

(3) ใช้ภาษาพูดทั่วไป ทำให้อ่านเข้าใจง่าย เช่น

“แล้วร้องถามตามประสาเป็นทารก นี่สัตว์บกหรือสัตว์น้ำดำหนักหนา

โจนกระโจมโครมครามตามเรามา จะเล่นข้าท่าไรจะใคร่รู้”

(4) ใช้คำอุปมาเพื่อให้ภาพชัดเจน เช่น

“ไม่คลาดเคลื่อนเหมือนองค์พระทรงเดช แต่ดวงเนตรแดงดูดังสุริย์ฉาย”

(5) ใช้คำพรรณนาเพื่อสื่อความเคลื่อนไหว เช่น

“ฝูงพิมพาพาฝูงเข้าแฝงวน บ้างผุดพ่นฟองน้ำบ้างดำจร”

(6) ใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น

“ลงกลิ้งเกลือกเสือกกายร้องไห้โร่ เสียงโฮโฮดังก้องห้องคูหา”

(7) บรรยายเหตุการณ์ได้เห็นภาพและสะเทือนอารมณ์ เช่น

“เสียแรงรักหนักหนาอุตส่าห์ถนอม สู้อดออมสารพัดไม่ขัดขืน

ช่างกระไรใจจืดไม่ยืดยืน นางสะอื้นอ้าปากจนรากเรอ”

(8) การถอดคำประพันธ์

จะกล่าวกลับจับความไปตามเรื่อง ถึงบาทเบื้องปรเมศพระเชษฐา

องค์อภัยมณีศรีโสภา ตกยากอยู่คูหามาช้านาน

กับด้วยนางอสุรีนีรมิต เป็นคู่ชิดเชยชมสมสมสมาน

ต้องรักใครไปตามยามกันดาร จนนางมารมีบุตรบุรุษชาย

ไม่คลาดเคลื่อนเหมือนองค์พระทรงเดช แต่ดวงเนตรแดงดูดังสุริย์ฉาย

ทรงกำลังดังพระยาคชาพลาย มีเขี้ยวคล้ายชนนีมีศักดา

ถอดคำประพันธ์

กล่าวถึงพระอภัยมณีอยู่กับนางผีเสื้อจนมีลูกชาย มีหน้าตาเหมือนพ่อ แต่ดวงตาแดงดังดวงอาทิตย์ มีกำลังดังพระยาช้างพลาย มีเขี้ยวคล้ายแม่มีกำลังมาก

พระบิตุรงค์ทรงศักดิ์ก็รักใคร่ ด้วยเนื้อไขมิได้คิดริษยา

เฝ้าเลี้ยงลูกผูกเปลแล้วเห่ช้า จนใหญ่กล้าอายุได้แปดปี

จึงให้นามตามอย่างข้างมนุษย์ ชื่อสินสมุทรกุมารชาญชัยศรี
ธำมรงค์ทรงมาค่าบุรี พระภูมีถอดผูกให้ลูกยา
เจียระบาดคลาดองค์ก็ทรงเปลื้อง ให้เป็นเครื่องนุ่งห่มโอรสา
สอนให้เจ้าเป่าปี่มีวิชา เพลงศาสตราสารพัดหัดชำนาญ
วันหนึ่งอสุรีผีเสื้อน้ำ ออกจากถ้ำเที่ยวหาภักษาหาร
จับกระโห้โลมากุมภาพาล กินสำราญรื่นเริงบันเทิงใจ

ถอดคำประพันธ์

พระอภัยมณีมีความรักใคร่เฝ้าเลี้ยงดูลูกของตนจนอายุได้แปดปี จึงตั้งชื่อลูกว่าสินสมุทร พระอภัยมณีถอดแหวนของตนผูกเป็นสายสร้อยให้แก่สินสมุทร ถอดผ้าคาดเอวเพื่อทำเป็นเสื้อผ้าสอนวิชาเป่าปี่และเพลงอาวุธให้จนเก่งกาจวันหนึ่งนางผีเสื้อสมุทรออกจากถ้ำไปจับสัตว์น้ำกินเป็นอาหารอย่างมีความสุขความสุข

ถอดคำประพันธ์ หน้า 37

ฝ่ายสินสมุทรไม่เคยไปไกลห่างจากพระอภัยมณีด้วยสินสมุทรมีความรักพระอภัยมณีมากกว่านางพีเสื้อสมุทร เห็นพระอภัยนอนหลับอยู่ ก็หนีไปวิ่งเล่นและเห็นแผ่นหินพิงปิดปากถ้ำไว้ จึงลองผลักด้วยกำลัง ก็พังออก เห็นหาดทรายสวยระยิบเป็นสีเงินเห็นทะเลกว้างและป่าเขาที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ก็ออกวิ่งเล่นและว่ายน้ำด้วยความมีเชื้อของผีเสื้อสมุทรก็ดำผุดดำว่ายได้ทั้งวันอย่างสนุกสนานไปพบเงือกเข้าก็แปลกใจ เห็นเป็นครึ่งคนครึ่งปลา สินสมุทรถามเงือกฝ่ายเงือกก็ไม่ตอบ สินสมุทรจึงจับไปให้พระอภัยมณีดู พอมาถึงถ้ำก็ร้องหาพระอภัยมณี พระอภัยมณีตื่นขึ้นมาก็มองหาสินสมุทร เห็นสินสมุทรเงือกมาก็ตกใจเพราะเห็นวิ่งเล่นอยู่จึงถามสินสมุทรว่าไปจับเงือกมาจากไหน สินสมุทรก็เล่าให้พระอภัยมณีฟัง พระอภัยมณีฟังก็ตกใจบอกสินสมุทรว่าถ้าแม่รู้ก็จะโกรธ ด้วยเกรงว่าจะพาพ่อหนี เราจะพากันตายหมด

สินสมุทรหลังจากฟังที่พระอภัยมณีพูดก็นึกสงสัยจึงถามความจริงกับพ่อตนว่าทำไมเป็นเช่นนี้

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสุดท้ายหน้า 37

พระอภัยมณีฟังสินสมุทรพูดก็น้ำตาไหล แล้วก็เล่าความจริงให้สินสมุทรฟังว่าแม่ของเจ้าเป็นผีเสื้อสมุทรไปจับตัวพ่อมาไว้ที่ถ้ำแล้วแม่ก็ให้กำเนิดสินสมุทรขึ้นมาจนอายุได้แปดขวบ เจ้าไปเปิดประตูถ้ำแม่มาเห็นเข้าไม่รู้จะอยู่หรือตายเลยเราพ่อลูก

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 39

พอสินสมุทรรู้ความจริงว่าแม่เป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างไม่สวย น่าเกลียด จึงร้องไห้เสียใจ

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 399

ฝ่ายเงือกน้ำได้ฟังที่พระอภัยมณีพูดกับสินสมุทรก็เข้าใจเพราะว่าฟังภาษามนุษย์รู้เรื่องก็อ้อนวอนขอความเห็นใจจากพระอภัยมณีด้วยความเจ็บปวดว่าไว้ชีวิตข้าด้วย ลูกชายของท่านลากข้าขึ้นมาเนื้อตัวจะขาดออกเป็นสองซีก ลูกเต้าของข้าก็พลัดหลงกันไปหมด เช่นเดียวกับท่านที่ถูกเขาลักพาตัวมาได้โปรดจงยกโทษให้ด้วย ซึ่งตอนนี้ปากถ้ำถูกพังไปหมดแล้วให้ลูกชายของท่านนั้นยกหินมาปิดไว้ใหม่ ข้าเห็นว่าอีกนานกว่านางผีเสื้อสมุทรจะกลับมาข้าขออาสาเกลี่ยทรายให้เป็นเหมือนเดิม และพวกพ้องของข้าทั้งหมดจะขอรับใช้ท่านตลอดไป

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 39

พระอภัยมณีได้ฟังเงือกพูดก็คิดสงสารแล้วบอกว่าเจ้านี่ช่างรู้จักเจรจา งั้นอยู่คุยกันก่อนแล้วค่อยไป ข้าต้องการหนีนางผีเสื้อสมุทรแต่ไม่รู้เลยว่าตอนนี้อยู่ที่ไหนท่านเงือกมีความชำนาญทางช่วยแนะนำทีว่าทำอย่างไรจึงจะหนีพ้น

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสี่หน้า 39 -40

ฝ่ายเงือกยกมือขึ้นไหว้แล้วบอกพระอภัยมณีว่ามหาสมุทรนี้มีมาตั้งนานแล้วเป็นเขตแดนของผีเสื้อสมุทรตั้งแต่ทางเหนือจนถึงภูเขา ส่วนทางทิศใต้มีความยาวไปจรดถึงเกาะแก้วมังกร หนทางไปเกาะแก้วใช้เวลาเจ็ดเดือน ไปในกลางมหาสมุทรนี้ไม่มีบ้านเรือนเลยสักหลังแต่นานปีจะมีเรือสำเภาจากเมืองลังกาจะผ่านมาสักลำหนึ่งพวกข้ารู้ดีด้วยแต่เดิมปู่ย่าของข้าเป็นมนุษย์ อายุของข้าก็ห้าร้อยแปดสิบปีกว่าๆ แล้วจึงรู้ที่มาที่ไปของมหาสมุทรนี้ ถึงแม้จะหนีผีเสื้อสมุทรไปให้ไกลเท่าไหร่คงไม่พ้นเพราะหนทางยาวไกลมาก แต่มีฤาษีอยู่ตนหนึ่งอายุราวพันปีอยู่ที่เกาะแก้วพิสดาร พวกชาวต่างชาติที่เรือแตกก็จะไปขอเป็นลูกศิษย์กันมากมาย เพราะว่าฤาษีตนนี้มีวิชาอาคมแก่กล้าภูตผีปีศาจจึงไม่กล้าเข้าใกล้ ถ้าท่านจะคิดหนีไปอาศัยที่เกาะท่านฤาษีคงจะไม่ว่าอะไรเผื่อเรือสำเภาผ่านมาท่านจะได้อาศัยกลับบ้านเมือง แต่หนทางนั้นไกลนักอุปสรรคก็มากอยากบอกให้ท่านรู้ กำลังของข้าจะพาท่านหนีต้องใช้เวลาเจ็ดวันจึงจะถึงเกาะแก้วพิสดาร แต่นางผีเสื้อสมุทรมีกำลังมากใช้เวลาสามวันก็สามรถตามทันได้ ถ้าใช้อุบายให้นางผีเสื้อสมุทรไปอยู่ป่าแล้วพวกเราเดินทางไปล่วงหน้าก็คงจะหนีทันขอให้พระอภัยมณีคิดให้รอบคอบ ถ้าคิดดีแล้วก็ให้ลูกชายไปตามที่หาดทรายจะได้มาฟังหนทางหนี

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 40

พระอภัยฟังก็รู้สึกสบายใจขึ้นแล้วบอกเงือกว่าให้ทำตามอย่างที่ได้ให้คำมั่นไว้ ซึ่งลูกชายข้าที่ทำผิดไปท่านอย่าโกรธเลย พระอภัยมณีก็สั่งให้สินสมุทรไปปิดปากถ้ำถ้ำไว้อย่างเดิม ขอขมาลาโทษในสิ่งที่ตนทำแล้วอุ้มจูงออกไปที่ชายหาด พอพระอภัยมณีถึงปากถ้ำเห็นมหาสมุทรก็คิดถึงน้องชายจนน้ำตาไหล จากนั้นก็ให้สินสมุทรปิดปากถ้ำไว้เหมือนเดิม

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 40 -41

ฝ่ายผีเสื้อสมุทรหลังจากหาอาหารกินแล้วขึ้นจากน้ำ ก็หาผลไม้ชนิดต่างๆ แล้วกลับมายังถ้ำเห็นหินปิดอยู่ก็กลายร่างเป็นหญิงสวยแล้วเข้ามาในถ้ำ เห็นพระอภัยมณีกับสินสมุทรอยู่ก็วางผลไม้ลง

พระอภัยมณีก็หยิบผลไม้กินกับสินสมุทรไปตามประสา หลังจากนั้นทั้งสามก็เข้านอนแต่นางผีเสื้อสาวก็คิดหว่านล้อมล่อลวงพระอภัยแต่ก็ไม่สำเร็จ

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 41

ฝ่ายผีเสื้อน้ำเมื่อจะไกลจากพระอภัยมณีและผีเสื้อสมุทรก็นอนไม่หลับพลิกตัวไปมามีแต่ความกังวลใจจนถึงเช้า พอเผลอหลับก็ฝันว่าเทวดาที่รักษาเกาะมาพังถ้ำของตนจนพังยับเยิน เอาค้อนเหล็กขนาดใหญ่ทุบตนแทบขาดใจตาย ควักลูกตาของนางแล้วก็เหาะหายไป นางผีเสื้อสมุทรกลัวจนตัวสั่นสะดุ้งตื่นแล้วรีบไปหาพระอภัยมณีเล่าความตามที่ฝันให้พระอภัยมณีฟังว่าไม่เคยฝันเช่นนี้มาก่อนให้พระอภัยมณีช่วยทำนายว่าเป็นฝันดีหรือฝันร้าย

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 41

พระอภัยฟังแล้วก็นึกสิ่งที่นางฝันร้ายก็เพราะจะคิดหนี พอได้ช่องทางพระอภัยมณีก็ใช้เล่ห์เหลี่ยมกับนางยักษ์ว่าเจ้าฝันร้ายมากตามตำราบอกไว้เทวดานั้นคือปีศาจ จะมาเอาชีวิตเจ้าไปพี่นี่ใจหายมากและก็รู้สึกเสียใจว่าเราจะหมดวาสนากันแล้ว แล้วก็อยากให้เราตายไปด้วยกัน พี่จะลองไปอ้อนวอนขอชีวิตน้อง กลัวน้องของพี่จะไม่ทำตามที่ท่านเทวดาบอก

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 41

นางผีเสื้อเมื่อได้ฟังพระอภัยมณีทำนายจบก็รีบบอกให้พระภัยมณีช่วยนางด้วยถ้าให้นางทำสิ่งใดนางจะไม่ขัดสักคำ

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 42

พระอภัยมณีได้ฟังก็ดีใจที่เป็นไปตามที่ตนคิด จึงบอกว่านางยักษ์ว่าสิ่งที่น้องฝันมันเป็นจริงตามตำราที่มีมาแต่สมัยโบราณถ้าใครฝันแบบน้องจะต้องสิ้นชีวิต เพราะฉะนั้นน้องต้องไปอยู่คนเดียวที่ตีนเขาอดข้าวอดน้ำสามวันแล้วเทวดาท่านจะบันดาลให้มีชีวิตอยู่ต่อไป

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 42

. หลังจากที่นางผีเสื้อสมุทรได้ฟังก็เชื่อในสิ่งที่พระอภัยมณีพูดก็ตอบตกลงว่าจะไปจึงบอกให้พระอภัยมณีเลี้ยงดูสินสมุทรอยู่ในถ้ำให้ดีอีกสามวันตนจะกลับมาแล้วนางผีเสื้อสมุทรก็หันไปสอนสินสมุทรว่าอย่าดื้อกับพ่อถ้าดื้อแม่จะกลับมาตี

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 42

สินสมุทรสงสารแม่เพราะรู้ว่าพระอภัยมณีจะพาหนีสินสมุทรจึงกราบลาแม่ พระอภัยเห็นเช่นนั้นจึงแกล้งห้ามสินสมุทรว่าอย่าตามแม่ไปเลยอยู่ฝึกเป่าปี่รำกระบี่กระบองกับพ่อดีกว่า

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสี่หน้า 42

นางผีเสื้อในตอนแรกก็แปลกใจแต่เมื่อเห็นพระอภัยมณีปลอบลูกชายก็หายสงสัย ก็ออกเดินทางเข้าป่า

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าห้าหน้า 42

ฝ่ายพระอภัยมณีปลอบขวัญสินสมุทรคู่หนึ่งก็หยิบปี่เก็บของแล้วให้สินสมุทรเปิดปากถ้ำ แล้วรีบเดินเลียบชายฝั่ง

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าหกหน้า 42

ฝ่ายเงือกนึกถึงพระอภัยมณีพอพระอาทิตย์ส่งแสงพ่อเงือกก็ปลอบลูกเมีย บอกว่าจะไปคอยพระอภัยมณีตามที่สัญญากันไว้ แล้วก็รีบออกเดินทางจากวังพอมาถึงก็พบพระอภัยมณีกับสินสมุทรรออยู่ก็พาลูกเมียขึ้นฝั่งถวายบังคม

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าเจ็ดหน้า 42 - 43

พระอภัยมณีเห็นนางเงือกน้อยที่ดูงามตา ใบหน้าคมขำ ผิวพรรณเต่งตึง แลดูสะอาดสะอ้านดังนางในวังหลวง คิดแล้วนึกเสียดาย พระอภัยมณีจึงพูดกับพ่อเงือกว่าสมกับสัจจะที่ให้ไว้ตอนนี้เราได้ลวงนางผีเสื้อไปอยู่กลางป่าเขาแล้วก็ช่วยเมตตาพาเราไปส่งที่เกาะที่มีฤาษีที่มีวิชาแก่กล้าด้วยแล้วระหว่างทางนั้นสัตว์ร้ายที่อยู่ระหว่างทางจะทำอย่างไรดี

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 43

พ่อเงือกยกมือไหว้แล้วบอกพระอภัยมณีว่าให้ขึ้นขี่บนบ่าข้า ส่วนสินสมุทรให้ขี่เมียข้า ด้วยสินสมุทรมีเชื้อสายนางผีเสื้อสมุทรกลิ่นกายคล้ายแม่ก็จะไม่กล้ามีสัตว์ร้ายตัวใดมาทำร้ายได้

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 43

พระอภัยมณีสอนสินสมุทรว่าก่อนจะขึ้นขี่บนบ่านางเงือกให้รู้จักขอขมาลาโทษก่อนแล้วนางเงือกก็พาทั้งสองออกเดินทาง

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 43 - 44

พระอภัยมณีระหว่างเดินทางกลางมหาสมุทรก็เห็นฝูงสัตว์ต่าง ๆ แหวกว่ายอย่างสนุกสนาน มองไปทางซ้ายเห็นมหาสมุทรที่ไม่มีวันสิ้นสุด จะมองทางขวาก็เห็นกลุ่มควันเต็มไปหมด มองเห็นพระอาทิตย์ที่มีเมฆบดบัง ฟังเสียงคลื่นที่ซัดสาดก็ทำให้จิตใจว้าเหว่ พอจนถึงพลบค่ำพระอภัยมณีก็บอกให้เงือกหาที่หยุดพักเพราะเราหนีมาได้ไกลแล้วแล้วกลางวันพรุ่งนี้ค่อยออกเดินทางต่อ

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 44

พ่อเงือกกล่าวสอนพระอภัยมณีว่าท่านอย่าประมาทไปถ้านางได้รู้ความแล้วอีกไม่นานนักนางยักษ์จะตามมาทัน ส่วนลูกตาของข้านั้นถ้าในยามค่ำคืนจะมองเห็นชัดแจ่มแจ้ง อีกร่างกายมีเรี่ยวแรงมากถ้าเป็นตอนกลางวันตาข้าจะพล่ามัวมองไม่ค่อยเห็นทางเราจึงต้องออกเดินทางในเวลากลางคืน หลังจากพ่อเงือกพูดจบก็เดินทางต่อ พอถึงตอนเช้าทั้งสองคนพ่อลูกก็หาผลไม้กิน ส่วนเงือกก็หากินกันตามประสา แล้วก็รีบออกเดินทางต่อไป

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 44

นางผีเสื้อสมุทรที่ถูกหลอกไปนั่งหิวโซอยู่ที่ภูเขาเพราะอยากรอดตายตามตำราที่เขียนไว้ ต้องอดข้าวปลาอาหารเจียนชีวิตแทบขาดดิ้น หลังจากทำตามที่พระอภัยมณีบอกจนครบสามวันนางผีเสื้อสมุทรก็เดินโซซัดโซเซกลับระหว่างทางก็เก็บผลไม้กิน ในใจก็คิดถึงแต่ผัว พอมาถึงหน้าปากถ้ำก็เห็นปากถ้ำเปิดอยู่ก็ตกใจรีบวิ่งเข้าไปดูข้างในห้องมองไปก็ไม่เห็นใครเลย มองหาปี่พระอภัยมณีก็ไม่เห็น นางผีเสื้อสมุทรก็รู้ในทันทีว่าทั้งสองคนนั้นหนี โมโหจัดทุบอกตัวเองร้องไห้ฟูมฟายบ่นรำพึงรำพันถึงลูกผัวตัวเอง ว่าผัวจะรู้ไหมว่าเหมือนควักหัวใจน้องไปน้องร้อนรุ่มดังโดนไฟแผดเผาช่างไม่เห็นใจกันบ้างเลย แปดปีที่ผ่านมาที่เคยร่วมเรียงเคียงหมอนกันมาแล้วตอนนี้น้องจะอยู่กับใครเสียแรงที่เฝ้าทะนุถนอมแต่พี่ใจดำกับน้องจริงๆ แล้วนางก็หลับไปครู่หนึ่งแล้วสะดุ้งตื่นร้องเรียกหาลูกผัว ด้วยความโกรธแค้นจึงทำให้เกิดแรงอาฆาตครุ่นคิดว่าใครกันจะเปิดปากถ้ำนี้ได้ยักษ์ หรือผี ถึงไม่เกรงใจกันเลยสักนิด ถ้าจับได้เมื่อไหร่จะหักคอกินให้เหมือนหมู หลังจากรำพึงรำพันอยู่ครู่หนึ่งก็ออกจากถ้ำกระโดดลงมหาสมุทรดำผุดดำว่าย หาผัวของตัวเจอแต่สัตว์น้ำก็จับกินเป็นพันละวันแล้วก็ตะโกนร้องหาภูตผีปีศาจแล้วซักถามว่าพวกมึงอยู่แถวนี้เห็นมนุษย์สองคนผ่านมาแถวนี้บ้างไหม

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 45

ฝ่ายพวกผีที่อยู่ทิศใต้จึงบอกนางผีเสื้อไปว่าเห็นเงือกพามนุษย์ไปทางทิศใต้ตั้งแต่เมื่อวานนี้ข้าว่าจะตามไปแต่ก็ตามไม่ได้ลูกยังเล็กนัก แต่พวกนั้นรีบร้อนที่จะเดินทางมาก

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 45

หลังจากที่นางยักษ์ได้ยินก็โกรธมาก ออกลุยไปในมหาสมุทรด้วยความโกรธแค้น ทำลายทุกอย่างที่ขวางหน้า และรีบไปตามหาโดยไม่หยุดยั้ง

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 45

ฝ่ายพระอภัยมณีกับนางเงือกที่หนีมาได้ถึงห้าคืนได้ยินเสียงสนั่นหวั่นไหวทางด้านหลัง พระอภัยมณีจึงถามนางเงือกว่า เสียงอะไรดังสนั่นหวั่นไหว พายุก็ไม่มี คลื่นก็ไม่มี

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 46

ฝ่ายนางเงือกได้ยินที่พระอภัยมณีถามก็รู้อยู่แก่ใจว่า มันคือ อิทธิฤทธิ์ของนางผีเสื้อสมุทรที่กำลังจะตามมา ครั้งนี้อาจจะไม่มีชีวิตรอดแน่ (นางเงือกคิด) จึงบอกพระอภัยมณีว่า เสียงที่ท่านได้ยินคือ นางยักษ์กำลังตามมา ถ้าหนีไม่ทันคงตายกันในวันนี้

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 46

พระอภัยมณีได้ยินเข้าก็รู้สึกเสียใจ แต่ด้วยความเป็นกษัตริย์ก็จะสู้ถึงจะตายเป็นผีก็ยอม จึงบอกนางเงือกว่า ส่งข้าแค่นี้พอพวกท่านจงหนีไปเถิด พระอภัยมณีบอกสินสมุทรว่า ตัวพ่อขอตายอยู่ที่นี้ แล้วก็หันไปสั่งเสียสินสมุทร

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 46

สินสมุทรได้ฟังที่พระอภัยมณีพูดก็หัวเราะแล้วบอกกับพระอภัยมณีว่า ให้พ่อไปก่อนเถอะ แล้วข้าจะห้ามแม่ไว้เอง และจะตามพ่อไปห่างๆ พูดแล้วก็กระโจนลงน้ำ พระอภัยมณีพูดก็ไม่ฟัง เที่ยวไล่ขี่ปลาแล้วลอยคออยู่ในมหาสมุทร

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสี่หน้า 46

ฝ่ายผีเสื้อสมุทรตามไม่หยุดหย่อน แม้กำลังจะน้อยแต่ก็ไม่ลดละความพยายาม ว่ายมาถึงสามวันสามคืนก็เห็นลอยคออยู่ไกลๆ ก็รีบเร่งเพื่อให้ทัน

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าห้าหน้า 46

ฝ่ายพ่อเงือกเมื่อสิ้นสุดกำลัง เมื่อจะหยุดพักก็กลัวนางยักษ์จะไล่ทันจึงบอกเงือกสาวว่า คราวนี้พ่อคงจะต้องตายให้เจ้าช่วยพาพระอภัยมณีไปให้พ้น นางเงือกสาวก็ทำตามที่พ่อสั่ง แบกพระอภัยมณีแล้วก็ว่ายไปในมหาสมุทร

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าหกหน้า 46

ฝ่ายสินสมุทรเห็นหน้าแม่แล้วแปลกใจ เพราะเคยเห็นแต่แม่ตอนแปลงกาย จึงสงสัยร้องถามตามประสาเด็กว่า นี้สัตว์บกหรือสัตว์น้ำ ที่ว่ายตามมา จะเล่นท่าอะไรอยากจะรู้

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 47

ฝ่ายนางผีเสื้อสมุทรได้ยินสินสมุทรพูดก็น้อยใจ ในใจก็เป็นห่วงแต่ผัว แลดูชะเง้อหาก็ไม่เห็น แล้วนางยักก็บอกสินสมุทรว่า นี่ไม่ใช่ยักษ์มารนะลูก นี่คือแม่ของเจ้า เมื่ออยู่ในถ้ำแม่ไม่ได้แปลงกาย เมื่อออกเดินทางจึงต้องแปลงกายตนเอง รูปร่างจึงผิดไปจากเดิม ไหนพ่อเจ้าล่ะ แม่ไม่เห็นเลย อย่ามัวแต่เล่นน้ำอยู่กลับไปอยู่ในถ้ำเถอะ จากมาตั้งหกวัน ขอแม่อุ้มสักหน่อยได้ไหม

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 47

เมื่อสินสมุทรได้ฟังเสียงก็รู้ว่าเป็นแม่แต่รูปร่างน่าสมเพชไม่มีราศี เพราะเช่นนี้เอง พ่อถึงอยากหนี พูดจาก็หยาบคาย สินสมุทรจึงคิดว่าจะพูดถ่วงเวลาเอาไว้ ถ้าเป็นแม่จริงจงเมตตากรุณาอย่ามุ่งหมายจะเอาชีวิตพ่อเลยเพราะพ่อทนทุกข์ทรมานมากตอนอยู่กับแม่ทั้งๆ ที่พ่อเคยสุขสบาย ลูกขอเวลาหนึ่งปีไปพบปู่ย่าและหลังจากนั้นจะพาพ่อกลับมาหาแม่

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 48

นางผีเสื้อสมุทรไม่เชื่อ คิดว่าสินสมุทรโกหกแกล้งหลอกลวงตน นางยักษ์พูดว่าถ้ารู้ตั้งแต่แรกก็จะไม่เที่ยวตามหาและจะไม่โกรธเลยแม้แต่น้อย พ่อจะไปไหนแม่ก็จะไปส่ง ไหนล่ะสินสมุทร พ่ออยู่ไหน แม่ขอคุยกับพ่อหน่อย จากนั้นจะไปไหนก็ไป

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 48

สินสมุทรบอกแม่ว่า ท่านกลับไปอยู่ในถ้ำให้สุขสบายเถิด ข้าบอกพ่อ พ่อก็ไม่ออกมาหรอก เพราะว่าพ่อกลัวแม่มาก แม่อย่าทรมานพ่อเลย อีกไม่นานพ่อคงจะกลับไป

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 48

นางยักษ์โกรธมากราวกับไฟไหม้ผิวหนังที่สินสมุทรหลอกตน จะจับตัวพาไปหาพ่อและก็หักคอกิน นางยักษ์โกรธมากจึงไล่ตีสินสมุทร สินสมุทรก็หลอกล่อให้แม่ไล่ตีตนเองกลับไปทางเดิมแล้วสินสมุทรก็ดำหายลงไปในน้ำ

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 48

ฝ่ายผีเสื้อก็คิดว่าสินสมุทรดำน้ำหนีขึ้นไปบนภูเขาด้วยคิดว่าพาพระอภัยมณีไปซ่อน นางยักษ์ยิ่งหาก็ยิ่งโกรธ ทุบก้อนศิลา ทุบภูเขาพัง ก็ยังไม่เจอ แล้วนางยังจึงลุกขึ้นยืนโยกภูเขาจนสนั่นหวั่นไหว ร้องเรียกหาก็ไม่พบจนถึงดึกดื่นค่ำคืนจนรู้ว่าสินสมุทรโกหก นางยักจึงร่ายเวทมนทำพิธีเปิดตาตนเองก็รู้ว่าพระอภัยมณีได้หนีไปไกลแล้ว

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 49

สินสมุทรได้ว่ายน้ำมาทั้งคืนจนถึงเช้าได้เห็นเงือกตายายที่อ่อนกำลังลงจึงบอกว่าให้รีบหนีไปก่อนเพราะนางยักษ์ไล่มาใกล้แล้ว หลังจากที่นางยักษ์มาถึงจึงบอกให้สินสมุทรหลบ แม่จะฆ่ามัน นางยักษ์จึงตะคอกถามเงือกว่า ทำไมมึงพรากผัวจากกูไป แล้วตอนนี้พระอภัยมณีอยู่ที่ไหน ถ้าไม่บอกจะควักตาออกมากิน

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 49

เงือกตายายคิดว่าวันนี้ ไม่มีทางรอดตายจึงบอกนางยักษ์ด้วยกลอุบายว่า พระอภัยมณีอยู่บนเขา ข้าจะพาไปจับ ถ้าข้าผิดคำสัญญา ข้ายอมตาย

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 49

นางผีเสื้อเชื่อในสิ่งที่เงือกพูด เงือกก็เลยพูดพร่ำรำพันหลอกนางผีเสื้อได้จนถึงครึ่งวัน นางยักษ์รู้ทันจึงบอกว่า มึงตอแหล แกล้งจะให้กูห่างผัว นางยักษ์จึงโมโหมาก หักขาหักแขน จับเคี้ยวกินทั้งคู่แล้วออกเดินทางตามเดิม

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสี่หน้า 49

ฝ่ายสินสมุทรว่ายน้ำตามพระอภัยมณีทันแล้วจึงเล่าความจริงให้พระอภัยมณีฟัง พระอภัยมณีฟังแล้วเกิดความสบายใจ พระอภัยมณีเห็นเขาขวางอยู่กลางน้ำจึงถามนางเงือกว่า นั้นเกาะอะไรตรงหน้าเรา

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าห้าหน้า 49

นางเงือกบอกว่านั้นคือเกาะแก้วพิสดาร พระอภัยมณีฟังแล้วก็รู้สึกดี คิดว่าเรารอดตายแล้ว พระอภัยมณีบอกสินสมุทรว่า ทางนู้นคือกุฏิพระฤาษี สินสมุทรเห็นก็ทำท่าคำนับ

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 50

ฝ่ายฤาษีที่อยู่บนภูเขากับพวกเรือแตกทั้งหลายเป็นร้อยคนที่คอยปรนนิบัติฤาษี ช่วงบ่ายเสียงคลื่นดังมากหน้าภูเขา ฤาษีจึงจับยามสามตา วันนี้จะมีชายที่มียศถาบรรดาศักดิ์มาหาและมีผีเสื้อสมุทร

ตามมา ข้าจะออกไปดูที่ชายหาดและไล่ให้นางผีเสื้อสมุทรกลับไป พอพูดจบ ฤาษีก็คว้าไม้เท้าไปกับลูกศิษย์ที่ชายหาด เห็นมนุษย์อยู่ไกลๆ พร้อมผีเสื้อสมุทรที่คอยติดตามมา

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 50

พระอภัยมณีเห็นผีเสื้อสมุทรก็เกิดความกลัว ผีเสื้อสมุทรกระโจนเข้าใส่พระอภัยมณี แต่ก็จับไม่ถูก ฤาษีออกมายืนหน้าพระอภัยมณี ผีเสื้อสมุทรกลัวจนตัวสั่น พระอภัยมณีกับสินสมุทรช่วยกันลากนางเงือกขึ้นมาบนฝั่งแล้วกราบขอให้พระฤาษีช่วย

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 50

ฤามีจิตเมตตาสงสาร ท่านหนีตายมาหาเรา เราก็จะช่วยท่านด้วยความเมตตา แต่ไม่รู้ว่าเรื่องราวเป็นมาอย่างไร พระอภัยได้ฟังเรื่องราวที่ฤาษี จึงเล่าความจริงให้ฤาษีฟัง แล้วขอร้องให้พระฤาษีช่วย และจะขอรับใช้พระฤาษีตลอดไป

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสี่หน้า 50 - 51

พระฤาษีพูดว่า จงพักให้สบายเถิด ผีสางนางยักษ์ถูกทรายก็ขาดใจตายเพราะว่าข้าได้ทำพิธีลงเลขเสกของเอาไว้ พวกมันไม่สามารถทำอะไรเจ้าได้ เจ้าอย่ากลัวไปเลย

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 52

นางผีเสื้อสมุทรพูดกับพระอภัยมณีว่า ทำไมไปนั่งหลบอยู่ด้านหลังเล่าออกมาหาเมียเถอะ คนเคยร่วมเรียงเคียงหมอนกันจนมีลูกมีเต้าแล้วอยู่ดีๆ ก็จะมาจากกันไปน้องเสียใจนักพี่พระอภัยมณีไปไหนน้องก็จะไปด้วยอย่าตัดรอนความรักของน้องเลย

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 52

พระอภัยมณีได้ยินก็อดน้ำตาไหลไม่ได้แล้วบอกกับผีเสื้อสมุทรว่าน้องไม่เคยเห็นใจพี่เลยพี่คิดถึงพี่น้องของพี่จากกันมาตั้งนานไม่เคยส่งข่าวคราวให้รู้เลยว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร พี่จึงหนีออกมาทำให้น้องโกรธยกโทษให้พี่เถิดนะ ถ้าพี่พาน้องไปพบญาติพี่น้องพี่ได้พี่พาไปแล้วแต่นี่เราต่างกันน้องเป็นชาติยักษ์พี่เป็นมนุษย์เราจึงไปด้วยกันไม่ได้ น้องกลับไปอยู่ที่ของน้อง รักษาศีล เลิกข้าสัตว์ตัดชีวิตน้องตายไปจะได้ไปอยู่บนสวรรค์ ถ้าชาติหน้าหน้าเจอกันก็อย่าให้แคล้วคลาดกัน ส่วนลูกพี่จะเอาไปเลี้ยงดูเองน้องอย่าได้โกรธไปเลย

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 52

ผีเสื้อน้ำพูดกับพระอภัยมณีว่าถ้าพี่กับลูกทิ้งน้องๆ จะอยู่ได้อย่างไรกัน ถ้าอย่างนั้นน้องไม่ขออยู่ขอตายดีกว่า พี่พระอภัยมณีลงมาหาน้อง น้องจะให้มนตร์วิเศษกับพี่ แล้วพี่พาลูกมาด้วยน้องจะขอลาลูกรักอีกสักครั้ง

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าแรกหน้า 53

สินสมุทรเห็นหน้าแม่แล้วน้ำตาไหลจึงบอกกับแม่ว่าลูกไม่กล้าเข้าไปใกล้แม่ลูกกลัว เมื่อวานนี้แม่ตีข้าจนข้าระบมไปทั้งตัวเหมือนกระดูกจะหัก ลูกรู้ว่าแม่รักลูกมากและลูกไม่เคยลืมบุญคุณเลย ถึง

ลูกจะจากแม่ไปลูกก็ยังคิดถึงแม่เหมือนเดิม ถ้าลูกทำธุระเสร็จลูกจะกลับมาหาแม่ แม่อย่าโมโห ลูกอยากให้แม่กลับไปอยู่ในถ้ำให้สบายใจเถอะ

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสองหน้า 53

ฝ่ายฤๅษีก็เทศนาสอนนางยักษ์ว่าอย่าจองเวรจองกรรมลูกผัวเลยที่เกิดเรื่องวุ่นวายทั้งหมดนี้ก็เป็นเพราะเคราะห์กรรมทั้งนั้นที่พวกเจ้าไม่ได้ครองรักกันก็เพราะทำบุญร่วมกันมาเท่านี้อย่าคิดโกรธแค้นกันเลยเมื่อตายไปจะไม่ดีแก่ตัวเอง แต่ถ้ายับยั้งชั่งใจได้ตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสามหน้า 53

นางผีเสื้อสมุทรโกรธมากด่าฤๅษีว่า ทำเป็นนักบวชถือศีล เขาคุยกันพ่อแม่ลูก ดันมายุ่งเรื่องชาวบ้าน หากไม่ได้ผัวกูคืนกูจะราวีไม่เลิก แล้วผีเสื้อหันไปหานางเงือกแล้วพูดว่า อีนางเงือกสอพลอตอแหล ทำเป็นทำท่าน่าสงสารกับผัวชาวบ้านพ่อกับแม่กูกินเข้าไปในท้องเรียบร้อยแล้ว แล้วก็ขู่คำรามทำตาโต

ถอดคำประพันธ์ ย่อหน้าสี่หน้า 53

ฝ่ายฤๅษีชี้หน้าด่านางผีเสื้อสมุทรว่า หน่อยแน่ยังไม่ทำวุ่นวายอีตายโหงเพราะว่าหวงผัวทำโหวกเหวกโวยวายแล้วมาว่ากูมึงก็จะตกนรกเอง ดูสาระรูปตัวเองนมก็ยานปากก็เปราะผัวเอ็งเลยทนเอ็งไม่ได้เลยต้องหนีมาอาศัยอยู่บนเกาะของกูนี่ไง ยังจะมาหาว่ากูรู้เห็นเป็นใจ ฤๅษีโกรธมากจึงหยิบทรายขึ้นมาลงคาถาปาใส่นางผีเสื้อสมุทร นางผีเสื้อสมุทรโดนทรายเสกกลัวจนตัวสั่นแล้วรีบว่ายน้ำหนีไป

4) ข้อคิด คติคำสอน และความจรรโลงใจ

(1) ความรักควรมีสติ ไม่ควรใช้ความหลงเพราะจะทำให้รักนั้นย้อนกลับมาทำร้ายเช่นเดียวกับนางผีเสื้อสมุทร

(2) เด็กต้องมีความเคารพผู้ใหญ่ ดังจะเห็นได้จากการที่พระอภัยมณีสอนให้สินสมุทรขอขมาเงือกชราก่อนจะพาขึ้นบ่าหนีไป

(3) คนเราควรรู้จักปล่อยวาง ไม่ยึดติดกับสิ่งต่างๆ มากเกินไป

5) การนำไปใช้ในชีวิตจริง

(1) เราควรเลือกคบคนจากนิสัยที่แท้จริง ไม่ใช่ภาพลักษณ์ เพราะภาพลักษณ์นั้นไม่จีรังถาวร

(2) การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นการพึ่งพาอาศัยกัน ไม่ควรต่างคนต่างอยู่โดยปราศจากน้ำใจ

สรุปได้ว่า นิทานคำกลอน เรื่อง พระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมชิ้นเอกของสุนทรภู่ ที่เหมาะกับผู้อ่านทุกคน เพราะให้ความบันเทิง เพลิดเพลิน

ส่งเสริมจินตนาการ และแสดงให้เห็นถึงคติข้อคิดต่างๆ เช่น การรักอย่างมีสติ การรู้จักปล่อยวาง การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่

2.3 แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.3.1 แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การศึกษาประวัติความเป็นมาของการใช้ปัญหาเป็นฐาน เกิดขึ้นในช่วงแรกของศตวรรษที่ 20 เป็นแนวคิดของนักการศึกษาชาวอเมริกัน จอห์น ดิวอี้ ซึ่งเป็นผู้คิดค้นวิธีสอนแบบแก้ปัญหาและนำเสนอแนวคิด “การเรียนรู้จากการลงมือทำด้วยตนเอง” (Learning by Doing) แนวคิดนี้นำไปสู่แนวคิดของรูปแบบการสอนแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายในปัจจุบัน ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานก็เป็นรูปแบบการสอนหนึ่งซึ่งเกิดจากแนวคิดนี้ โดยมีการพัฒนาขึ้นครั้งแรกในคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ (Faculty of Health Sciences) (ภารดี สงวนศิลป์, 2554) ในมหาวิทยาลัย McMaster ประเทศแคนาดา ในช่วงกลาง ค.ศ.1970 ได้มีการนำมาใช้ในกระบวนการติว (Tutorial process) ให้กับนักศึกษาแพทย์ฝึกหัด ซึ่งได้กลายเป็นรูปแบบที่มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกานำไปเป็นแบบอย่างบ้าง โดยเริ่มจากปลาย ค.ศ. 1960 มหาวิทยาลัย Case Western Reserve ได้นำมาใช้เป็นครั้งแรก และได้จัดตั้งเป็นห้องทดลองพหุวิทยาการ (Multidisplinary Laboratory) เพื่อจัดทำเป็นห้องปฏิบัติการสำหรับทำการทดลองในรูปแบบการสอนใหม่ๆ รูปแบบการสอนที่มหาวิทยาลัย Case Western Reserve พัฒนาขึ้นมานั้นได้กลายมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนหลายแห่งในสหรัฐอเมริกา ทั้งในระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา และบัณฑิตวิทยาลัย ในช่วงปลายทศวรรษที่ 60 มหาวิทยาลัย McMaster ได้พัฒนาหลักสูตรแพทย์ที่ใช้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนเป็นครั้งแรก ส่งผลให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นที่ยอมรับ และรู้จักกันทั่วโลกว่าเป็นมหาวิทยาลัยผู้นำในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (พัชรินทร์ ชูกลิ่น, 2554)

มหาวิทยาลัยชั้นนำหลายแห่งในสหรัฐอเมริกาได้นำรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแต่ในยุคแรกได้นำไปใช้กับหลักสูตรของนักศึกษาแพทย์ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนต้องใช้ทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาทางคลินิกอย่างมาก การเรียนการสอนประสบผลเป็นอย่างดี จึงมีการขยายออกไปสู่การสอนสาขาอื่นๆ ทุกๆ วิชาชีพเช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาศาสตร์วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ รวมทั้งพฤติกรรมศาสตร์

สำหรับประเทศไทยการสอนโดยใช้รูปแบบ PBL เริ่มมีการใช้รูปแบบการสอน PBL บ้างแล้ว เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการพัฒนารูปแบบ PBL ในการสอนร่วมกับผู้สอนจากมหาวิทยาลัย Stamford และ Vanderbuilt (ภารดี สงวนศิลป์, 2554) ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นการเรียนการสอนที่ให้ประสบการณ์ ท้าทายความคิด ลักษณะนิสัย และการปฏิบัติ

ร่วมกับการแก้ปัญหา เป็นการจูงใจผู้เรียนให้เรียนรู้การแก้ปัญหา โดยผ่านการสืบเสาะหาความรู้ และการเรียนรู้ด้วยการค้นพบด้วยตนเองรวมถึงการเรียนรู้ผู้อื่นจากการทำงานกลุ่ม (รัชนีกร หงส์พนัส, 2547)

2.3.2 ความหมายของการจัดการเรียนรูโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มาจากภาษาอังกฤษว่า Problem Based Learning (PBL) มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Borrows and Tamblyn (1980 อ้างถึงใน พัชรินทร์ ชูกลิ่น, 2554) กล่าวว่า การเรียนแบบ (การ) ใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนที่ผลการเรียนเกิดจากการทำงานที่ผู้เรียนมีความเข้าใจในกระบวนการแก้ปัญหาเป็นอย่างดี

Barrows (1985 อ้างถึงใน พัชรินทร์ ชูกลิ่น, 2554) ได้ชี้ให้เห็นสิ่งที่สำคัญในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักไว้ว่า การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักนั้นเป็นการสร้างความรู้จากบริบทต่างๆ ในสถานที่แก้ปัญหา พัฒนาผลที่ได้จากกระบวนการของเหตุผลจากการแก้ปัญหา และพัฒนาทักษะการเรียนด้วยตนเอง

Allen & Duch (1998 อ้างถึงใน สุเทพ แพทย์จันลา, 2554) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานว่าคือ การเรียนที่เริ่มต้นด้วยปัญหา การสอบถามหรือปริศนาที่ผู้เรียนต้องการแก้ปัญหาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนระบุและค้นคว้ามโนทัศน์ และหลักการที่พวกเขาต้องการรู้เพื่อความก้าวหน้าโดยผ่านปัญหา ผู้เรียนทำงานเป็นทีม การเรียนเล็กๆ เป็นการเรียนที่ส่งผลให้ได้ทักษะต่างๆ เช่น การติดต่อสื่อสาร และการบูรณาการความรู้ และเป็นกระบวนการที่คล้ายกับการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์

Torp & Sage (1998 อ้างถึงใน ภารดี สงวนศิลป์, 2554) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากการสำรวจ ค้นคว้า และการแก้ปัญหาที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่นักเรียนอาจพบเจอ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นเป็นทั้งยุทธวิธีในการเรียนการสอนและใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร ซึ่งมีลักษณะดึงดูดนักเรียนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและออกแบบสภาพการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิด และสำรวจหลักสูตรที่สร้างขึ้นจะมีปัญหาเป็นแกนกลาง มีบทบาทในการเตรียมประสบการณ์จริงที่ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนให้สร้างความรู้ด้วยตนเองและบูรณาการสิ่งต่างๆ ที่เรียนรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงเข้าด้วยกัน ในขณะที่นักเรียนจะถูกทำให้เป็นนักแก้ปัญหาไปสู่การเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ให้กับนักเรียน ผู้เรียนแนะนำและอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์

มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2545) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning หรือ PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบ

Constructivism โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญญาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นบริบท (Context) ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาที่ศึกษาด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจ และการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก

Bob Harrison (2007 อ้างถึงใน สุเทพ แพทย์จันลา, 2554) ได้กล่าวถึงความหมายไว้ว่า การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานคือ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีโอกาสเผชิญกับปัญหาจริงในชีวิต โดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเกิดจากองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ นั่นคือ 1) มีการกำหนดโครงสร้างของปัญหา 2) ปัญหานั้นมีความสำคัญต่อชีวิต 3) นักเรียนจัดว่าเป็นผู้รู้ปัญหานั้นๆ 4) ผู้สอนจัดเป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำ และ 5) ผู้เรียนร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม

รัชนีกร หงส์พนัส (2547) กล่าวว่า การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักนั้น เป็นวิธีการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่เป็นการบูรณาการ ทั้งนี้เป็นการเรียนการสอนที่เริ่มด้วยปัญหา เพื่อกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ และแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และยังมีการพัฒนาการคิดด้วยทักษะการแก้ปัญหา (Problem-Solving Skill) การเรียนรู้ด้วยตนเองและการทำงานเป็นกลุ่ม

ทิศนา แขมมณี (2548) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายโดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา และฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหา มีการแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหานั้น รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาต่างๆ

Reynolds and Hancock (2010 อ้างถึงใน นรินทร รัตนทา, 2549) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกลยุทธ์ทางการเรียนการสอนที่นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาโดยการแก้ปัญหาจริงที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักสูตร

สุเทพ แพทย์จันลา (2554) กล่าวว่า วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยการใช้ปัญหาสถานการณ์เป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ในเนื้อเรื่องนั้น ๆ ส่งผลให้เกิดแรงผลักดันให้ผู้เรียนสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง และมุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ได้เองอย่างอิสระมีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ และมีทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างสมัครสมานสามัคคีเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ในที่สุด

ลัดดา ศิลาน้อย และอังคณา ตุงคะสมิต (2556) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดสภาพการณ์การเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือที่จะนำผู้เรียนไปสู่การแสวงหาความรู้ ซึ่งผู้เรียนจะได้เผชิญกับสถานการณ์ปัญหาจริง หรือใกล้เคียงมากที่สุดซึ่งกระบวนการแสวงหา

ความรู้โดยใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือนี้จะนำผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้ทักษะและคุณลักษณะที่ดีอย่างอัตโนมัติ โดยผู้สอนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้น้อยที่สุด

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรูโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง โดยมีวีการให้ผู้เรียนได้ฝึกตั้งประเด็นปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดความอยากรู้ ส่งผลให้เกิดแรกผลักดันให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาคำตอบ โดยมีครูเป็นผู้ควบคุมชั้นเรียนและชี้แนะแนวทางในการจัดกิจกรรม ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะได้ฝึกคิดแล้ว ยังฝึกฝนให้ผู้เรียนได้มีทักษะการแก้ไขปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อีกด้วย

2.3.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรูโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นวิธีการจัดหลักสูตรให้มีกิจกรรมการเรียนรู้โดยอาศัยปัญหาที่เป็นจริงในการปฏิบัติของวิชาชีพนั้นเป็นตัวแกน ส่วนวิธีการสอนเป็นการใช้ปัญหาเป็นสถานการณ์ที่นำไปสู่การแสวงหาความรู้และทักษะด้วยตนเอง โดยผ่านขั้นตอนการแก้ปัญหาที่จัดไว้ให้ และอาศัยทรัพยากรการเรียนรู้และการอำนวยความสะดวกจากครูอีกทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่ผสมผสานเนื้อหาวิชา วิธีการเรียนการสอนและวิธีการประเมินผล โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2545) กล่าวถึง ลักษณะที่สำคัญของรูปแบบการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ ดังนี้

(1) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง (student-centered learning)

(2) การเรียนรู้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดเล็ก

(3) ครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ (guide)

(4) ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้

(5) ปัญหาที่นำมาใช้มีลักษณะคลุมเครือไม่ชัดเจน ปัญหา 1 ปัญหาอาจมีคำตอบได้หลายคำตอบหรือมีทางแก้ไขปัญหาได้หลายทาง (ill-structured problem)

(6) ผู้เรียนเป็นคนแก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ๆ ด้วยตนเอง (self-directed learning)

(7) ประเมินผลจากสถานการณ์จริง โดยดูจากความสามารถในการปฏิบัติ (authentic assessment)

ทิศนา แขมมณี (2545) กล่าวถึง ลักษณะที่สำคัญของรูปแบบการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ 10 ข้อ ดังนี้

(1) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือตามความต้องการของผู้เรียน

(2) ผู้สอนและผู้เรียนมีการออกไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาอย่างแท้จริง หรือผู้สอนมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา

(3) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุของปัญหา

(4) ผู้เรียนมีการวางแผนการแก้ปัญหาร่วมกัน

(5) ผู้สอนมีการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการแสวงหาแหล่งข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

(6) ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และมีการพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม

(7) ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

(8) ผู้เรียนลงมือแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุป และประเมินผล

(9) ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียนและให้คำปรึกษา

(10) ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการของผู้เรียน

สถาบันคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์แห่งอิลินอยส์ (Illinois Mathematics and Science Academy, 2006. Online อ้างถึงใน นรินทร รัตนทา, 2549) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ ดังนี้

(1) ในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะนำเสนอปัญหาที่มีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายเป็นอันดับแรก เป็นจุดศูนย์กลางของเนื้อหาสาระและบริบทของการเรียนรู้

(2) ปัญหาที่เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ จะมีแนวทางในการแก้ปัญหาได้หลากหลายมีความซับซ้อนไม่ตายตัว มีรูปแบบการแก้ปัญหาไม่แน่นอน การหาคำตอบมีได้หลายแนวทางซึ่งอาจไม่ได้คำตอบที่เร็วนัก

(3) ในชั้นเรียนนักเรียนมีบทบาทเป็นนักแก้ปัญหา ครูจะมีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือ

(4) ในกระบวนการเรียนการสอนนั้น จะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ แต่ความรู้นั้นนักเรียนจะสร้างขึ้นด้วยตนเอง การคิดต้องชัดเจนมีความหมาย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้สรุปลักษณะสำคัญต่างๆ ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ ดังนี้

(1) ต้องมีสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และเริ่มต้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

(2) ปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้น พบเห็นได้ในชีวิตจริงของผู้เรียน หรือมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริง

(3) ผู้เรียนมีการเรียนรู้โดยการนำตนเอง (Self-Directed Learning) มาทำการค้นหาและแสวงหาความรู้คำตอบด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเองมีการบริหารเวลา คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

(4) ผู้เรียนเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย เพื่อประโยชน์ในการค้นหาความรู้ ข้อมูลร่วมกันเป็นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการรับส่งข้อมูล มีการเรียนรู้เกี่ยว กับความแตกต่างระหว่างบุคคล และได้ฝึกการจัดระบบตนเอง เพื่อที่จะได้มีการพัฒนาการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ความรู้ คำตอบที่ได้มีความหลากหลาย องค์ความรู้ที่ได้จะผ่านการวิเคราะห์โดยผู้เรียน มีการสังเคราะห์ และตัดสินใจร่วมกัน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นนอกจากจะจัดการเรียนเป็นกลุ่มแล้วยังสามารถจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้เป็นรายบุคคลได้ แต่อาจทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

(5) การเรียนรู้มีลักษณะของการบูรณาการความรู้ และทักษะกระบวนการต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้และคำตอบที่กระจ่างชัด

(6) ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ จะได้มาภายหลังจากการผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแล้วเท่านั้น

(7) การประเมินผล เป็นการประเมินจากสภาพจริง โดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานความก้าวหน้าของผู้เรียน

Cindy E. Hmelo-Silver (2004 อ้างถึงใน พัชรินทร์ ชูกลิ่น, 2554) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นรูปแบบการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีการสร้างความรู้ใหม่ ๆ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบท (context) ของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่ยืดหยุ่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีทักษะการร่วมมือกัน มีแรงจูงใจ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาที่ศึกษาด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ปัญหาเป็นหลัก

พัชรินทร์ ชูกลิ่น (2554) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้น กระตุ้นให้เกิดความสนใจ โดยปัญหานั้นควรเป็นปัญหาที่น่าสนใจ สามารถหาคำตอบได้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง

2.3.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรูโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

มีนักการศึกษา และนักวิชาการได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานดังนี้

Fogarty (1997 อ้างถึงใน วันดี ต่อเพ็ง, 2553) เสนอขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักไว้ 8 ขั้นตอนดังนี้

(1) พบปัญหา (meeting the problem)

(2) นิยามปัญหา (defining the problem)

(3) รวบรวมข้อเท็จจริง (gathering the facts)

(4) ตั้งสมมุติฐาน (hypothesis)

(5) ค้นคว้ารวบรวมข้อมูล (research)

(6) ทบทวนปัญหา (rephrasing the problem)

(7) สร้างทางเลือกในการแก้ปัญหา (generating alternative solution)

(8) เลือกวิธีการแก้ปัญหา (advocating solutions)

ศูนย์การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Center for Problem-Base Learning) ของมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ (Illinois University) สหรัฐอเมริกา (Torp and Sage, 1998 อ้างถึงในสมหวัง อังสนุ, 2554) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมของผู้เรียน ในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้เผชิญกับการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งการเตรียมความพร้อมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ความสนใจ ภูมิหลังของผู้เรียน ในการเตรียมความพร้อมนี้ จะให้ผู้เรียนได้อภิปรายเกี่ยวเนื่องถึงเรื่องที่จะสอนอย่างกว้างๆ ซึ่งจะต้องตระหนักว่าการเตรียมความพร้อมนี้ไม่ใช่การสอนเนื้อหาก่อน เพราะการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ต่างจากการเรียนรู้แบบอื่นตรงที่ความรู้หรือทักษะที่ผู้เรียนได้รับจะเป็นผลมาจากการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 2 พบปัญหา ในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายสนับสนุนให้ผู้เรียนกำหนดบทบาทของตนในการแก้ปัญหา และกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการที่จะแก้ปัญหา ซึ่งครูอาจจะใช้คำถามในการกระตุ้นให้นักเรียนได้อภิปรายและเสนอความคิดเห็นต่อปัญหา เพื่อมองเห็นถึงความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 3 นิยามว่าเรารู้อะไร (What We Know) เราจำเป็นต้องรู้อะไร (What We Need to Know) และแนวคิดของเรา (Our Ideas) ในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาสิ่งที่ตนรู้อะไรที่จำเป็นต้องรู้ และแนวคิดอะไรที่ได้จากสถานการณ์ปัญหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พิจารณาถึงความรู้ที่ตนเองมี ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหา และเตรียมให้ผู้เรียนพร้อมที่จะรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปแก้ปัญหา ในขั้นนี้ผู้เรียนจะทำความเข้าใจปัญหาและพร้อมที่จะสำรวจค้นคว้าหาความรู้เพื่อการแก้ปัญหา ครูจะให้นักเรียนได้กำหนดสิ่งที่ตนรู้จากสถานการณ์ปัญหา สิ่งที่จำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มเติมที่จะมาส่งเสริมให้สามารถแก้ปัญหาได้ ซึ่งจะระบุแหล่งข้อมูลสำหรับค้นคว้า และแนวคิดในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 กำหนดปัญหา จุดมุ่งหมายในขั้นนี้เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนกำหนดปัญหาที่แท้จริงจากสถานการณ์ที่เผชิญ และกำหนดเงื่อนไขที่ขัดแย้งกับเงื่อนไขที่ปรากฏในสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้ ซึ่งช่วยให้ได้คำตอบของปัญหาที่ดี

ขั้นที่ 5 การค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและเสนอข้อมูล ผู้เรียนจะช่วยกันค้นคว้าข้อมูลที่จำเป็นต้องรู้จากแหล่งข้อมูลที่กำหนดไว้แล้วนำข้อมูลเหล่านั้น มาเสนอต่อกลุ่มให้เข้าใจตรงกับจุดมุ่งหมายในขั้นนี้ ประการแรก เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนวางแผน และดำเนินการรวบรวมข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้ง เสนอข้อมูลนั้น ต่อกลุ่ม ประการที่สองเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจว่าข้อมูลใหม่ที่ค้นคว้ามาทำให้เข้าใจปัญหาอย่างไร และจะประเมินข้อมูลใหม่เหล่านั้น ว่าสามารถช่วยเหลือให้เข้าใจปัญหาได้อย่างไร ประการที่สาม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการสื่อสาร และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งช่วยให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 6 การหาคำตอบที่เป็นไปได้ จุดมุ่งหมายในขั้นนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงระหว่างข้อมูลที่ค้นคว้ามากับปัญหาที่กำหนดไว้ แล้วแก้ปัญหาบนฐานข้อมูลที่ค้นคว้ามา เนื่องจากปัญหาที่ใช้ในการเรียนรู้สามารถมีคำตอบได้หลายคำตอบ ดังนั้น ในขั้นนี้ ผู้เรียนจะต้องค้นหาคำตอบที่สามารถเป็นไปได้ให้มากที่สุด

ขั้นที่ 7 การประเมินค่าของคำตอบ จุดมุ่งหมายในขั้นนี้ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนทำการประเมินค่าสิ่งที่มาช่วยในการแก้ปัญหา (ข้อมูลที่ ค้นคว้ามา) และผลของคำตอบที่ได้ในแต่ละปัญหาว่าทำให้นักเรียนรู้อะไร ซึ่งนักเรียนจะแสดงเหตุผล และร่วมกันอภิปรายในกลุ่ม โดยใช้ข้อมูลที่ค้นคว้ามาเป็นพื้นฐาน

ขั้นที่ 8 การแสดงคำตอบและการประเมินผลงาน ในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเชื่อมโยง และแสดงถึงสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้ความรู้ได้อย่างไร และทำไมความรู้นั้นถึงสำคัญ ในขั้นนี้นักเรียนจะเสนอผลงานออกมาที่แสดงถึงกระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่ต้นจนได้คำตอบของปัญหาซึ่งเป็นการประเมินผลงานของตนเองและกลุ่มไปด้วย

ขั้นที่ 9 ตรวจสอบปัญหาเพื่อขยายความรู้ ในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ต่อไป นักเรียนจะพิจารณาจากปัญหาที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่ามีประเด็นอะไรที่ตนสนใจอยากเรียนรู้อีก เพราะในขณะดำเนินการเรียนรู้ นักเรียนอาจจะมีสิ่งที่อยากรู้นอกจากที่ครูจัดเตรียมไว้ให้

Davis and Harden (1999 อ้างถึงใน พัชรินทร์ ชูกลิ่น, 2554) ชี้ให้เห็นสิ่งที่สำคัญในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) สร้างความรู้จากบริบทในสถานที่ที่แก้ปัญหา

(2) พัฒนาผลที่ได้จากกระบวนการของเหตุผลจากการแก้ปัญหา

(3) พัฒนาทักษะการเรียนด้วยตนเอง

สุมาลี ชัยเจริญ (2548) ได้สรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดเตรียมสถานการณ์จำลอง หรือเริ่มต้นการสอนด้วยการกล่าวถึงปัญหาในชีวิตจริง

ขั้นที่ 2 ครูใช้สื่อ คำแนะนำเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงปัญหา

ขั้นที่ 3 ผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อรวบรวมข้อมูล เนื้อหา เป็นข้อมูลสารสนเทศใช้ในการค้นคว้าหาคำตอบ เช่น ธนาคารข้อมูล แหล่งสร้างความรู้ ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องมือในการทดลอง

ขั้นที่ 4 การร่วมมือกันแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน ผู้สอนผู้เชี่ยวชาญ ได้สนทนาแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่น ปรับเปลี่ยนและป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนที่จะเกิดขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้สรุปขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ ดังนี้

(1) ขั้นกำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่างๆ เพื่อนำมาใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมองเห็นปัญหา สามารถกำหนดสิ่งที่เป็นปัญหาที่ผู้เรียนอยากรู้อยากเรียนได้ และเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

(2) ขั้นทำความเข้าใจกับปัญหา ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องสามารถอธิบายสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้

(3) ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า ผู้เรียนกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียน หรือสิ่งที่จะดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย

(4) ขั้นสังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการค้นคว้ามาทำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อภิปรายผล และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

(5) ขั้นสรุปและประเมินค่าของคำตอบ ผู้เรียนสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพยายามตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระ ทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

(6) ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระดับองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ผู้เรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงาน

Good (1973) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มผู้เรียนททำความเข้าใจ คำศัพท์ ข้อความที่ปรากฏอยู่ในปัญหาให้ชัดเจน โดยอาศัยความรู้พื้นฐานของสมาชิกในกลุ่ม หรือการศึกษาค้นคว้าจาก เอกสารตำราหรือสื่ออื่นๆ

ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มผู้เรียนระบุปัญหาหรือ ข้อมูลสำคัญร่วมกัน โดยทุกคนในกลุ่มเข้าใจปัญหาเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ใดที่กล่าวถึงในปัญหานั้น

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มผู้เรียนระดมสมองเพื่อ วิเคราะห์ปัญหาต่างๆอธิบายความเชื่อมโยงต่างๆ ของข้อมูล หรือปัญหา

ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มผู้เรียนกำหนดและ จัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน พยายามหาเหตุผลที่จะ อธิบายปัญหาหรือข้อมูลที่พบ โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมของ ผู้เรียน การแสดงความคิดอย่างมีเหตุผล ตั้งสมมติฐานอย่าง สมเหตุสมผลสำหรับปัญหานั้น

ขั้นตอนที่ 5 กลุ่มผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ การเรียนรู้เพื่อค้นหาข้อมูลหรือความรู้ที่จะอธิบายหรือ ทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าความรู้ ส่วนใดรู้แล้ว ส่วนใดต้องกลับไปทบทวน ส่วนใดยังไม่รู้หรือ จำเป็นต้องไปค้นคว้าเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนค้นคว้ารวบรวม สารสนเทศจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 7 จากรายงานข้อมูลหรือ สารสนเทศใหม่ที่ได้มา กลุ่มผู้เรียนนำมาอภิปรายวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แล้วนำมาสรุปเป็น หลักการและประเมินผลการเรียนรู้

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของ Good มาใช้ในงานวิจัยนี้ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มผู้เรียนทำความเข้าใจ กับวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ที่ปรากฏอยู่ในปัญหาให้ชัดเจน โดยอาศัยความรู้พื้นฐานของสมาชิกในกลุ่ม หรือการศึกษาค้นคว้าจาก เอกสารตำราหรือสื่ออื่นๆ

ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มผู้เรียนระบุปัญหาหรือ ข้อมูลสำคัญร่วมกัน โดยทุกคนในกลุ่มเข้าใจปัญหาเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ใดที่กล่าวถึงในปัญหานั้น

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มผู้เรียนระดมสมองเพื่อ วิเคราะห์ปัญหาต่างๆอธิบายความเชื่อมโยงต่างๆของข้อมูล หรือปัญหา

ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มผู้เรียนกำหนดและ จัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน พยายามหาเหตุผลที่จะ อธิบายปัญหาหรือข้อมูลที่พบ โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมของ ผู้เรียน การแสดงความคิดอย่างมีเหตุผล ตั้งสมมติฐานอย่าง สมเหตุสมผลสำหรับปัญหานั้น

ขั้นตอนที่ 5 กลุ่มผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ การเรียนรู้เพื่อค้นหาข้อมูลหรือความรู้ที่จะอธิบายหรือ ทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าความรู้ ส่วนใดรู้แล้ว ส่วนใดต้องกลับไปทบทวน ส่วนใดยังไม่รู้หรือ จำเป็นต้องไปค้นคว้าเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนค้นคว้ารวบรวม สารสนเทศจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 7 จากรายงานข้อมูลหรือ สารสนเทศใหม่ที่ได้มา กลุ่มผู้เรียนนำมาอภิปรายวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แล้วนำมาสรุปเป็น หลักการและประเมินผลการเรียนรู้

2.3.5 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

มีนักการศึกษา และนักวิชาการได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

1. บทบาทของผู้สอน

Gallagher (1995 อ้างถึงใน พัชรินทร์ ชูกลิ่น, 2554) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานว่าเป็นผู้ฝึกสอนทางความคิดแทนที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้สั่งสอน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจคำถาม ผู้สอนจะเป็นผู้ตั้งคำถามระหว่างการระบุปัญหาการหาแหล่งข้อมูล การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ เพื่อจัดประเภทโดยผ่านการตีความหมายและแก้ปัญหาอย่างมีศักยภาพ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้กล่าวว่า ผู้สอนมีบทบาทโดยตรงต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น ลักษณะของผู้สอนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานควรมีลักษณะ ดังนี้

(1) ผู้สอนต้องมุ่งมั่น มีความตั้งใจสูง รู้จักแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

(2) ผู้สอนต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เข้าใจศักยภาพของผู้เรียนเพื่อสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนได้ทุกเวลา

(3) ผู้สอนต้องมีความเข้าใจในขั้นตอน แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างถ่องแท้ทุกขั้นตอน เพื่อจะได้แนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนได้ถูกต้อง

(4) ผู้สอนต้องมีทักษะและศักยภาพสูงในการจัดการเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งการติดตามประเมินผลการพัฒนาของผู้เรียน

(5) ผู้สอนต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้วยการจัดหา สนับสนุนสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพียงพอ จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ จัดเตรียมห้องสมุด อินเตอร์เน็ต ฯลฯ

(6) ผู้สอนต้องมีจิตวิทยา สามารถสร้างแรงจูงใจต่างๆ ให้เกิดแก่ผู้เรียนได้เพื่อที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวในการเรียนรู้ตลอดเวลา

(7) ผู้สอนต้องมีการชี้แจง และปรับทัศนคติของผู้เรียน ให้เข้าใจ และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้แบบนี้

(8) ผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถ ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ให้ครบทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้

บุญนำ อินทนนท์ (2551) ได้สรุปบทบาทของครูตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

(1) ครูควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นอย่างดี และเลือกเนื้อหาสาระได้เหมาะสมกับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยคำนึงถึงศักยภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ

(2) ครูควรมีความตั้งใจ และหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อการแนะนำหรือให้คำปรึกษากับนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

(3) ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในเรื่องการจัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้

(4) ครูต้องมีความสามารถในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตื่นตัวในการเรียนรู้ และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้แบบนี้

(5) ครูต้องมีความสามารถในการประเมินผลนักเรียนตามสภาพจริง

2. บทบาทของนักเรียน

มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2545) กล่าวถึง บทบาทของผู้เรียนพอสรุปได้ คือ ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการเรียนและลงมือปฏิบัติ มีอำนาจในการจัดการควบคุมตนเองในการแสวงหาความรู้ใหม่ ซึ่งจะได้มากน้อยแค่ไหนก็จะขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้กล่าวว่า บทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีดังนี้

(1) นักเรียนต้องปรับทัศนะคติในบทบาทหน้าที่และการเรียนรู้ของตนเอง

(2) นักเรียนต้องมีคุณลักษณะด้านการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความรับผิดชอบสูง รู้จักการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ

(3) นักเรียนต้องได้รับการวางพื้นฐาน และฝึกทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เช่น กระบวนการคิด การสืบค้นข้อมูล การทำงานกลุ่มการอภิปราย การสรุป การแนะเสนอผลงาน และการประเมินผล

(4) นักเรียนต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดีพอ

บุญนำ อินทนนท์ (2551) ได้สรุปบทบาทของนักเรียนตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

(1) นักเรียนต้องมีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความรับผิดชอบ และรู้จักการทำงานร่วมกันกลุ่ม

(2) นักเรียนต้องมีพื้นฐานในการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

(3) นักเรียนต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดีพอ

(4) นักเรียนต้องสำรวจค้นคว้าข้อมูลที่ต้องการ และดำเนินการสำรวจอย่างมีเหตุผล

(5) นักเรียนเป็นผู้ควบคุมการเรียนและเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

(6) นักเรียนต้องตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและความสำคัญของการเรียนรู้แบบนี้

(7) นักเรียนใช้ความรู้และทักษะในการแก้ปัญหา

2.3.6 การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนเป็นผู้ที่สร้างสรรค์ความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการสืบเสาะค้นคว้าหาความรู้โดยมีปัญหาเป็นตัวกำหนดแนวทางในการค้นคว้าหาความรู้ ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จึงควรที่จะมีการประเมินผลระหว่างการทำกิจกรรม หรือการประเมินตามสภาพจริง และการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ ดังที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและสรุปจากนักการศึกษา และนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

Delisle (1997) ได้กล่าวว่า การประเมินผลจะต้องบูรณาการตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างปัญหา ขั้นตอนการเรียนรู้ ความสามารถและผลงานที่นักเรียนแสดงออกมาเข้าด้วยกัน โดยได้เสนอว่า การประเมินผลควรกระทำทั้ง 3 ส่วน คือ การประเมินผลนักเรียน การประเมินผลตัวเองของครูและ การประเมินผลปัญหาที่ใช้ในการเรียนรู้ โดยในแต่ละการประเมินผลนักเรียนจะมีส่วนร่วมด้วยและ การประเมินผลจะดำเนินไปตลอดเวลาของการเรียนรู้ คือตั้งแต่สร้างปัญหาจนถึงรายงานการแก้ปัญหานั้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) การประเมินผลนักเรียน การประเมินผลความสามารถนักเรียนจะเริมตั้งแต่วันแรกของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จนกระทั่งวันสุดท้ายที่ได้เสนอผลออกมา ครูจะใช้ขั้นตอนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการติดตามความสามารถของนักเรียน ซึ่งพิจารณาทั้งในด้านความรู้ทักษะและการทำงานของกลุ่ม

(2) การประเมินผลตัวเองของครู ในขณะที่นักเรียนสะท้อนผลการเรียนรู้และความสามารถออกมา ครูก็ควรพิจารณาตนเองถึงทักษะและบทบาทของตนเองที่ได้แสดงออกไปว่าส่งเสริมนักเรียนหรือไม่ อย่างไร ด้วยการประเมินตนเองของครู มี 2 รูปแบบ คือรูปแบบที่เขียนบรรยายและแบบที่เลือกระดับความสามารถว่า ดีมาก ดี หรือพอใช้ ของแต่ละพฤติกรรมที่ครูแสดงแล้วส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

(3) การประเมินผลปัญหา ในขณะที่นักเรียนประเมินผลตนเอง และครูทำการประเมินผลนักเรียนและตนเอง ก็ควรทำการประเมินผลปัญหาเพื่อดูความมีประสิทธิภาพของปัญหาในการจัดการเรียนการสอนด้วย

Barell (1998 อ้างถึงใน บุญนำ อินทนนท์, 2551) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีลักษณะ ดังนี้

(1) ประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ไม่ประเมินผลด้วยการสอบเพียงอย่างเดียว และไม่ควรประเมินผลแค่ตอนจบบทเรียนเท่านั้น

(2) ประเมินผลตามสภาพจริง โดยต้องมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของนักเรียนที่สามารถพบในชีวิตประจำวัน

(3) ประเมินผลตามความสามารถที่แสดงออกมา หรือจากการทำงานที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในความคิดรวบยอด

Eggen และ Kauchak (2001 อ้างถึงใน บุญนำ อินทนนท์, 2551) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินผลของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานควรจะประเมินตามสภาพจริง และควรกำหนดเป้าหมาย ที่มีความสัมพันธ์ในการประเมินดังนี้ ประการแรก ความเข้าใจในด้านกระบวนการที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประการที่สอง การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน และประการสุดท้ายสิ่งที่ได้รับจากเนื้อหาวิชา วิธีการประเมินมีดังนี้

(1) การประเมินตามสภาพจริง เป็นการวัดผลการปฏิบัติงานของนักเรียนโดยตรงผ่านชีวิตจริง เช่น การดำเนินการด้านการสืบสวนค้นคว้า การร่วมมือกันทำงานกลุ่มในการแก้ปัญหาการวัดผลจากการปฏิบัติงานจริง เป็นต้น

(2) การสังเกตอย่างเป็นระบบ เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เป็นการประเมินผลในด้านทักษะกระบวนการของนักเรียนในขณะเรียนรู้ ครูต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนเช่น การแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ควรกำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ การสร้างปัญหาหรือคำถาม การสร้างสมมติฐาน การระบุตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม การอธิบายแนวทางในการรวบรวมข้อมูล และการประเมินผลสมมติฐานบนพื้นฐานของข้อมูลที่ดี

จากหลักการประเมินผลการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานข้างต้น ผู้วิจัยได้นำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ มีการประเมินกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม หรือที่เรียกว่าเป็นการประเมินตามสภาพจริง โดยมีการติดตามถึงความก้าวหน้าของกระบวนการแก้ไขปัญหาของนักเรียน โดยใช้เครื่องมือการติดตามและประเมินผลอย่างหลาหลาย นอกจากนั้น การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนยังเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถใช้ในการตรวจสอบความรู้ขอนักเรียนว่า การเรียนรู้ได้เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างแท้จริงหรือไม่

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมไทย พบว่ามีผู้สนใจศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) ดังนี้

กนิษฐกานต์ เบญจพลาภรณ์, สกนธ์ชัย ชะนูนันท์, และจินตนา กล่ำเทศ (2561) ได้ศึกษาวิจัยการรู้วิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีของนักเรียนก็สามารถใช้ได้อย่างสมเหตุสมผล นักเรียนต้องสามารถอธิบายและประเมินคุณค่าของการสืบสวนทางวิทยาศาสตร์และให้วิธีที่ชัดเจนในการตอบคำถามทางวิทยาศาสตร์รับรู้

นำเสนอและประเมินคำอธิบายที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวทางที่มีประสิทธิผลของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการพัฒนาการรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องปริมาณสารสัมพันธ์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการรู้ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ปริมาณสารสัมพันธ์ ผู้เข้าร่วม การวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คนที่เรียนในโปรแกรม Science Mathematic Technology and Environment (SMTE) จากโรงเรียนในภาคเหนือของประเทศไทย ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปี 2560 วิธีดำเนินการวิจัยในห้องเรียน การวิจัยเชิงปฏิบัติการดำเนินการต่อเนื่อง 3 วงจรปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แบบสังเกตในชั้นเรียน อนุทินสะท้อนความคิดของผู้เรียน ใบกิจกรรมของนักเรียน และแบบทดสอบการรู้วิทยาศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับผลการศึกษา 1) การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ปริมาณสารสัมพันธ์ ครูใช้ปัญหาที่น่าสนใจในชีวิตประจำวัน พร้อมคำถามเพื่อกำหนดความรู้เดิมของนักเรียน โดยส่งเสริมให้นักเรียนวิเคราะห์แยกแยะและเลือกประเด็นปัญหาด้วยตนเอง นักเรียนเรียนรู้และค้นหาคำตอบโดยการทดลอง จากนั้นนำเสนอผลการทดลองโดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ค้นพบจากการทดลองมาอธิบายวิธีการแก้ปัญหา ลำดับของกิจกรรมควรชัดเจนและบทบาทของครูในแต่ละขั้นตอนต้องส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียน และ 2) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถปรับปรุงความรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียน เรื่อง ปริมาณสารสัมพันธ์ โดยคะแนนการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าการทดสอบก่อนเรียนและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรปฏิบัติการ

กมลกานต์, วนินทร และรัชฎา (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน โครงการห้องเรียนพิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ส่วนใหญ่มีระดับการรู้เรื่องคณิตศาสตร์อยู่นะดับดี กล่าวคือ นักเรียนสามารถคิดสถานการณ์ของปัญหาต่างๆ ในชีวิตจริงในเชิงคณิตศาสตร์ได้ สามารถใช้เหตุผล แนวคิด หลักการ ข้อเท็จจริง วิธีดำเนินการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาได้ และสามารถสะท้อนวิธีการแก้ปัญหา ผลลัพธ์ หรือข้อสรุปทางคณิตศาสตร์แล้วตีความออกมาในบริบทของปัญหาโลกชีวิตจริงได้

เกริก ศักดิ์สุภาพ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในรายวิชาวิชาฟิสิกส์ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน จะเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่

ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน ใช้วิธีการสอนแบบปกติผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาฟิสิกส์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ จัดเตรียมความพร้อม ร่วมพิจารณาปัญหา วิเคราะห์วางแผนแก้ปัญหา นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกษมสันต์ พุ่มกล่ำ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 40 คน โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ ลพบุรี โดยนักเรียนในห้องได้มีการจัดแบบคละผสมระหว่างเด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องอาณาจักรธนบุรี หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิตติมา ปัญญาพิสิทธิ์ (2565) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการเรียนคู่ที่มีระบบเสริมศักยภาพผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับวิธีการเรียนเป็นคู่ที่มีระบบเสริมศักยภาพผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ หรือรูปแบบ PBLPSC 2) พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบ PBLPSC 3) หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบ PBLPSC 4) เปรียบเทียบผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนตามรูปแบบ PBLPSC 5) เปรียบเทียบทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนตามรูปแบบ PBLPSC และ 6) หาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนตามรูปแบบ PBLPSC วิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 สังเคราะห์รูปแบบ PBLPSC ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบ PBLPSC ระยะที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล และระยะที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 24 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 52 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสัมมนาทางคอมพิวเตอร์ศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบ PBLPSC และแบบประเมินความเหมาะ 2) บทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบ PBLPSC และแบบประเมินความเหมาะ 3) กิจกรรมพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบ PBLPSC และแบบประเมินความเหมาะสม 4) แบบ ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5)

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยรูปภาพแบบ ก. ตามแนวคิดของทอแรนซ์ และ 6) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้เรียนด้วยรูปแบบ PBLPSC สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเที่ยงตรง ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น และค่าที ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) รูปแบบ PBLPSC ที่สังเคราะห์ขึ้นด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 7 โมดูล ได้แก่ โมดูลผู้สอน โมดูลเนื้อหาการเรียนรู้ โมดูลผู้เรียน โมดูลการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับวิธีการเรียนเป็นคู่ที่มีระบบเสริมศักยภาพ โมดูลการติดต่อ สื่อสาร โมดูลกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ และโมดูลการประเมินผล ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบ PBLPSC ที่สังเคราะห์ขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.68) 2) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและวิธีการที่มีต่อบทเรียนที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.71, S.D. = 0.20) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาที่มีต่อบทเรียนที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.46) และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.45) 3) บทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบ PBLPSC มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ของเมกุยแกนส์ (1.32) 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนหลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 6) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.73, S.D. = 0.28) สรุปได้ว่า รูปแบบ PBLPSC ที่สังเคราะห์ขึ้นสามารถเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนได้

จุลลดา ศรีวิพัฒน์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนางแดดเหนือ จังหวัดชัยภูมิ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อแนวคิด Constructivism โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์หรือตั้งคำถามจากโจทย์ปัญหาผ่านกระบวนการคิดและสะท้อนกลับ เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในกลุ่ม นำไปสู่การค้นคว้าหาคำตอบหรือสร้างความรู้ใหม่ การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของโรงเรียนบ้านนางแดดเหนือ จังหวัดชัยภูมิ 2) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของโรงเรียนบ้านนางแดดเหนือ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อครู 3) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของโรงเรียนบ้านนางแดดเหนือ จังหวัดชัยภูมิที่มีต่อผู้เรียน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษากลุ่มเป้าหมายได้แก่ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนางแดดเหนือ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1 คนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังเรียนอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสังเกต 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม 4) เครื่องบันทึกเสียง 5) กล้องบันทึกภาพ และเสียง และ6) แบบวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ของครูกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์

เชิงบรรยาย (Descriptive Analysis) นำเสนอข้อค้นพบในรูปแบบของการบรรยายและพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนบ้านนางแดดเหนือ จังหวัดชัยภูมิ มีการปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โดยยังคงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดของ John Dewey และได้มีการปรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จาก 7 ขั้นตอนเป็น 3 ขั้นตอน 2) ครูมีการปรับกระบวนทัศน์การสอนที่ตนเองคุ้นเคยเป็นรูปแบบที่ครูเป็นเพียงผู้อำนวยการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมีทักษะวิชาชีพที่เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามที่หลักสูตรกำหนด มีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียนและมีการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของตนเองอยู่เสมอโดยใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีพัฒนาการเพิ่มมากขึ้นทั้งทางด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะกระบวนการ (Process) และด้านเจตคติ (Attitude)

เจษฎายุทธ ไกรกลาง และคณะ (2560) ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานให้มีประสิทธิภาพ (E1/E2) ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 48 คนจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งใช้เกณฑ์วัดความเหมาะสมแบบมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.36-0.62 ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.28-0.62 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เท่ากับ 0.81 และ 3) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เกณฑ์วัดความเหมาะสมแบบมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test for one-sample ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.48/84.44 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 3) ค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ฉันทกานต์ สวนจันทร์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขภาพและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนปทุมพิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.00/85.21 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2. ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ชนาธิป โหตรภวานนท์ และคณะ (2562) ศึกษาการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อ 1) ศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ และ 2) ศึกษาผลการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบภายหลังการจัดการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งจำนวน 27 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสะท้อนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก และแบบจำลองระบบ เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน เริ่มจากการทำความเข้าใจและระบุองค์ประกอบผ่านการสังเกตสื่อที่ครูกำหนด การพัฒนาแบบจำลองอย่างง่าย จากผลการสังเกตองค์ประกอบของระบบ การพัฒนาแบบจำลอง 2 มิติของกลุ่มให้สมบูรณ์โดยใช้ข้อมูลจากแบบจำลองอย่างง่ายของสมาชิกในกลุ่มการนำแบบจำลอง 2 มิติ มาใช้อธิบายสถานการณ์ที่กำหนด และการสร้างแบบจำลองระบบเพื่ออธิบายสถานการณ์ใหม่ และ 2) ผลการพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบในด้านการระบุองค์ประกอบและความสัมพันธ์ในระดับชีวภาพเดียวกันในระดับดีมาก การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างระดับทางชีวภาพและการอธิบายปรากฏการณ์ทางชีววิทยาด้วยแบบจำลองอยู่ในระดับดี ส่งผลให้นักเรียนมีภาพรวมการคิดอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับดีมาก

ถวัลย์รัชต์ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานวิชางานไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 1 กิตติขจร จ. ตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน

31 คน ผลการวิจัยพลว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา3) ขั้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง 4) ขั้นการสังเคราะห์ความรู้ 5) ขั้นสรุปและประเมินผล และ 6) ขั้นรายงานผล และผลการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นราลักษณ์ ผ่องปัญญา และยศวีร์ สายฟ้า (2561) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้แนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านกระบวนการกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้แนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านกระบวนการกลุ่ม 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้แนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านกระบวนการกลุ่มและนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบปกติ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดนครสวรรค์ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เป็นกลุ่มควบคุม 35 คน และกลุ่มทดลอง 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้แนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านกระบวนการกลุ่ม 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบปกติ 3) แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านกระบวนการกลุ่มมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านกระบวนการกลุ่มมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บุษรินทร์ จิตเส้ง และคณะ (2561) การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยสตูลหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยสตูลหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยสตูล 2 ห้อง จำนวน 48 คน ห้องเรียนละ 24 คนได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องสารเคมีในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตโดยใช้การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละ

ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ การทดสอบค่าทีผลการวิจัย พบว่า 1)ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเรื่องสารเคมีในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตสูงกว่าการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประหยัด คำน้อย และคณะ (2561) ได้ศึกษางานวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาเคมีเพิ่มเติม เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาเคมี เพิ่มเติม เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ (3) เพื่อเปรียบเทียบการคิด แก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาเคมีเพิ่มเติม เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 51 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนแวงน้อยศึกษา จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีการทดสอบก่อน เรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน วิชาเคมีเพิ่มเติม เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 เล่ม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเพิ่มเติม เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 32 ข้อ สถิติใน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการศึกษา พบว่า (1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาเคมีเพิ่มเติม เรื่องอัตรา การเกิดปฏิกิริยาเคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้น จำนวน 6 เล่ม มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 22.94 82.11 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียน สูงกว่าก่อนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พนม (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง เรื่องพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ปีการศึกษา 2563 จำนวน 25 คน พบว่า ผลการประเมินทักษะ

การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภัทรียา ทวีจิตร และจิรดาวรรณ หันตุลา (2561) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงมโนมติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนมติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของโลก เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 29 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนหนองนาคำวิทยาคม อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบการวิจัยก่อนการทดลอง เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน และแบบวัดมโนมติทางวิทยาศาสตร์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวัดความเข้าใจมโนมติก่อนเรียน จัดการเรียนรู้ตามแผน และวัดความเข้าใจมโนมติหลังเรียน ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ ระดับความเข้าใจมโนมติ จำนวน 5 ระดับ และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนมติในทิศทางบวก ไม่เปลี่ยนแปลงความเข้าใจ และเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในทิศทางลบ ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนมติทางวิทยาศาสตร์ หลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน สามารถเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนมติของนักเรียนได้จำนวน 4 มโนมติย่อยจากทั้งหมด 9 มโนมติย่อย แบ่งเป็น การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนมติในทิศทางบวก จำนวน 3 มโนมติย่อย ได้แก่ มโนมติย่อยที่ 6 เรื่องผลกระทบของรูโหว่โอโซน มโนมติย่อยที่ 7 เรื่อง ผลกระทบของภาวะโลกร้อน มโนมติย่อยที่ 9 เรื่อง ผลกระทบของฝนกรด และการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนมติในทิศทางลบ จำนวน 1 มโนมติย่อย คือ มโนมติย่อยที่ 8 เรื่อง สารที่ทำให้เกิดฝนกรด

ยวงแก้ว สีพาชา และคณะ (2562) การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังก้างปลา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4/4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนผดุงนารี อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 37 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง แผนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบ่งเป็น 3 วงรอบปฏิบัติการ แต่ละวงรอบมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การลงมือแก้ปัญหา การประเมินผล และการสะท้อนการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังก้างปลา 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์แบบอัตนัย 36 ข้อ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์4) แบบบันทึกอนุทินนักเรียน

5) แบบบันทึก PLC วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) จากการสำรวจสภาพปัญหาและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนอยากเรียนรู้ด้วยการศึกษาข้อมูลเอง กระบวนการสอนมียกตัวอย่างให้เห็น ได้แก่ รูปภาพ วีดิโอ หรือสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ และจากการใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 54.05 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้ 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชีววิทยาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังก้างปลามีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 และเมื่อพิจารณาในแต่ละวงจรปฏิบัติการ พบว่า วงจรปฏิบัติการที่ 1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังก้างปลา พบว่า จำนวนนักเรียนที่มีคะแนนการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 วงจรปฏิบัติการที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังก้างปลา โดยเน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติยกตัวอย่างสถานการณ์ปัญหา และอธิบายเทคนิคในการแก้ปัญหา พบว่า จำนวนนักเรียนที่มีคะแนนการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มจำนวน 12 คน คิด เป็นร้อยละ 60.00 วงจรปฏิบัติการที่ 3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังก้างปลา โดยเน้นการแก้ปัญหาด้านการระบุและพิจารณาปัญหาและหาสาเหตุของปัญหา พบว่า จำนวนนักเรียนที่มีคะแนนการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00

รัชพล กลัดชื่น (2565) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันเพื่อเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหา สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 2) พัฒนาแผนจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น 3) พัฒนาระบบตามรูปแบบการเรียนรู้ ที่สังเคราะห์ขึ้น 4) หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ด้วยระบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 5) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังของผู้เรียนตามรูปแบบการเรียนการสอน ที่พัฒนาขึ้น และ 6) ประเมินทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์และความปลอดภัยธุรกิจดิจิทัล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 25 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนรู้ที่สังเคราะห์ขึ้น

ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า เป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียน ทรัพยากรการเรียนรู้ และระบบจัดการเรียนรู้ 2) กระบวนการจัดการเรียนรู้มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การศึกษาค้นคว้า การดำเนินการ การนำเสนอและประเมินผลงาน การทำภารกิจ และ การแข่งขัน องค์ประกอบเกมมิฟิเคชันประกอบด้วย คะแนนประสบการณ์ ระดับขั้นผู้เล่น เหรียญตราสัญลักษณ์ ตารางผู้นำ กติกา กราฟแสดงความก้าวหน้า ภารกิจ การแข่งขัน และเวลา 3) ผลลัพธ์ 4) ข้อมูลป้อนกลับ 2) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.70, S.D. = 0.52) 3) การประเมินความเหมาะสมของแผนจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.60, S.D. = 0.51) 4) การประเมินความเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.65, S.D. = 0.54) 5. ประสิทธิภาพของระบบจัดการเรียนรู้มีค่าเป็น 80.02/81.06 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด 6. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 7. ผลการประเมินทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรรณละออ ตังสุข (2565) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การคิดอย่างเป็นระบบเป็นพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน นักเรียนจะได้ฝึกการมองภาพรวมของสถานการณ์ปัญหา จำแนกแยกแยะองค์ประกอบของปัญหาออกเป็นสาเหตุและผลลัพธ์ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมีเหตุผล และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นให้เข้าใจ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มีจุดมุ่งหมายคือ 1) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐาน เรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ 2) เพื่อพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ มีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ จากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษแห่งหนึ่งในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 32 คน การวิจัยนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ดำเนินการโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ใบกิจกรรมของนักเรียน และแบบทดสอบการคิดอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐาน เรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ครูควรนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่หลากหลายที่นักเรียนมีโอกาสพบได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เห็นมุมมองหลากหลาย

วรัชถ์พัชร์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอาชีวศึกษาตามแนวความคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรปราการ จำนวน 34 คน พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิชุดา (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนสว่างแดนดิน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ได้กลุ่มตัวอย่าง 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน จากห้องเรียนที่นักเรียนคละความสามารถ จำแนกเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมที่จัดการสอนด้วยรูปแบบปกติ จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนกลุ่มทดลองที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลาง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียน กลุ่มควบคุมที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสำหรับนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลางและต่ำ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ศศิวิมล และกัญญารัตน์ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับหลักการเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการแก้ปัญหาแบบร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนบรบือ อ.บรบือ จ.มหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 คน พบว่า สมรรถนะการแก้ปัญหาแบบร่วมมือของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 38.91 จากคะแนนเต็ม 48 คะแนน แสดงว่านักเรียนมีสมรรถนะการแก้ปัญหาแบบร่วมมืออยู่ในระดับมากที่สุด

โสภา ช้อยชด (2560) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและของนักเรียนกลุ่มควบคุม 2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ หลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับนักเรียนกลุ่มควบคุม ตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 70 คน โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคม จำนวน 35 คน และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาแบบปกติ จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการ

เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคม จำนวน 8 แผน แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนด้วยค่า “ที” ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เจตคติ การปฏิบัติ และความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติ และความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นอีกหนึ่งวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะกับการนำมาใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถบูรณาการเข้าได้กับทุกกลุ่มสาระ ขึ้นอยู่กับผู้นำเทคนิคและวิธีการไปใช้จะต้องศึกษาและเรียนรู้วิธีการขั้นตอน เพื่อทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ผล ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงการนำกิจกรรมไปใช้ในทุกครั้ง

2.4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Assaraf & Orion (2010) การศึกษานี้จะตรวจสอบกระบวนการที่การรับรู้การคิดอย่างเป็นระบบ พัฒนาขึ้นภายในบริบทของหลักสูตรวัฏจักรของน้ำ นักเรียนมัธยมต้นสี่คนที่ได้รับการแทรกแซงโดยอาศัยการสอบถามที่ออกแบบมาโดยเฉพาะได้รับการสังเกตอย่างใกล้ชิดก่อน ระหว่าง ทันที หลังจาก และ 6 ปีหลังจากจบโปรแกรมการเรียนรู้ตามระบบที่ยาวนานหนึ่งปี เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ได้แก่ การสังเกตการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและเครื่องมือ “การดูแนวคิด” (ภาพวาดแผนผังแนวคิดและกริดรายการ) จากข้อมูลจะมีการอธิบาย “เรื่องราว” ที่แตกต่างกันสี่เรื่อง แต่ละเรื่องนำเสนอวิธีที่แตกต่างกันในการสร้างแบบจำลองทางความคิดของระบบพลังน้ำ ข้อสรุปหลักของงานวิจัย คือ นักเรียนพัฒนาแบบจำลองทางความคิดของระบบ และจดจำเนื้อหาที่เรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่มีแนวโน้มที่จะไม่เปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป ดังนั้น เพื่ออำนวยความสะดวกในการสร้างแบบจำลองระบบของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนประสบการณ์การเรียนรู้ควรควบคุมสิ่งเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการเรียนรู้แบบอภิปัญญาซึ่งถือเป็นข้อตกลงพิเศษสำหรับการสร้างระบบ

Bara and Xhomara (2020) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางวิทยาศาสตร์โดยการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ

วิจัยประกอบด้วยกลุ่มทดลอง จำนวน 215 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 204 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่สอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Chiu et al (2019) เคมีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์เพื่ออธิบาย อธิบายและทำนายโลกทางกายภาพและเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ สำหรับการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ตลอดจนประวัติศาสตร์ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้วิชาเคมี และการมีความรู้ทางเคมี เราขอเสนอการประยุกต์ใช้การคิดอย่าเป็นระบบสำหรับการฝึกการศึกษาเคมี เป้าหมายพื้นฐานของกลยุทธ์การเรียนรู้การคิดอย่าเป็นระบบที่เสนอในบทความนี้ คือ เพื่อช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้หลักเกี่ยวกับเคมี สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทางเคมี เข้าใจกระบวนการและธรรมชาติของการคิดอย่าเป็นระบบ ตามวัตถุประสงค์และพัฒนาการที่เหมาะสมเพื่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม กรอบแนวคิด รวมถึงการทำความเข้าใจโครงสร้างระบบ พฤติกรรมที่ซับซ้อน และระบบในระดับที่แตกต่างกันในทางเคมี และเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์และผลกระทบของประเด็นเหล่านี้ซึ่งใช้การวิเคราะห์มาตรฐานหลักสูตรเคมีในโรงเรียนมัธยมในอิสราเอล เนเธอร์แลนด์ ไต้หวันและ สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีแนวโน้มในระดับสากลที่ช่วยเพิ่มความคิดของนักเรียนเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างกันของแนวคิดและความเกี่ยวข้องในวิชาเคมี แต่ระดับความสำคัญจะแตกต่างกันไป ด้วยวิธีการดังกล่าวในการส่งเสริมการคิดอย่าเป็นระบบเราคาดหวังว่านักเรียนจะเข้าใจวิชาเคมีได้ดีขึ้น เชื่อมโยงความรู้และทักษะด้านเคมีกับบริบท และตระหนักซาบซึ้งกับการมีส่วนร่วมของเคมีในการพัฒนาที่ยั่งยืนในฐานะพลเมืองโลก

Jansson et al (2015) เคมีสิ่งแวดล้อมครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ภายในสาขาวิชาเคมีตั้งแต่พิษวิทยาไปจนถึงกฎหมายซึ่งรับประกันการศึกษาแบบสหวิทยาการ ดังนั้นการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งอำนวยความสะดวกในการบูรณาการหลายวิชาจึงได้รับการตรวจสอบเพื่อพิจารณาว่าจะเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกว่าสำหรับการสอนเคมีสิ่งแวดล้อมมากกว่ารูปแบบการศึกษาที่เน้นครูแบบเดิมหรือไม่ บทความนี้อธิบายถึงแง่มุมเชิงปฏิบัติของการพัฒนาหลักสูตรและการนำ PBL ไปใช้ในหลักสูตรระดับปริญญาโทสาขาเคมีสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมแล้วผลลัพธ์ที่รวบรวมจากสองปีแรกของหลักสูตรแสดงให้เห็นว่านักเรียนพอใจและพบว่า PBL เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนรู้ไม่เพียง แต่ยังได้รับความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับเคมีสิ่งแวดล้อม สิ่งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษากับกลุ่มเป้าหมายซึ่งประกอบด้วยครูสอนเคมีระดับมัธยมปลายและระดับปริญญาตรีเป็นหลัก แต่อาจเป็นประโยชน์สำหรับครูในสาขาวิชาอื่นๆ ที่มีความสนใจในการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

JeeHyun Jeon (2017) ในการศึกษานี้เราได้พัฒนาโปรแกรม STEAM โดยใช้ข้อมูลกราฟิกและการสร้างแบบจำลอง 3 มิติ ผลจากการนำโปรแกรม STEAM ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมในกรุงโซล พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนทุกคนที่เข้าร่วมโครงการดีขึ้น โดยเฉพาะองค์ประกอบที่สร้างแรงบันดาลใจได้แสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงที่ดีที่สุดในองค์ประกอบความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์จากผลการศึกษานี้คาดว่าโปรแกรม STEAM ต่างๆ ที่ใช้อินโฟกราฟิกและการสร้างแบบจำลอง 3 มิติ จะได้รับการพัฒนาและประยุกต์ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อการฝึกฝนความสามารถเชิงสร้างสรรค์ที่มีความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมในอนาคต

Meilinda et al. (2018) พัฒนาเครื่องมือวัดการคิดอย่างเป็นระบบในเนื้อหาของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (CCSTI) ซึ่งได้รับการพัฒนาในการพัฒนา 4 เฟส ได้แก่ การพัฒนาแบบร่างเครื่องมือ การตรวจสอบ ความถูกต้องและการประเมินผล รวมถึงการทดสอบวัสดุที่อ่านได้ การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและการทดสอบภาคสนาม ผลการทดสอบภาคสนามวิเคราะห์โดยดูจากคะแนนการอ่านค่าการทดสอบอัลฟาของครอนบาค เครื่องมือแบบร่างได้รับการทดสอบกับนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกชีววิทยา ฟิสิกส์ และเคมี โดยสุ่มกับจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 80 คน คะแนนดัชนีการตรวจสอบเนื้อหาที่ 0.86 ซึ่งหมายความว่า CCSTI ที่พัฒนาขึ้นได้รับการจัดประเภทตามความเหมาะสมมากโดยมีตัวบ่งชี้คำถามและอัลฟาของ Cronbach ประมาณ 0.605 ซึ่งหมายถึงการจัดหมวดหมู่ที่ไม่พึงปรารถนาให้เป็นที่ยอมรับน้อยที่สุด จากคำถามเกี่ยวกับการคิดอย่างเป็นระบบ 45 คำถามมีคำถามที่ถูกต้อง 37 ข้อกระจายอยู่ในตัวบ่งชี้การคิดอย่างเป็นระบบ 4 ตัวซึ่ง ได้แก่ ขั้นตอนการคิดอย่างเป็นระบบที่ 1 (ก่อนพื้นฐาน), การคิดอย่างเป็นระบบที่ 2 (พื้นฐาน), การคิดอย่างเป็นระบบที่ 3 (ลาง) และการคิดอย่างเป็นระบบที่ 4 (เชี่ยวชาญ)

Mukhoyyaroh et al. (2018) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อศึกษาความรู้เดิมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในการคิดอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับแนวคิดระบบการจำแนกพืชวิธีการวิจัยนี้ประกอบด้วยการพรรณนาโดยผู้เข้าร่วมเป็นนักเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คนซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยแบบเจาะจงจากประชากรนักเรียนมัธยมปลายในเมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย นักเรียนจะได้รับคำถามแบบปรนัยซึ่งแสดงถึงตัวบ่งชี้การคิดอย่างเป็นระบบ คำตอบที่ถูกต้องแต่ละข้อจะคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เดิมของนักเรียนในระบบคิดแนวคิดเกี่ยวกับระบบการจำแนกพืชอยู่ในหมวดต่ำ มีนักเรียนเพียง 31% เท่านั้นที่สามารถอธิบายองค์ประกอบและกระบวนการต่างๆ ในระบบ นักเรียน 24% สามารถระบุความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในระบบนักเรียน 44% เข้าใจพฤติกรรมแบบพลวัตรของระบบ นักเรียน 25% สามารถจัดการองค์ประกอบและกระบวนการของระบบได้ภายในกรอบความสัมพันธ์ และนักเรียน 25% สามารถเข้าใจธรรมชาติของระบบ ความรู้ก่อนหน้าของนักเรียนต่ำเกิดจากแนวโน้มของนักเรียนที่คิดไม่ครอบคลุมและไม่สามารถเชื่อมต่อระหว่างองค์ประกอบต่างๆ เพื่อสร้างระบบ ขณะที่การคิดอย่างเป็นระบบ จำเป็นเพื่อให้นักเรียนมีความคิดขั้นสูง

Nagarajan & Overton (2019) ศึกษาการส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ โดยใช้โครงการและปัญหาเป็นฐาน เนื่องด้วยความท้าทายระดับโลกที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม น้ำ สาธารณสุขและพลังงาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสอนเคมีในบริบทของความเชื่อมโยงระหว่างระบบกับระบบอื่น ๆ การเรียนรู้โดยใช้โครงงานและปัญหาเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญซึ่งเปิดโอกาสให้นักการศึกษามีส่วนร่วมกับนักเรียนในการแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงที่ซับซ้อน ด้วยการเลือกโครงการหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทั่วโลกและกำหนดให้นักเรียนใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา อีกทั้งการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและการเรียนรู้ด้วยโครงงานเป็นกลยุทธ์ที่ยอดเยี่ยมสำหรับนักการศึกษาในการสอนเคมีโดยใช้วิธีการเชิงระบบ บทวิจารณ์นี้สรุปการศึกษาวิจัยที่สำคัญซึ่งใช้การเรียนรู้แบบโครงงานและปัญหาเป็นฐานในบริบทของการทำให้นักเรียนสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาระดับโลกและการนำแนวทางเหล่านี้ไปใช้อย่างกว้างขวางในการคิดอย่างเป็นระบบ

Nguyen Ngoc Tuan (2020) ได้ศึกษาการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในวิชาเคมีทั่วไปเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ จากการเรียนรู้ในโครงงาน เรื่อง สมดุลเคมีและชีวิตทำให้หลักสูตรเคมีทั่วไปใกล้ชิดกับชีวิตของนักเรียนมากขึ้น โดยผสมผสานทฤษฎีเข้ากับชีวิตจริง การประยุกต์ใช้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคนิค จึงทำให้ความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน

Nur, Rohani, & Rosini (2010) ได้ศึกษาผลของการใช้ปัญหาเป็นหลักที่มีต่อประสิทธิภาพและคุณลักษณะทางอารมณ์ทางคณิตศาสตร์ในการเรียนรู้สถิติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีกลุ่มทดลอง 29 คน และกลุ่มควบคุม 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 5 อย่าง คือ ใบงานการเรียนรู้คณิตศาสตร์ การทดสอบหลังเรียน การวัดทางจิตแบบมาตรประมาณค่า แบบสอบถามที่มีต่อการทำงานเป็นกลุ่ม ความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์และการรับรู้ที่มีต่อประสบการณ์การเรียนรูคณิตศาสตร์ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินนักเรียนโดยใช้ขั้นตอนในการแก้ปัญหาของโพลยา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ ANCOVA และการทดสอบ t-test ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การใช้ไม่หาเป็นหลักเป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมประสิทธิภาพการทางนี้ทางคณิตศาสตร์ โดยกลุ่มทดลองที่ใช้การจัดการเรียนรู้ทีใช้ปัญหาเป็นฐานโดยใช้ขั้นตอนการแก้ปัญหาของโพลยาทำให้ได้ผลดีในทักษะการสื่อสารและแสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของการทำงานเป็นทีมมากกว่ากลุ่มควบคุม

Sang Mi Noh (2015) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบอินโฟกราฟิกโดยอาศัยการคิดเชิงภาพด้วยสื่ออินโฟกราฟิกที่นำเสนอในหนังสือเรียนฟิสิกส์มุ่งเน้นไปที่นักเรียนมัธยมปลายสายอาชีพโดยเฉพาะ ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณสมบัติของอินโฟกราฟิกที่นักเรียนสร้างขึ้นรวมถึงการเปลี่ยนแปลงประเภทของการนำเสนอจากการจัดเรียงอย่างง่ายเป็นการกำหนดค่าใหม่อย่างง่ายและ

จากภาพประกอบเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ซึ่งเกิดจากกระตุ้นการคิดภาพของนักเรียนสอดคล้องเวลาในการกำหนดค่าที่เพิ่มขึ้น 2) การสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกและการคิดเชิงภาพดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในระดับความเข้าใจ การมองเห็น การใช้งาน และความสามารถในการสื่อสาร 3) หลังจากสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ 4) ในการทดสอบทัศนคติที่มีต่อวิทยาศาสตร์ ความเป็นปกติของนักวิทยาศาสตร์ทัศนคติในการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ มีการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญ จากผลการวิเคราะห์เราสามารถสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกช่วยเพิ่มความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสื่อสารโดยการปรับปรุงความสามารถในการคิดเชิงภาพ ซึ่งส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติต่อวิทยาศาสตร์

Scott (2006) ได้เปรียบเทียบการใช้ปัญหาเป็นฐานกับ การจัดกิจกรรมล้างความคิดทางคณิตศาสตร์เพื่อศึกความเหมือนและความแตกต่างของทั้งสองวิธี พบว่าทั้งสองมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในห้องเรียนเหมือนกัน และเป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายมาตรฐานคณิตศาสตร์ที่ไม่ใช่ปัญหาที่แก้เป็นประจำทุกวัน และจากการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมล้างความคิดมีความท้าทายต่อวิชาคณิตศาสตร์มากกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เพราะทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ทางคณิตศาสตร์ได้ดีกว่า และนักเรียนมีความแม่นย่ามากกว่า พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามครูผู้สอนควรเลือกจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน

Simamora et al (2017) จุดมุ่งหมายของการศึกษานี้เพื่อพิจารณาว่ารูปแบบการเรียนรู้ด้วยปัญหาฐาน (PBL) สามารถปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนคณิตศาสตร์ในชั้นเรียน VIIB SMP Negeri 3 Medan (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1) จำนวน 30 คนได้หรือไม่ ประเภทของการศึกษานี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ใช้เวลา 2 วงรอบ การรวบรวมข้อมูลทำได้โดยการทดสอบและการสังเกต ผลการวิจัยในรอบที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการสังเกตกิจกรรมการวิจัยเท่ากับ 2.9 ประเภทที่ดี และร้อยละของกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่ากับ 57% โดยมีหมวดหมู่ที่มีการเคลื่อนไหวน้อย ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหาคือ 4.87 โดยมีหมวดหมู่ต่ำมาก ผลการวิจัยในรอบที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการสังเกต 3.65 อยู่ในหมวดดีมาก ร้อยละของกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนคือ 79% ในหมวดที่ใช้งานอยู่ ความสามารถในการแก้ปัญหาโดยเฉลี่ยของคณิตศาสตร์ของนักเรียนเท่ากับ 8.38 ในหมวดความสามารถสูง ผลการวิจัยพบว่าการใช้รูปแบบ PBL สามารถเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาของคณิตศาสตร์ของนักเรียน

Tolppanen & Aksela (2018) การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพเพื่อตรวจสอบคำถามปลายเปิด 355 คำถาม ซึ่งนำเสนอผ่านนักเรียนต่างชาติอายุ 16-19 ปี เพื่อค้นหาว่านักเรียนต้องการเรียนรู้อะไรเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการพิจารณาในระดับสูงต่อแง่มุมทางวิทยาศาสตร์สังคมและจริยธรรมของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและคำถามของนักเรียนมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชาชีพและมีความซับซ้อน สิ่งสำคัญที่สุดคือการค้นพบแสดงให้เห็นว่า นักเรียนถามคำถามในหัวข้อเดียวกันกับที่นักวิจัยกล่าวว่า การศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศควรได้รับการกล่าวถึงในแบบสหสาขาวิชาชีพ จากผลการวิจัยบทความนี้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสามารถพัฒนาได้โดยใช้การสืบเสาะที่มีคำแนะนำ (guided inquiry)

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยใช้ความรู้ที่มีอยู่เดิมต่อยอดผ่านวิธีการตั้งประเด็นปัญหาที่เกิดจากความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ และมีทักษะในการแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานเป็นทีม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

2.5 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ประเภทสหศึกษา เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ เลขที่ 123 ถนนเมืองพล-แวงน้อย ตำบลลอมคอม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งสิ้น 3,157 คน

จากการพิจารณาผลการสอบวิชาภาษาไทยจากการสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชาภาษาไทยระดับประเทศ ประจำปีการศึกษา 2565-2566 ที่จัดสอบโดยสำนักทดสอบทางการศึกษาองค์การมหาชน มีผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) รายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563-2565

ปีการศึกษา	คะแนนเต็ม	ระดับโรงเรียน	ระดับจังหวัด	ระดับสังกัด	ระดับชาติ
2563	100	60.33	53.45	50.38	54.29
2564	100	56.77	48.06	46.92	51.19
2565	100	58.96	52.18	50.82	54.51

ที่มา: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแหงชาติ. ผลคะแนนทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ปการศึกษา 2563-2564. เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2565, เขาถึงได้จาก http://www.newonetresult.niets.or.th

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) รายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563-2565 พบว่าคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2563-2565 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ในสาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีผลดังตารางที่ 4

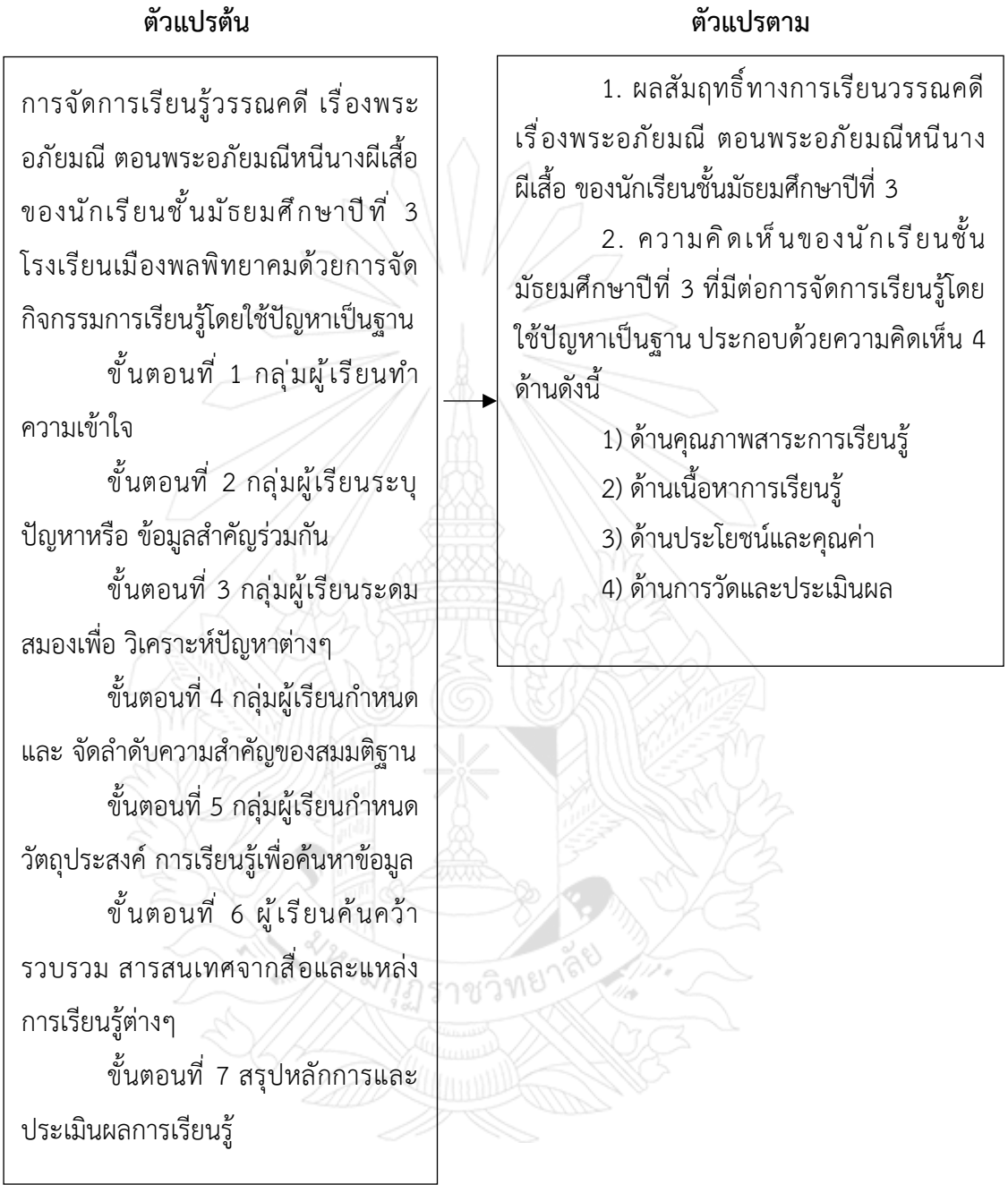
ตารางที่ 4 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ในสาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรมรายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563-2565

ปีการศึกษา	คะแนนเต็ม	ระดับโรงเรียน	ระดับจังหวัด	ระดับสังกัด	ระดับชาติ
2563	100	59.58	51.07	48.50	52.15
2564	100	62.85	50.38	47.21	52.27
2565	100	65.97	55.70	53.12	57.91

ที่มา: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแหงชาติ. ผลคะแนนทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ปการศึกษา 2563-2565. เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2565, เข้าถึงได้จาก http://www.newonetresult.niets.or.th

จากตารางที่ 4 พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ในสาระที่ 5 วรรณคดีวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563-2565 แม้ว่าในปีการศึกษา 2563 และ ปีการศึกษา 2565 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จะมีคะแนนเฉลี่ยเกินร้อยละ 50 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับในระดับสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแล้ว คะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจสำหรับครูผู้สอน

2.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (One Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2557 อ้างถึงใน อุษาวดี ชูกลิ่นหอม, 2560) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 36 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.1 วิธีและขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (One Group Pretest-Posttest Design)

T_1	X	T_2

T1 แทน การทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

X แทน การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

T2 แทน การทดสอบหลังการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดวิธีและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการวิจัย เป็นขั้นตอนการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ วรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดย

ใช้ปัญหาเป็นฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการทดลอง เป็นขั้นตอนการนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ในการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล

3.2 ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ

1.3 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1.4 ศึกษาหนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 12 ห้องเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 544 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 36 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3.3 ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” จำนวน 4 แผน

1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

1.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 4 ด้าน จำนวน 15 ข้อ

2. ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1.1 ศึกษารายละเอียดและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2.1.2 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา คำอธิบายรายวิชา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2.1.3 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีไทย

2.1.4 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

2.1.5 ศึกษาหนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” และคัดเลือกสื่อนำมาเป็นบทอ่านในแผนการจัดการเรียนรู้

2.1.6 กำหนดเนื้อหาและระยะเวลาในการทดลองเพื่อสร้างแผนการจัดเรียนรู้วรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง (ไม่รวมการทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้) ดังรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การกำหนดเนื้อหาและระยะเวลาในการทดลอง

แผนการจัดการเรียนรู้	**เนื้อหา**	**เวลา (ชั่วโมง)**
-	ทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1
1	ตามรอยวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	3
2	ฟังคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	3
3	อ่านเพราะเสนาะทำนอง เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	3
4	สรุปองค์ความรู้ เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ	3
-	ทดสอบหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1
	รวม	12

2.1.7 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละแผนประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มผู้เรียนทำความเข้าใจ

ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มผู้เรียนระบุปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มผู้เรียนระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ

ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มผู้เรียนกำหนดและจัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน

ขั้นตอนที่ 5 กลุ่มผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อค้นหาข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนค้นคว้ารวบรวมสารสนเทศจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 7 วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แล้วนำมาสรุปเป็น หลักการและประเมินผลการเรียนรู้

2.1.8 เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางด้านเนื้อหา ความสอดคล้องของจุดประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดประเมินผล

2.1.9 นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนวิชาภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์ในการประเมินเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด. 2545:103) โดยถือเกณฑ์การประเมินเป็นคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.51–5.00	เหมาะสมมากที่สุด
3.51–4.50	เหมาะสมมาก
2.51–3.50	เหมาะสมปานกลาง
1.51–2.50	เหมาะสมน้อย
1.00 –1.50	เหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญต่อแผนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมีคุณภาพความเหมาะสมมากขึ้นไป

2.1.10 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้วมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยระดับคะแนนที่ได้จากการประเมินระดับคุณภาพความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้กำหนดไว้ในระดับ เหมาะสมปานกลางขึ้นไป และเมื่อนำผลคะแนนที่ได้มาประเมินระดับคุณภาพความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ได้ระดับคะแนนค่าเฉลี่ย โดยภาพรวมได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ดังนี้

2.1.11 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงและแก้ไขแล้วไปใช้เป็นเครื่องมือ ในการวิจัย โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง รวมทั้งวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.2.2 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม

2.2.3 ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย

2.2.4 วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีสาระเกี่ยวกับวรรณคดีไทย

2.2.5 สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ (Test Blueprint) ตามเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และแนวคิดด้านพุทธิพิสัย ของบลูม (Bloom's Taxonomy) ดังตารางที่ 6 ต่อไปนี้

ตารางที่ 6 วิเคราะห์เนื้อหาของแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความตาม แนวคิดด้านพุทธิพิสัยของบลูม (Bloom's Taxonomy)

เนื้อหา/จุดประสงค์การเรียนรู้	**ความรู้/ทักษะ/ตัวชี้วัด**						
	ความรู้ ความจำ	**ความเข้าใจ**	**นำไปใช้**	**วิเคราะห์**	**ประเมินค่า**	**สร้างสรรค์**	**รวม**
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ตามรอยวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ							
1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)	1	1					7
2. วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)				4			
3. บอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)					1		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ฟังคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ							
1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)	1	1					7
2. วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)				4			
3. บอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)					1		

เนื้อหา/จุดประสงค์การเรียนรู้	ความรู้/ทักษะ/ตัวชี้วัด						
	ความรู้ความเข้าใจ	ความเข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	รวม
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 อ่านเพราะเสนาะทำนอง เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ							
1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)	1	1					7
2. วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills) (Competencies)			1	3			
3. บอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)					1		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 สรุปองค์ความรู้ เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ							9
1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)	1	1					
2. วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)			1	5			
3. บอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)					1		
รวม	**4**	**4**	**2**	**16**	**4**		**30**

2.2.6 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อตาม (Test Blueprint) เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เพื่อคัดเลือก 30 ข้อ ให้ครอบคลุมตารางวิเคราะห์ข้อสอบ โดยข้อสอบที่สร้างขึ้นมีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน คือตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนน

2.2.7 เสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของ

เนื้อหาและความสอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์และปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

2.2.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อที่แก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการสอนวิชาภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์การประเมิน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 อ้างถึงใน อุษาวดี ชูกลิ่นหอม, 2560) ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่ความสอดคล้องกับจุดประสงค์

ข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป จึงจะยอมรับได้

ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ กำหนดค่าความสอดคล้องไว้ 0.50 ขึ้นไป และผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ปรับแบบทดสอบให้ครอบคลุมกับแนวคิดด้านพุทธิพิสัยของบลูม (Bloom’s) ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นแล้ว นำมาวิเคราะห์ได้ค่าความสอดคล้องที่ระดับเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 จึงจะถือว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

2.2.9 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ไปทดลอง ใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่เคยเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อแล้ว จำนวน 1 ห้อง 30 คน และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ค่าสถิติรายข้อเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ โดยพิจารณาค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20-1.00 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 129- 130 อ้างถึงใน อุษาวดี ชูกลิ่นหอม, 2560 : 51) เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งได้ค่าความยากง่าย ดังแสดงในภาคผนวก ค

2.2.10 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ไปหา ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์และริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 อ้างถึงใน อุษาวดี ชูกลิ่นหอม, 2560) โดยใช้เกณฑ์ความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.88

2.2.11 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ จำนวน 30 ข้อ ที่ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์แล้วไปใช้ทดสอบก่อนการ

จัดการเรียนรู้ และหลังการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบบทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เป็นข้อสอบชุดเดียวกัน แต่สลับข้อและสลับตัวเลือก กำหนดเวลาในการทำข้อสอบ 1 ชั่วโมง

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.3.1 ศึกษาการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีสอน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

แบบสอบถามความคิดเห็นจำนวน 15 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพสาระการเรียนรู้ 2) ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ 3) ด้านประโยชน์และคุณค่า และ 4) ด้านการวัดและประเมินผล แบบสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักการ ของลิเคอร์ท (Likert, 1932, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
คะแนน 4 หมายถึง ความคิดเห็นในระดับมาก
คะแนน 3 หมายถึง ความคิดเห็นในระดับปานกลาง
คะแนน 2 หมายถึง ความคิดเห็นในระดับน้อย
คะแนน 1 หมายถึง ความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมโดยวิธีสอน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในช่วงคะแนนตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เกณฑ์การแปลความหมายค่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมโดยวิธีสอน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, อ้างถึงใน อุษาวดี ชูกลิ่นหอม, 2560)

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.51 – 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.51 – 4.50	เห็นด้วยมาก
2.51 – 3.50	เห็นด้วยปานกลาง
1.51 – 2.50	เห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.50	เห็นด้วยน้อยที่สุด

2.3.3 เสนอแบบสอบถามความคิดเห็นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของแบบสอบถาม และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2.3.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนวิชาภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ จุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยใช้เกณฑ์การประเมิน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 อ้างถึงใน อุษาวดี ชูกลิ่นหอม, 2560) โดยใช้สูตรดังนี้

สูตร IOC $= \frac{\sum R}{N}$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวัดหรือนิยามศัพท์เฉพาะ

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่ + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่ความสอดคล้องกับจุดประสงค์

ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 จึงจะยอมรับได้

นำผลจากการวิเคราะห์ IOC ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มาคำนวณหาค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00

2.3.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน แล้วนำมาประเมินวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) โดยมีค่าเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.76

2.3.6 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอน โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นฉบับจริง แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.4 ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ซึ่งเป็นข้อสอบ

ปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง แล้วตรวจให้คะแนน

2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 แผน ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง ใช้เวลา 8 ชั่วโมง (ไม่รวมการทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้)

3. หลังจากการทดลองผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ แบบทดสอบหลังเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับก่อนการจัดการเรียนรู้ แต่สลับข้อและสลับตัวเลือก กำหนดเวลาในการทำข้อสอบ 1 ชั่วโมง และนำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปสอบถามนักเรียน

4. ตรวจให้คะแนน และนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้มาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และนำผลตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนมาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

3.5 ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1.2 หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก

1.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)

1.3 หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

1.3.1 หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบปรนัย

2. การทดสอบสมมติฐาน

2.1 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียน จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน

วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำคะแนนมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ความแตกต่างโดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

2.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์กประเมินผลต่อไป

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณีตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) (อุษาวดี ชูกลิ่นหอม, 2560) สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการทำความเข้าใจผลการวิเคราะห์ข้อมูลตรงกัน กำหนดสัญลักษณ์หรืออักษรและความหมายที่ใช้แทนค่าสถิติและตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนของกลุ่มตัวอย่าง
$\overline{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนจากกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	องศาแห่งความเป็นอิสระ
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นของความคลาดเลื่อน
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการพัฒนาและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อ” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อ” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อ” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคมก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 8 คะแนนการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ลำดับที่	คะแนนก่อนเรียน (Pre-Test) (30 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (Post-Test) (30 คะแนน)
1	13	18
2	12	25
3	14	24
4	11	26
5	15	28
6	12	26
7	9	27
8	17	25
9	14	24
10	13	26
11	12	27
12	8	22
13	16	29
14	16	26

ลำดับที่	คะแนนก่อนเรียน (Pre-Test) (30 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (Post-Test) (30 คะแนน)
15	14	28
16	13	27
17	16	27
18	17	29
19	18	29
20	13	25
21	14	28
22	15	27
23	12	24
24	9	21
25	11	22
26	15	28
27	11	25
28	13	26
29	17	28
30	9	23
31	15	25
32	8	21
33	17	25
34	15	24
35	14	23
36	11	22
$\overline{X}$	**13.31**	**25.28**
S.D.	**2.70**	**2.59**

จากตารางที่ 8 พบว่าคะแนนการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดย

ใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (= 25.28, S.D. = 2.59) สูงกว่าก่อนเรียน (= 13.31, S.D. = 2.70)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อ" ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การทดลอง	**คะแนน**	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**df**	**t**	***p***
ก่อนเรียน	30	36	13.31	2.70	35	-29.398*	.000
หลังเรียน	30	36	25.28	2.59			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 *(p<.05)*

จากตารางที่ 9 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี "เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อ" ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\overline{X}$ = 25.28, S.D. = 2.59) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 13.31, S.D. = 2.70) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยภาพรวม

ด้าน	ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	ความคิดเห็นของนักเรียน (n=36)			
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1.	ด้านคุณภาพสาระการเรียนรู้	3.99	0.69	มาก	2
2.	ด้านเนื้อหาการเรียนรู้	3.41	0.96	ปานกลาง	3
3.	ด้านประโยชน์และคุณค่า	4.10	0.57	มาก	1
4.	ด้านการวัดและประเมินผล	3.40	0.79	ปานกลาง	4
	รวม	**3.73**	**0.56**	**มาก**	

จากตารางที่ 10 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระมาก ($\overline{X}$ =3.73, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านประโยชน์และคุณค่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =4.10, S.D.= 0.57) รองลงมาด้านคุณภาพสาระการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ = 3.99, S.D.= 0.69) รองลงมาด้านเนื้อหาการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.41, S.D.= 0.96) และด้านการวัดและประเมินผลนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.40, S.D.= 0.79) ตามลำดับซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านคุณภาพสาระการเรียนรู้

ข้อ	ด้านคุณภาพของสาระการเรียนรู้	ความคิดเห็นของนักเรียน (n=36)			
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1.	มีกิจกรรมที่หลากหลายใช้ปัญหาเป็นฐานในการแสวงหาความรู้	3.83	1.05	มาก	4
2.	มีคำชี้แจงการศึกษาจากใบความรู้และใบงานต่างๆ อย่างชัดเจน	4.11	0.78	มาก	1
3.	มีตัวอักษรและรูปภาพและสื่อการสอนมีความเหมาะสมน่าสนใจ	4.05	1.04	มาก	2
4.	ภาษาที่ใช้ในมีความทันสมัยและเป็นเอกลักษณ์ของการเรียนภาษาไทยและมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	3.97	0.97	มาก	3
	รวม	**3.99**	**0.69**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 11 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านคุณภาพสาระการเรียนรู้ โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.99, S.D.=0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 2 มีคำชี้แจงการศึกษาจากใบความรู้และใบงานต่างๆ อย่างชัดเจน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =4.11, S.D.=0.78) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 3 มีตัวอักษรและรูปภาพและสื่อการสอนมีความเหมาะสมน่าสนใจ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =4.05, S.D.=1.04) ข้อ 4 ภาษาที่ใช้ในมีความทันสมัยและเป็นเอกลักษณ์ของการเรียนภาษาไทยและมีความชัดเจนเข้าใจง่าย นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =3.97, S.D.=0.97) และข้อ 1 มีกิจกรรมที่หลากหลายใช้ปัญหาเป็นฐานในการแสวงหาความรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =3.83, S.D.=1.05) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านเนื้อหาการเรียนรู้

ข้อ	ด้านเนื้อหาการเรียนรู้	ความคิดเห็นของนักเรียน (n=36)			
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1.	เนื้อหาการเรียนรู้มีรูปภาพประกอบ การเรียนมีความเหมาะสมเข้าใจง่าย	3.27	1.42	ปานกลาง	3
2.	ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	3.27	1.42	ปานกลาง	4
3.	เนื้อหามีการเรียงลำดับอย่างเป็นระบบจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก	3.63	1.22	มาก	1
4.	การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	3.47	1.27	ปานกลาง	2
	รวม	**3.41**	**0.96**	**ปานกลาง**	**-**

จากตารางที่ 12 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.41, S.D.=0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 3 เนื้อหามีการเรียงลำดับอย่างเป็นระบบจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =3.63, S.D.=1.22) รองลงมาได้แก่ ข้อ 4 การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.27, S.D.=1.42) ข้อ 1 เนื้อหาการเรียนรู้มีรูปภาพประกอบ การเรียนมีความเหมาะสมเข้าใจง่าย นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.27, S.D.=1.42) และ ข้อ 2 ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.27, S.D.=1.42) ตามลำดับ

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านประโยชน์และคุณค่า

ข้อ	ด้านประโยชน์และคุณค่า	ความคิดเห็นของนักเรียน (n=36)			
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1.	นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	4.27	0.97	มาก	2
2.	นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนรู้โดยการใช้การแก้ปัญหาเป็นฐาน	3.80	1.00	มาก	4
3.	นักเรียนสามารถนำปัญหามาวิเคราะห์ในการพิจารณาด้วยเหตุผลที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติแก้ปัญหาได้	3.83	1.18	มาก	3
4.	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพิจารณาแก้ปัญหาจากการเรียนได้อย่างต่อเนื่องและมีความชัดเจน	4.50	0.65	มาก	1
	โดยภาพรวม	**4.10**	**0.57**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 13 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านประโยชน์และคุณค่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.10, S.D.=0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 4 นักเรียนสามารถนำปัญหามาวิเคราะห์ในการพิจารณาด้วยเหตุผลที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติแก้ปัญหาได้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.50, S.D.=0.65) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 1 นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.27, S.D.=0.97) ข้อ 3 นักเรียนสามารถนำปัญหามาวิเคราะห์ในการพิจารณาด้วยเหตุผลที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติแก้ปัญหาได้นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.83, S.D.=1.18) และข้อ 2 นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนรู้โดยการใช้การแก้ปัญหาเป็นฐาน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.80, S.D.=1.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านการวัดผลและประเมินผล

ข้อ	ด้านการวัดและประเมินผล	ความคิดเห็นของนักเรียน (n=36)			
		$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1.	การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน	3.27	1.25	ปานกลาง	3
2.	แบบฝึกทักษะและแบบทดสอบมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	3.44	1.15	ปานกลาง	2
3.	นักเรียนทราบผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มได้ทันที	3.50	.84	ปานกลาง	1
	โดยภาพรวม	**3.40**	**0.79**	**ปานกลาง**	**-**

จากตารางที่ 14 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยภาพรวม นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.40, S.D.=0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 3 นักเรียนทราบผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มได้ทันที นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.50, S.D.=0.84) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 2 แบบฝึกทักษะและแบบทดสอบมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.55, S.D.=1.20) และ ข้อ 1 การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.27, S.D.=1.25) ตามลำดับ

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการทดลองเป็นแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) สามารถนำเสนอการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\overline{X}$ = 25.28, S.D. = 2.59) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 13.31, S.D. = 2.70) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคมที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระมาก ($\overline{X}$ =3.73, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านประโยชน์และคุณค่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =4.10, S.D.= 0.57) รองลงมาด้านคุณภาพสาระการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ = 3.99, S.D.= 0.69) รองลงมาด้านเนื้อหาการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.41, S.D.= 0.96) และด้านการวัดและประเมินผลนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.40, S.D.= 0.79) ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\overline{X}$ = 25.28, S.D. = 2.59) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 13.31, S.D. = 2.70) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้เป็นหาเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบปัญหาด้วยตนเอง ทำความเข้าใจกับปัญหา ได้ระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อหาข้อมูล ค้นคว้ารวบรวม และวิเคราะห์สังเคราะห์ตามลำดับความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิภาภรณ์ บุณฑา (2541) กล่าวว่า การจดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาที่ช่วยให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแกปัญหาเป็น มีการตัดสินใจที่ดี และสามารถเรียนรู้การทำงานเป็นทีม รวมทั้งการนำทักษะที่ได้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดของ วัชรา เล่าเรียนดี (2547) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นหลักเป็นยุทธวิธีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดแบบหนึ่งที่จัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้น หรือเป็นฐานสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้โดยที่ปัญหานั้นจะต้องทำให้นักเรียนสนใจ ต้องการแสวงหาค้นคว้าเหตุผลมาช่วยแก้ปัญหาซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ตามขั้นตอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชาพัฒณ์ ไชยเสนบดินทร์ (2557) ได้การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้าวยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลวิจัยพบว่าความสามารถด้านการ

อ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งสอดคล้องกับ ปิยะ ทวีเสมอ (2556) ที่ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ การเขียนสื่อความและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกิจกรรมแบบใช้ปัญหาเป็นฐานและการจัดกิจกรรมแบบวิทยาศาสตร์ ผลวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับการจัดกิจกรรมแบบวิทยาศาสตร์มีผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ ผลการเขียนสื่อความและเจตคติต่อการภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ รัชพล กลัดชื่น (2565) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผลวิจัยพบว่าผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระมาก ($\overline{X}$ =3.73, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านประโยชน์และคุณค่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ =4.10, S.D.= 0.57) รองลงมาด้านคุณภาพสาระการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ = 3.99, S.D.= 0.69) รองลงมาด้านเนื้อหาการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.41, S.D.= 0.96) และด้านการวัดและประเมินผลนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.40, S.D.= 0.79) ตามลำดับ

ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้เป็นหาเป็นฐานนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มีกิจกรรมที่หลากหลายใช้ปัญหาเป็นฐานในการแสวงหาความรู้ มีคำชี้แจงการศึกษาจากใบความรู้และใบงานต่างๆ อย่างชัดเจน มีตัวอักษรและรูปภาพและสื่อการสอนมีความเหมาะสมน่าสนใจ เนื้อหาการเรียนรู้มีรูปภาพประกอบ การเรียนมีความเหมาะสมเข้าใจง่าย นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีการวัดและประเมินผลที่จัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชาพัฒณ์ ไชยเสนบดินทร์ (2557) ได้การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้าวยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และสอดคล้องกับ ปิยะ ทวีเสมอ (2556) ที่ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการอ่านเชิง

วิเคราะห์ การเขียนสื่อความและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกิจกรรมแบบใช้ปัญหาเป็นฐานและการจัดกิจกรรมแบบวิทยาศาสตร์ ผลวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับการจัดกิจกรรมแบบวิทยาศาสตร์มีความคิดเห็นของนักเรียนที่ต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับการจัดกิจกรรมแบบวิทยาศาสตร์ในระดับมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

1. ครูผู้สอนสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้พัฒนานักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนโดยการใช้ปัญหาเป็นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูผู้สอนสามารถนำกระบวนการพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน นำไปสู่การพัฒนาตามรูปแบบการวิจัยที่ผ่านขั้นตอนการวิจัยตามลำดับเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้เพิ่มขึ้นและมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น

3. สามารถนำกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้กับเนื้อหาอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

5.3.2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับเนื้อหาอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2. ควรนำกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปพัฒนาเนื้อหาอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กนิษฐกานต์ เบญจพลาภรณ์, สกนธ์ชัย ชะนูนันท์ และจินตนา กล่ำเทศ. (2561). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการรู้วิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ปริมาณสารสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.* (การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

เกริก ศักดิ์สุภาพ. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาฟิสิกส์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อ เสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 32*(1), 46-60.

เกษมสันต์ พุ่มกล่ำ. (2563). *การจัดการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและนวัตกรรมการสอน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

จิตติมา ปัญญาพิสิทธิ์. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตีมศึกษาด้วยชุดเรียนรู้หุ่นยนต์อัตโนมัติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารราชนครินทร์, 20*(1), 76-90.

จุลลดา ศรีวิพัฒน์. (2559) การปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning): กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนางแดดเหนือ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11*(3), 36-47.

เจษฎายุทธ ไกรกลาง. (2560). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานต่อการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ฉันทกานต์ สวนจันทร์. (2564). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18*(1), 57-68.

ชนาธิป โหตรภวานนท์, สุรีย์พร สว่างเมฆ และวันดี วัฒนชัยยิ่งเจริญ. (2562). การพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบจำลองเป็นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21*(2), 64-79.

ถวัลย์รัชต์ ภู่สวาสดิ์. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชางานช่างไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 15*(1), 76-85.

ทีมงานทรูปลูกปัญญา. (2565). *ภาษาไทย ม. 3 เรื่อง นิทานคำกลอนเรื่อง พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ.* สืบค้นจาก https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/31747

นราลักษณ์ ผ่องปัญญา และยศวีร์ สายฟ้า. (2561). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้แนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านกระบวนการกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 13*(2), 264-274.

บุษรินทร์ จิตเส้ง, จุฬารัตน์ ธรรมประทีป และนวลจิตต์ เชาวกีรติพงศ์. (2561). ผลการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเรื่องสารเคมีในเซลล์ของสิ่งมีชีวิตที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยสตูล จังหวัดสตูล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 11*(2), 142-154.

ประหยัด คำน้อย. (2561). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องอัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ยวงแก้ว สีพาชา. (2562). *การพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังก้างปลาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

รักชนก อินจันทร์. (2565). การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, *41*(2), 73-85.

รัชพล กลัดชื่น. (2565). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง.* วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วรรณละออ ตังสุข (2565) *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วัชรญาณ. (มปป.). *ตอนที่ 9 พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ.* สืบค้นจาก https://vajirayana.org/

โสภา ช้อยชด. (2560). *ผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานและทฤษฎีประมวลสารสนเทศทางสังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. (2561) *เรื่องย่อพระอภัยมณี ตอนพระอภัยหนีนางผีเสื้อสมุทร.* สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2566. เข้าถึงได้จาก https://human.yru.ac.th/thai_ba/page/256/ เรื่องย่อพระอภัยมณี_ตอนพระอภัยหนีนางผีเสื้อสมุทร.html

Assaraf, O. B. - Z. , & Orion, N. (2010). Four Case Studies, Six Years Later: Developing System Thinking Skills in Junior High School and Sustaining Them over Time. *Journal of Research in Science Teaching, 47*(10), 1253 - 1280.

Chiu, M. -H. , Mamlok-Naman, R. , & Apotheker, J (2019) . Identifying Systems Thinking Components in the School Science Curricular Standards of Four Countries. *Journal of Chemical Education, 96*(12), 2814-2824.

Gezim Bara, Nazmi Xhomara, (2020). The Effect of Student-Centered Teaching and Problem-Based Learning on Academic Achievement in Science. June 2020 *Journal of Turkish Science Education, 17*(2), 180-199.

Jansson, S., Söderström, H., Andersson, P. L., & Nording, M. L. (2015). Implementation of Problem-Based Learning in Environmental Chemistry. *Journal of Chemical Education, 92*(12), 2080-2086.

JeeHyun Jeon. (2017). Development of STEAM Program Using the Infographic and 3D Modeling for Creative Problem Solving Ability. *Journal of The Korean Association of Information Education, 21*(1), 67-76.

Nguyen Tan Thanh, (2020). Chemical constituents from the fruiting bodies of Phellinus igniarius. *Natural product research, 32*(20), Taylor & Francis.

Meilinda, Rustaman, N. Y., Firman, H., & Tjasyono, B. (2018). Development and validation of climate change system thinking instrument (CCSTI) for measuring system thinking on climate change content. *Journal of Physics: Conference Series, 10*(13), 012-046.

Mukhoyyaroh, Q., Diana, S., & Amprasto, A. (2018). High school student prior-knowledge in system thinking on the concept of plant classification system.

Nagarajan, S., & Overton, T. (2019). Promoting Systems Thinking Using Project- and Problem-Based Learning. *Journal of Chemical Education, 96*(12) , 2901-2909.

Nur Izzati Abdullah, Rohani Ahmad Tarmizi, & Rosini Abu. (2010). *The Effects of Problem Based Learning on Mathematics at form Four Secondary Level*. *International Conference on Mathematics Education Research 2010.* (ICMER 2010) Universiti Putru Malaysia.

Sang Mi Noh. (2015). The Effect of Physics Instruction Using Infographics Based on Visual Thinking in High School. *Journal of the Korean Association for Science Education, 35*(3), 477-485.

Scott, J. (2006). *Documentary Research.* Sage Publications Ltd., London. https://doi.org /10.4135/9781446261422

Simamora, R. E. , Sidabutar, D. R. , & Surya, E. (2017). Improving Learning Activity and Student Problem Solving Skill through Problem Based Learning (PBL) in Junior High School*. International Journal of Sciences: Basic and Applied Research, 33*(1), 321-331.

Tolppanen, S., & Aksela, M. (2018). Identifying and addressing students' questions on climate change. *The Journal of Environmental Education, 49*(5), 375-389.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. นางสาววรารัตน์ ศรีบุดดา ตำแหน่ง ครู
   วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ
   โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม
   องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. นางรัชนีบูรณ์ เนตรภักดี ตำแหน่ง อาจารย์
   มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
3. นายคชา ปราณีตพลกรัง ตำแหน่ง อาจารย์
   มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
4. นายมหรรณพ สมอเนื้อ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์
   วิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ
   สพป.ขอนแก่น เขต 2
5. นางสาวพัชรพร สาลี ตำแหน่ง อาจารย์
   มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญจรวจเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน
๘/๓๓ หมู่ ๑๕ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๒๔-๑๔๘๘ โทรสาร ๐-๔๓๒๔-๑๕๖๑
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๓๙/ว๑๕๐๓

๑๓ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร นายมหรรณพ สมอเนื้อ

ด้วย นายจิรภัทร เหล่า เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๔๐๑๓๒๐๐๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๑/๒๕๖๔ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : นายจิรภัทร เหล่า ๐๖๕-๓๐๗๗๗๕๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน
[illegible]
[illegible]
[illegible]
www.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๑๕๐๓

๑๓ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร นางสาววรารัตน์ ศรีบุตตา

ด้วย นายจิรภัทร เหล่า เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๔๐๑๓๒๐๐๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๑/๒๕๖๔ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ติดต่อประสานงาน : นายจิรภัทร เหล่า ๐๖๕-๓๐๙๙๙๕๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๓๘๕๙

ที่ อว ๗๘๓๙/ว๐๔๙๓ **วันที่** ๓๘ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร นางสาวพัชรพร สาลี

ด้วย นายจิรภัทร เหล่า เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๙๔๐๑๓๒๐๐๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๓/๒๕๖๔ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุธีจิรวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๑๘๕๙

ที่ อว ๗๘๑๔/ว๐๔๙๑ **วันที่** ๑๘ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร นางรัชนีบูรณ์ เนตรภักดี

ด้วย นายจิรภัทร เหล่า เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๔๐๑๓๒๐๐๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๑/๒๕๖๔ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุธีจิรยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โทร. ๐๔๓ ๒๔๑๘๕๙

ที่ อว ๗๘๑๔/ว๐๔๙๓ **วันที่** ๑๔ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร นายคชา ปราเมีตพลกรัง

ด้วย นายจิรภัทร เหล่า เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๔๒๐๔๔๐๑๓๒๐๐๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย รุ่นที่ ๑/๒๕๖๔ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน" ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัยก่อนที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาต่อไป

ในการนี้ เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์เป็น อย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและพิจารณาเครื่องมือวิจัยของนักศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แผนที่ 1

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1. ด้านสาระสำคัญ								
1.1 ใจความถูกต้อง	4	5	4	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	3	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.3 เหมาะสมกับระดับชั้นเรียนของผู้เรียน	5	4	5	4	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.4 เวลาเรียนเหมาะสมกับเนื้อหา	4	3	4	5	4	20	4.0	เหมาะสมมาก
1.5 มีความชัดเจนไม่สับสนและน่าสนใจ	3	4	5	4	4	20	4.0	เหมาะสมมาก
2. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้								
2.1 ประเมินผลได้ตามสภาพจริง	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
2.2 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5	3	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
2.3 สามารถให้บรรลุพฤติกรรมที่คาดหวังได้	5	4	5	5	4	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
2.4 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4	3	4	4	5	20	4.0	เหมาะสมมาก
2.5 ครอบคลุมด้านความรู้คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	3	4	5	5	4	21	4.2	เหมาะสมมาก
3. ด้านสาระการเรียนรู้								
3.1 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5	4	4	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
3.2 ครูเป็นผู้แนะนำหรือช่วยเหลือ	5	5	5	3	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
3.3 มีความชัดเจน ไม่สับสน และน่าสนใจ	4	5	5	4	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
3.4 เวลาเรียนเหมาะสม กับเนื้อหา	3	4	4	5	4	20	4.0	เหมาะสมมาก
3.5 สอดคล้องกับจุดประสงค์	4	5	5	4	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5			
4. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้								
4.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม	5	4	4	5	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	3	3	21	4.2	เหมาะสมมาก
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	4	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
4.4 เหมาะสมกับ เวลาที่สอน	3	4	4	5	5	21	4.2	เหมาะสมมาก
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม	3	4	4	5	4	20	4.0	เหมาะสมมาก
5. ด้านสื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้								
5.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4	4	5	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
5.2 สนองจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	5	3	3	5	21	4.2	เหมาะสมมาก
5.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	5	5	4	4	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
5.4 ช่วยประหยัดเวลาในการจัดกิจกรรม	4	4	5	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
5.5 เร้าความสนใจของผู้เรียน	4	4	5	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล								
6.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	4	4	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	5	5	5	21	4.2	เหมาะสมมาก
6.3 ใช้เครื่องมือวัดผลได้เหมาะสม	4	4	4	5	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
6.4 มีการประเมินพร้อมๆ ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	3	4	4	21	4.2	เหมาะสมมาก
6.5 กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	5	4	3	4	4	20	4.0	เหมาะสมมาก
รวม						**650**	**4.4**	**เหมาะสมมาก**

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แผนที่ 2

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1. ด้านสาระสำคัญ								
1.1 ใจความถูกต้อง	4	5	4	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	3	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.3 เหมาะสมกับระดับชั้นเรียนของผู้เรียน	5	4	5	4	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.4 เวลาเรียนเหมาะสมกับเนื้อหา	4	5	4	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.5 มีความชัดเจนไม่สับสนและน่าสนใจ	3	4	5	5	4	21	4.2	เหมาะสมมาก
2. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้								
2.1 ประเมินผลได้ตามสภาพจริง	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
2.2 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5	3	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
2.3 สามารถให้บรรลุพฤติกรรมที่คาดหวังได้	5	5	5	5	4	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
2.4 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
2.5 ครอบคลุมด้านความรู้คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	3	4	5	5	4	21	4.2	เหมาะสมมาก
3. ด้านสาระการเรียนรู้								
3.1 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5	4	4	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
3.2 ครูเป็นผู้แนะนำหรือช่วยเหลือ	5	5	5	3	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
3.3 มีความชัดเจน ไม่สับสน และน่าสนใจ	4	5	5	4	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
3.4 เวลาเรียนเหมาะสม กับเนื้อหา	5	4	5	5	5	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
3.5 สอดคล้องกับจุดประสงค์	4	5	5	4	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
4. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้								
4.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม	5	4	4	5	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	3	3	21	4.2	เหมาะสมมาก

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5			
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	4	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
4.4 เหมาะสมกับ เวลาที่สอน	3	5	5	5	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม	3	4	4	5	4	20	4.0	เหมาะสมมาก
5. ด้านสื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้								
5.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4	4	5	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
5.2 สนองจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	5	3	3	5	21	4.2	เหมาะสมมาก
5.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	5	5	5	5	5	25	5.0	เหมาะสมมากที่สุด
5.4 ช่วยประหยัดเวลาในการจัดกิจกรรม	4	4	5	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
5.5 เร้าความสนใจของผู้เรียน	4	4	5	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล								
6.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	4	4	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	3	3	5	5	5	21	4.2	เหมาะสมมาก
6.3 ใช้เครื่องมือวัดผลได้เหมาะสม	4	4	4	5	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
6.4 มีการประเมินพร้อมๆ ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	5	5	3	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
6.5 กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	5	4	5	5	5	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
รวม						**669**	**4.5**	**เหมาะสมมาก**

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แผนที่ 3

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1. ด้านสาระสำคัญ								
1.1 ใจความถูกต้อง	4	5	4	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.3 เหมาะสมกับระดับชั้นเรียนของผู้เรียน	5	5	5	5	5	25	5.0	เหมาะสมมากที่สุด
1.4 เวลาเรียนเหมาะสมกับเนื้อหา	5	5	5	5	4	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
1.5 มีความชัดเจนไม่สับสนและน่าสนใจ	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
2. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้								
2.1 ประเมินผลได้ตามสภาพจริง	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
2.2 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5	5	25	5.0	เหมาะสมมากที่สุด
2.3 สามารถให้บรรลุพฤติกรรมที่คาดหวังได้	5	5	5	5	4	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
2.4 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
2.5 ครอบคลุมด้านความรู้คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	5	4	5	5	4	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
3. ด้านสาระการเรียนรู้								
3.1 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5	4	4	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
3.2 ครูเป็นผู้แนะนำหรือช่วยเหลือ	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
3.3 มีความชัดเจน ไม่สับสน และน่าสนใจ	5	5	5	5	5	25	5.0	เหมาะสมมากที่สุด
3.4 เวลาเรียนเหมาะสม กับเนื้อหา	5	5	5	5	4	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
3.5 สอดคล้องกับจุดประสงค์	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
4. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้								
4.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม	5	4	4	5	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	5	25	5.0	เหมาะสมมากที่สุด
4.4 เหมาะสมกับ เวลาที่สอน	5	5	5	5	4	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
5. ด้านสื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้								
5.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
5.2 สนองจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	5	5	5	5	25	5.0	เหมาะสมมากที่สุด

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5			
5.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	5	5	5	5	4	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
5.4 ช่วยประหยัดเวลาในการจัดกิจกรรม	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
5.5 เร้าความสนใจของผู้เรียน	4	4	5	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล								
6.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	5	25	5.0	เหมาะสมมากที่สุด
6.3 ใช้เครื่องมือวัดผลได้เหมาะสม	5	5	5	5	4	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
6.4 มีการประเมินพร้อมๆ ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
6.5 กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	5	4	5	5	5	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
รวม						**694**	**4.6**	**เหมาะสมมากที่สุด**

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แผนที่ 4

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5			
1. ด้านสาระสำคัญ								
1.1 ใจความถูกต้อง	4	5	4	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	3	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.3 เหมาะสมกับระดับชั้นเรียนของผู้เรียน	5	4	5	4	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
1.4 เวลาเรียนเหมาะสมกับเนื้อหา	4	3	4	5	4	20	4.0	เหมาะสมมาก
1.5 มีความชัดเจนไม่สับสนและน่าสนใจ	3	4	5	4	4	20	4.0	เหมาะสมมาก
2. ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้								
2.1 ประเมินผลได้ตามสภาพจริง	4	5	4	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
2.2 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5	3	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
2.3 สามารถให้บรรลุพฤติกรรมที่คาดหวังได้	5	4	5	5	4	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
2.4 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4	3	4	4	5	20	4.0	เหมาะสมมาก
2.5 ครอบคลุมด้านความรู้คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม	3	4	5	5	4	21	4.2	เหมาะสมมาก
3. ด้านสาระการเรียนรู้								
3.1 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5	4	4	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
3.2 ครูเป็นผู้แนะนำหรือช่วยเหลือ	5	5	5	3	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
3.3 มีความชัดเจน ไม่สับสน และน่าสนใจ	4	5	5	4	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
3.4 เวลาเรียนเหมาะสม กับเนื้อหา	3	4	4	5	4	20	4.0	เหมาะสมมาก
3.5 สอดคล้องกับจุดประสงค์	4	5	5	4	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
4. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้								
4.1 เรียงลำดับกิจกรรมได้เหมาะสม	5	4	4	5	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
4.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	3	3	21	4.2	เหมาะสมมาก
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	5	5	4	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
4.4 เหมาะสมกับ เวลาที่สอน	3	4	4	5	5	21	4.2	เหมาะสมมาก
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม	3	4	4	5	4	20	4.0	เหมาะสมมาก
5. ด้านสื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้								
5.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4	4	5	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
5.2 สนองจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	5	3	3	5	21	4.2	เหมาะสมมาก

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	เฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5			
5.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	5	5	4	4	5	23	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
5.4 ช่วยประหยัดเวลาในการจัดกิจกรรม	4	4	5	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
5.5 เร้าความสนใจของผู้เรียน	4	4	5	4	5	22	4.4	เหมาะสมมาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล								
6.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	5	5	5	4	5	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	4	5	24	4.8	เหมาะสมมากที่สุด
6.3 ใช้เครื่องมือวัดผลได้เหมาะสม	5	5	5	5	5	25	5.0	เหมาะสมมากที่สุด
6.4 มีการประเมินพร้อมๆ ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4	4	5	5	4	22	4.4	เหมาะสมมาก
6.5 กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	5	5	5	5	5	25	5.0	เหมาะสมมากที่สุด
รวม						**693**	**4.6**	**เหมาะสมมากที่สุด**

2. การวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (IOC)

ข้อที่	ผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	0	0	3	0.60
6	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	0	0	3	0.60
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	+1	+1	0	0	3	0.60
13	+1	+1	+1	0	0	3	0.60
14	+1	+1	+1	0	0	3	0.60
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
16	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
20	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
21	+1	+1	+1	0	0	3	0.60
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
23	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80

ข้อที่	ผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
24	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
28	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
29	+1	+1	+1	0	0	3	0.60
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
32	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
33	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
34	+1	+1	+1	0	0	3	0.60
35	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
36	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
37	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
38	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
39	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
40	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80

ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไปจึงนำแบบทดสอบไป (Try Out) เพื่อหา หาความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย ค่าการกระจาย ค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น แบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ

คะแนนจากการทดลองใช้ (Try-Out) 30 ราย เพื่อวิเคราะห์ค่าความยากง่าย ค่าการกระจาย ค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

คนที่/ข้อที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	รวม	Σx2	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
คนที่ 1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	38	1444	0.94	0.23	#####
คนที่ 2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	32	1024	0.89	0.32	88.89
คนที่ 3	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	31	961	0.86	0.35	86.11
คนที่ 4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	30	900	0.83	0.38	83.33
คนที่ 5	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	29	841	0.81	0.40	80.56
คนที่ 6	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	28	784	0.78	0.42	77.78
คนที่ 7	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	29	841	0.81	0.40	80.56
คนที่ 8	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	27	729	0.75	0.44	75.00
คนที่ 9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	27	729	0.75	0.44	75.00
คนที่ 10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	27	729	0.75	0.44	75.00
คนที่ 11	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	27	729	0.75	0.44	75.00
คนที่ 12	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	26	676	0.72	0.45	72.22
คนที่ 13	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	1	25	625	0.69	0.47	69.44
คนที่ 14	1	1	0	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	1	0	23	529	0.64	0.49	63.89
คนที่ 15	1	0	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	20	400	0.56	0.50	55.56
คนที่ 16	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	18	324	0.50	0.51	50.00
คนที่ 17	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	20	400	0.56	0.50	55.56
คนที่ 18	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	21	441	0.58	0.50	58.33
คนที่ 19	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	0	19	361	0.53	0.51	52.78
คนที่ 20	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	17	289	0.47	0.51	47.22
คนที่ 21	1	0	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	18	324	0.50	0.51	50.00
คนที่ 22	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	18	324	0.50	0.51	50.00
คนที่ 23	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	1	13	169	0.36	0.49	36.11
คนที่ 24	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	16	256	0.44	0.50	44.44
คนที่ 25	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	1	0	1	15	225	0.42	0.50	41.67
คนที่ 26	1	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	14	196	0.39	0.49	38.89
คนที่ 27	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	11	121	0.31	0.47	30.56
คนที่ 28	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	0	12	144	0.33	0.48	33.33
คนที่ 29	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	144	0.33	0.48	33.33
คนที่ 30	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	10	100	0.28	0.45	27.78
เก่งตอบถูก	13	13	12	13	13	14	11	9	14	14	13	10	11	13	13	14	12	12	13	2	12	2	13	13	12	11	15	13	13	11	12	11	12	9	4	13	13	11	12	11	653	###	###	7.30	###
อ่อนตอบถูก	6	6	4	4	6	12	5	4	13	6	6	8	6	6	8	9	10	4	5	1	8	1	7	7	6	5	13	7	9	7	11	5	5	4	4	6	7	9	6	5					
ค่าความยาก (p)	0.6	0.6	0.5	0.6	0.6	0.87	0.5	0.4	0.9	0.7	0.6	0.6	0.6	0.6	0.70	0.8	0.73	0.5	0.60	0.1	0.7	0.1	0.7	0.7	0.60	0.5	0.93	0.7	0.7	0.60	0.8	0.5	0.6	0.4	0.3	0.6	0.7	0.7	0.6	0.5					
ค่าอำนาจจำแนก (r	0.5	0.5	0.5	0.60	0.5	0.1	0.40	0.3	0.1	0.5	0.5	0.1	0.3	0.5	0.3	0.33	0.13	0.5	0.5	0.1	0.3	0.1	0.40	0.40	0.40	0.40	0.1	0.40	0.3	0.3	0.1	0.40	0.5	0.3	0.00	0.5	0.4	0.1	0.4	0.4					
สรุป	ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ได้	ใช้ได้	ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ได้	ไม่ได้	ใช้ได้	ใช้ได้					
q	0.4	0.4	0.5	0.4	0.4	0.1	0.5	0.6	0.1	0.3	0.4	0.4	0.4	0.4	0.3	0.2	0.3	0.5	0.4	0.9	0.3	0.9	0.3	0.3	0.4	0.5	0.1	0.3	0.3	0.4	0.2	0.5	0.4	0.6	0.7	0.4	0.3	0.3	0.4	0.5					
pq	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	0.2	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	7.54				

	Σx	653
	Σx2	15759
	Σpq	7.54
	s2	51.51
ค่าความเชื่อมั่น	RKR-20	0.88

ตารางที่ 2 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และผลการพิจารณาคุณภาพของข้อสอบรายข้อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	แปลผล	ข้อที่	ค่าความยากง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	แปลผล
1.	0.63	0.47	คัดไว้ใช้	21.	0.67	0.27	คัดออก
2.	0.63	0.47	คัดไว้ใช้	22.	0.10	0.07	คัดออก
3.	0.53	0.53	คัดไว้ใช้	23.	0.67	0.40	คัดไว้ใช้
4.	0.57	0.60	คัดไว้ใช้	24.	0.67	0.40	คัดไว้ใช้
5.	0.63	0.47	คัดไว้ใช้	25.	0.60	0.40	คัดไว้ใช้
6.	0.87	0.13	คัดออก	26.	0.53	0.40	คัดไว้ใช้
7.	0.53	0.40	คัดไว้ใช้	27.	0.93	0.13	คัดออก
8.	0.43	0.33	คัดไว้ใช้	28.	0.67	0.40	คัดไว้ใช้
9.	0.90	0.07	คัดออก	29.	0.73	0.27	คัดไว้ใช้
10.	0.67	0.53	คัดไว้ใช้	30.	0.60	0.27	คัดไว้ใช้
11.	0.63	0.47	คัดไว้ใช้	31.	0.77	0.07	คัดออก
12.	0.60	0.13	คัดออก	32.	0.53	0.40	คัดไว้ใช้
13.	0.57	0.33	คัดไว้ใช้	33.	0.57	0.47	คัดไว้ใช้
14.	0.63	0.47	คัดไว้ใช้	34.	0.43	0.33	คัดไว้ใช้
15.	0.70	0.33	คัดไว้ใช้	35.	0.27	0.00	คัดออก
16.	0.77	0.33	คัดไว้ใช้	36.	0.63	0.47	คัดไว้ใช้
17.	0.73	0.13	คัดออก	37.	0.67	0.40	คัดไว้ใช้
18.	0.53	0.53	คัดไว้ใช้	38.	0.67	0.13	คัดออก
19.	0.60	0.53	คัดไว้ใช้	39.	0.60	0.40	คัดไว้ใช้
20.	0.10	0.07	คัดออก	40.	0.53	0.40	คัดไว้ใช้

ค่าความยากของข้อสอบ (p) พิจารณาว่า ข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 เป็นข้อสอบที่ใช้ได้ และจากเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก (r) พิจารณาว่าข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20-1.00 เป็นข้อสอบที่ใช้ได้ ซึ่งจากการตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบรายข้อของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อใน

งานวิจัยนี้จากค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) พบว่า ข้อสอบมีคุณภาพที่ใช้ได้ 30 ข้อ และคัดออก 10 ข้อ

3. การวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน (IOC)

ข้อที่	ผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
2.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
6.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
9.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
10.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
14.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
15.	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของครอนบาคของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
1		1.ด้านคุณภาพของสารสนเทศการเรียนรู้					2. ด้านเนื้อหาการเรียนรู้					3. ด้านประโยชน์และคุณค่า					4. ด้านการใช้และประเมินผล				
2	คนที่/ข้อที่	1	2	3	4	รวม	5	6	7	8	รวม	9	10	11	12	รวม	13	14	15	รวม	
3	นักเรียนคนที่ 1	5	5	5	5	20	4	3	4	5	16	3	5	4	4	16	5	4	3	12	
4	นักเรียนคนที่ 2	4	3	4	5	16	5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	5	5	5	15	
5	นักเรียนคนที่ 3	5	4	5	5	19	3	4	4	3	14	4	5	4	4	17	4	3	4	11	
6	นักเรียนคนที่ 4	3	3	5	5	16	5	4	4	4	17	4	5	5	4	18	5	5	4	14	
7	นักเรียนคนที่ 5	5	3	2	3	13	4	4	4	4	16	4	5	5	5	19	3	4	4	11	
8	นักเรียนคนที่ 6	5	5	4	5	19	5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	5	5	5	15	
9	นักเรียนคนที่ 7	2	3	2	4	11	3	4	5	3	15	4	4	3	4	15	5	3	4	12	
10	นักเรียนคนที่ 8	5	5	5	5	20	4	4	5	5	18	4	5	5	5	19	4	4	4	12	
11	นักเรียนคนที่ 9	5	3	2	3	13	4	4	4	4	16	4	5	5	5	19	3	4	4	11	
12	นักเรียนคนที่ 10	5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	5	5	5	15	
13	นักเรียนคนที่ 11	2	3	2	4	11	3	4	5	3	15	4	4	3	4	15	5	3	4	12	
14	นักเรียนคนที่ 12	4	3	4	5	16	5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	5	5	5	15	
15	นักเรียนคนที่ 13	5	4	5	5	19	3	4	4	3	14	4	5	4	4	17	4	3	4	11	
16	นักเรียนคนที่ 14	3	3	5	5	16	5	4	4	4	17	4	5	5	4	18	5	5	4	14	
17	นักเรียนคนที่ 15	2	3	4	4	13	3	4	5	3	15	4	4	3	4	15	5	3	4	12	
18	นักเรียนคนที่ 16	5	5	5	4	19	4	4	5	5	18	4	5	5	5	19	4	4	4	12	
19	นักเรียนคนที่ 17	5	3	5	3	16	4	4	4	4	16	4	5	5	5	19	3	4	4	11	
20	นักเรียนคนที่ 18	5	4	5	5	19	5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	5	5	5	15	
21	นักเรียนคนที่ 19	5	5	5	5	20	4	3	4	5	16	3	5	4	4	16	5	4	3	12	
22	นักเรียนคนที่ 20	5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	5	5	5	5	20	5	5	5	15	
23	นักเรียนคนที่ 21	3	4	4	3	14	3	4	4	3	14	4	5	4	4	17	4	3	4	11	
24	นักเรียนคนที่ 22	5	4	4	4	17	5	4	4	4	17	4	5	5	4	18	5	5	4	14	
25	นักเรียนคนที่ 23	3	4	5	3	15	3	4	5	3	15	4	4	3	4	15	5	3	4	12	
26	นักเรียนคนที่ 24	4	4	5	5	18	4	4	5	5	18	4	5	5	5	19	4	4	4	12	
27	นักเรียนคนที่ 25	4	4	4	4	16	4	4	4	4	16	4	5	5	5	19	3	4	4	11	
28	นักเรียนคนที่ 26	5	3	2	3	13	4	4	4	4	16	4	5	5	5	19	3	4	4	11	
29	นักเรียนคนที่ 27	5	5	5	3	18	5	5	5	2	17	5	5	5	5	20	5	5	5	15	
30	นักเรียนคนที่ 28	5	3	3	3	14	4	4	4	4	16	4	5	5	5	19	3	4	4	11	
31	นักเรียนคนที่ 29	5	4	3	3	15	5	5	5	5	20	5	5	5	2	17	5	5	5	15	
32	นักเรียนคนที่ 30	2	3	2	4	11	3	4	2	3	12	4	4	3	4	15	4	3	4	11	
33		1.23	0.67	1.37	0.74	4.00	0.62	0.29	0.45	0.80	2.14	0.29	0.14	0.58	0.43	1.46	0.63	0.62	0.29	1.55	
34		ความแปรปรวนของคะแนนรวม				8.45	ความแปรปรวนของคะแนนรวม				4.69	ความแปรปรวนของคะแนนรวม				3.13	ความแปรปรวนของคะแนนรว			2.69	
35		ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า				0.61	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า				0.62	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า				0.62	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า			0.51	
36																					

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ตามรอยวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 คาบ (180 นาที)
ผู้สอน นายจิรภัทร เหล่า สอนวันเสาร์ ที่ ..... เดือน..... 2566 เวลา .....

---

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (Learning standards/ Indicators)

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ท 5.1 ม. 3/1 สรุปเนื้อหาวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากขึ้น

ท 5.1 ม. 3/2 วิเคราะห์วิถีไทยและคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน

ท 5.1 ม.3/3 สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Learning)

เมื่อนักเรียนเรียนเรื่อง พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ แล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)
2. วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)
3. บอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)

3. ความคิดรวบยอด (Concept)

พระอภัยมณี เป็นวรรณคดีชิ้นเยี่ยมเรื่องหนึ่งของไทย ผลงานชิ้นเอกของพระสุนทรโวหาร หรือสุนทรภู่ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ประพันธ์ขึ้นเป็นนิทานคำกลอน และได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่า เป็นยอดแห่งนิทานคำกลอน พระอภัยมณี เป็นที่รู้จักกว้างขวางมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเค้าโครงเรื่องของพระอภัยมณีแหวกประเพณีของวรรณคดีในยุคเก่า มีจินตนาการล้ำยุคอยู่มากมาย มีความเป็นนักคิดยุคใหม่ของผู้ประพันธ์เมื่อเปรียบเทียบกับยุคสมัยเดียวกันได้เป็นอย่างดี

4. สาระการเรียนรู้ (Content)

<u>ด้านองค์ความรู้ (Knowledge)</u>

1) พระอภัยมณี

-ประวัติผู้แต่ง

-ที่มาของเรื่อง

-คุณค่าของเรื่อง

<u>ด้านทักษะ (skill)</u>

1) วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดี

2) ออกแบบชิ้นงานผ่านโปรแกรม PowerPoint, Canva, Mind Mapping

<u>คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute)</u>

1) คุณค่าของวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

-มีความรับผิดชอบ

-ใฝ่เรียนรู้

7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (Performance Tasks)

1.การออกแบบอินโฟกราฟิกเรื่องพระอภัยมณี

2.แผนภาพความคิด (Mind Mapping)

8. กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

<u>ชั่วโมงที่ 1</u>

8.1 ชี้แจงและแบ่งกลุ่ม Clarifying unfamiliar terms (15 นาที)

8.1.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันสนทนาโดยใช้คำถามจากครูผู้สอน

นักเรียนรู้จักตัวละครใดในเรื่องพระอภัยมณีที่มีลักษณะผิดแปลกไปจากมนุษย์และมีลักษณ์อย่างไร (**แนวคำตอบ** ผีเสื้อสมุทร เป็นยักษ์มีรูปร่างใหญ่โตมีเขี้ยวงอกออกมาจากปาก กินมนุษย์และสัตว์เป็นอาหาร, นางเงือก เป็นสัตว์น้ำขึ้นบนมีรูปร่างคล้ายมนุษย์ส่วนล่างมีหางเหมือนปลา , สินสมุทร เป็นลูกของพระอภัยมณีกับนางผีเสื้อสมุทร รูปร่างเป็นมนุษย์ แต่มีดวงตาสีแดง มีเขี้ยว และมีกำลังมหาศาล)

8.1.2 จากนั้นครูผู้สอนพูดถึงเรื่องความเป็นมาของวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ซึ่งเป็นวรรณกรรมของพระสุนทรโวหาร (ภู่) และเป็นวรรณกรรมที่ได้รับยกย่องให้เป็นวรรณคดี โดยมีวิธีการแต่งโดยใช้วิธีการแต่งเป็นกลอนสุภาพ ซึ่งมีลักษณะเด่น คือ มีสัมผัสในทุกวรรค จากนั้นครูยกตัวอย่างคำประประพันธ์

ด้วยหน่อนาถชาติเชื้อผีเสื้อสมุทร ดำไม่ผุดเลยทั้งวันก็กลั้นได้
ยิ่งถูกน้ำกำลังยิ่งเกรียงไกร เที่ยวเลี้ยวไล่ขี่ปลาในสาชล

หมายเหตุ คำที่พิมพ์ด้วยสีฟ้า คือ สัมผัสพยัญชนะ คำที่มีเส้นโยง คือ สัมผัสสระ

8.1.3 ครูผู้สอนให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยการนับ 1 2 3 4 เมื่อนักเรียนที่นับเลขเดียวกัน ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจประวัติและที่มาของวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ตามหัวข้อที่ครูผู้สอนมอบหมายดังต่อไปนี้

- สุนทรภู่ได้รับแรงจูงใจในการแต่งนิทานพระอภัยมณี มาจากสิ่งใด
- คุณค่าที่ได้รับจากการอ่านนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ นักเรียนได้รับคุณค่าในด้านใดบ้าง
- วรรคทองของคำประพันธ์ที่ให้คุณค่า ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านคุณธรรม และด้านภาษา
- ประวัติของผู้ประพันธ์วรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณี และผลงานที่โดดเด่นของท่าน

8.2 ระบุปัญหา Problem definition (10 นาที)

8.2.1 เมื่อนักเรียนได้รับประเด็นปัญหาจากครูผู้สอนกำหนดให้แล้วนั้น ให้สมาชิกในกลุ่มรวมกันตั้งประเด็นคำถามที่สนใจ และระบุปัญหาเพื่อทำการศึกษา

8.3 ระดมสมอง Brainstorm (20 นาที)

8.3.1 สมาชิกภายในกลุ่มแสดงความคิดของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกคนอื่นๆ ภายในกลุ่มเพื่อหาประเด็นหรือปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่สนใจและนำไปสู่การศึกษาหาคำตอบ

8.3.2 ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมภายในกลุ่มของตน

8.4 การวิเคราะห์ปัญหา Analyzing the problem (15 นาที)

8.4.1 นักเรียนอธิบายและตั้งสมมติฐานที่เชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาที่ได้จากการระดมสมอง/การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม

8.4.2 นักเรียนเรียงลำดับความสำคัญประเด็นปัญหา จากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยมาจากความรู้เดิมของนักเรียน

8.4.3 ครูผู้สอนดูแลและให้คำแนะนำสำหรับการตั้งสมมติฐานเพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้า

<u>ชั่วโมงที่ 2</u>

8.5 กำหนดประเด็นการเรียนรู้ Formulating learning issues (10 นาที)

8.5.1 ครูผู้สอนกล่าวถึงการตั้งสมมติฐานของนักเรียนแต่ละกลุ่มในชั่วโมงที่ผ่านมาและสนทนาถึงกระบวนการและวิธีการกำหนดประเด็นเพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูล

8.5.2 นักเรียนกำหนดประเด็นคำถามที่ชัดเจน โดยการประมวลผลจากการระดมความคิด การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มและการเสนอแนะจากครูผู้สอน

8.6 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง Self-study (50 นาที)

8.6.1 นักเรียนลงมือค้นคว้าผ่านเครื่องมือสื่อสาร เอกสาร ตำราเรียน ฯลฯ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วจัดทำเป็นชิ้นงานนำเสนอผ่านรูปแบบ PowerPoint, Canva, Mind Mapping

8.6.2 ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำในระหว่างที่นักเรียนศึกษาค้นคว้า และการออกแบบชิ้นงานเพื่อให้

<u>ชั่วโมงที่ 3</u>

8.7 การรายงานผลการศึกษา/สรุป Reporting (60 นาที)

8.7.1 ครูสะท้อนผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั่วโมงที่ผ่านมาก จากนั้นให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่มตามลำดับ

8.7.2 นักเรียนนำเสนอผลงานจากการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นปัญหาที่แต่ละกลุ่มสนใจผ่านชิ้นงานที่นักเรียนลงมือทำ

8.7.3 หลังจากนักเรียนได้นำเสนอเสร็จทุกกลุ่มแล้วครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้ และเผยแพร่ผลงานนักเรียนแก่ผู้ที่สนใจหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

8.7.4 ครูผู้สอนสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการรับฟังการนำเสนอของนักเรียนและเสนอแนะพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งต่อๆ ไป

9. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ (Media / Materials / Equipment / Learning Resources)

1.หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.PowerPoint

3.แผนภาพความคิด (Mind Mapping)

4.Canva

10. การวัดและประเมินผล (Assessment)

สิ่งที่จะวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้วัด	เกณฑ์ผ่าน
1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)	ประเมินชิ้นงาน	แผนภาพความคิด (Mind Mapping)	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป
สิ่งที่จะวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้	**วิธีการวัด**	**เครื่องมือที่ใช้วัด**	**เกณฑ์ผ่าน**
2. วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)	นำเสนอ	1.การออกแบบอินโฟกราฟิกเรื่องพระอภัยมณี 2.แผนภาพความคิด (Mind Mapping)	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป
3.นักเรียนบอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)	สอบถาม	แบบถาม-ตอบ	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป

11. สะท้อนผลหลังการการจัดการเรียนรู้ (Reflect the results of the learning management)

พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน.....
.....
สมรรถนะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน.....
.....
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน.....
.....
จุดเด่น-จุดที่ควรพัฒนาของการจัดกิจกรรม.....
.....
ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้.....
.....

ลงชื่อ.....

(นายจิรภัทร เหล่า)

นักศึกษาสาขาการสอนภาษาไทย ป.โท รุ่น 1

แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ฟังคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 คาบ (120 นาที)
ผู้สอน นายจิรภัทร เหล่า สอนวันเสาร์ ที่ ..... เดือน..... 2566 เวลา .....

---

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (Learning standards/ Indicators)

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ท 5.1 ม. 3/1 สรุปเนื้อหาวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากขึ้น

ท 5.1 ม. 3/2 วิเคราะห์วิถีไทยและคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน

ท 5.1 ม.3/3 สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Learning)

เมื่อนักเรียนเรียนเรื่อง พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ แล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)
2. ออกแบบชิ้นงานผ่านโปรแกรมต่างๆ วิเคราะห์คุณค่าของเรื่องพระอภัยมณี (Skills)
3. บอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)

3. ความคิดรวบยอด (Concept)

พระอภัยมณี เป็นวรรณคดีชิ้นเยี่ยมเรื่องหนึ่งของไทย ผลงานชิ้นเอกของพระสุนทรโวหาร หรือสุนทรภู่ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ประพันธ์ขึ้นเป็นนิทานคำกลอน และได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่า เป็นยอดแห่งนิทานคำกลอน พระอภัยมณี เป็นที่รู้จักกว้างขวางมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเค้าโครงเรื่องของพระอภัยมณีแหวกประเพณีของวรรณคดีในยุคเก่า มีจินตนาการล้ำยุคอยู่มากมาย มีความเป็นนักคิดยุคใหม่ของผู้ประพันธ์เมื่อเปรียบเทียบกับยุคสมัยเดียวกันได้เป็นอย่างดี

4. สาระการเรียนรู้ (Content)

<u>ด้านองค์ความรู้ (Knowledge)</u>

1) พระอภัยมณี

-ประวัติผู้แต่ง

-ที่มาของเรื่อง

-คุณค่าของเรื่อง

<u>ด้านทักษะ (Skill)</u>

1) วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดี

2) ออกแบบชิ้นงานผ่านโปรแกรม PowerPoint, Canva, Mind Mapping

<u>คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute)</u>

1) คุณค่าของวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

-มีความรับผิดชอบ

-ใฝ่เรียนรู้

7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (Performance Tasks)

1. การออกแบบอินโฟกราฟิกเรื่องพระอภัยมณี

2. แผนภาพความคิด (Mind Mapping)

8. กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

<u>ชั่วโมงที่ 1</u>

8.1 ชี้แจงและแบ่งกลุ่ม Clarifying unfamiliar terms (15 นาที)

8.1.1 ครูผู้สอน เปิดประเด็นเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ โดยครูผู้สอนยกคำประพันธ์มาหนึ่งบทเพื่อให้นักเรียนได้ทกประเด็นที่มีความหมายแฝงอยู่ในคำประพันธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหา

<u>ตัวอย่างคำประพันธ์</u>

จะกล่าวกลับจับความไปตามเรื่อง ถึงบาทเบื้องปรเมศพระเชษฐา
องค์อภัยมณีศรีโสภา ตกยากอยู่คู่หามาช้านาน
กับนางสุรีนิรมิต เป็นคู่ชิดเชยชมสมสมาน
ต้องรักใคร่ไปตามยามกันดาร จนนางมารมีบุตรบุรุษชาย

8.1.2 เมื่อครูผู้สอนยกคำประพันธ์โดยอ่านให้นักเรียนได้ฟังจบแล้วนั้น ครูให้ประเด็นคำถามเพื่อให้นักเรียนได้ลองคิดก่อนจะแบ่งกลุ่มเพื่อหาประเด็นหัวข้อในการศึกษา

<u>แนวคำถาม</u> จากคำประพันธ์ข้างต้นที่ว่า ต้องรักใครไปตามยามกันดาร จนนางมารมีบุตรบุรุษชาย นักเรียนคิดว่าคำประพันธ์ข้างต้น พระอภัยมณีเกิดความรักต่อนางผีเสื้อสมุทรหรือไม่อย่างไร

<u>แนวคำตอบ</u> เกิดความรักถ้าพระอภัยมณีไม่มีความรักกับนางผีเสื้อสมุทร คงไม่ทนอยู่และมีสมสู่จนมีบุตรชายด้วยกัน

<u>แนวคำตอบ</u> ไม่เกิด อยู่กินด้วยกันกับนางผีเสื้อสมุทรก็เพราะความจำใจ

8.1.3 ครูผู้สอนให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยการนับ 1 2 3 4 เมื่อนักเรียนที่นับเลขเดียวกัน ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจคำประพันธ์ที่ครูผู้สอนมอบหมายดังต่อไปนี้

<u>คำประพันธ์บทที่ 1</u>

พระฟังคำน้ำเนตรลงพรากพราก คิดถึงยากยามวิโยคยิ่งโศกศัลย์
แถลงเล่าลูกยาสารพัน จนพากันมาบรรทมที่ร่มไทร
แม่ของเจ้าเขาเป็นเชื้อผีเสื้อสมุทร ขึ้นไปฉุดฉวยบิดาลงมาได้
จึงกำเนิดเกิดกายสายสุดใจ จนเจ้าได้แปดปีเข้านี่แล้ว
ไปเปิดประตูคูหาถ้าเขาเห็น ตายหรือเป็นว่าไม่ถูกเลยลูกแก้ว
แม้นสินสมุทรสุดสวาทพ่อคลาดแคล้ว ไม่รอดแล้วบิตุรงค์ก็คงตาย ฯ

<u>คำประพันธ์บทที่ 2</u>

ฝ่ายผีเสื้อเมื่อขึ้นจากฝั่งน้ำ จะมาถ้ำเที่ยวหาพฤกษาหาร
เก็บลูกไม้ใส่ห่อเห็นพอการ ทั้งเปรี้ยวหวานสารพัดแล้วลัดมา
เห็นหินปิดเปิดประตูคูหากว้าง นิมิตอย่างนางมนุษย์เสนหา
วรพักตร์นารีศรีโสภา ลีลามาเข้าในห้องเห็นสององค์
วางลูกไม้ในห่อให้ลูกผัว ท้องของตัวเต็มท้องไม่ต้องประสงค์
พระทรงเลือกลูกมะซางปรางมะยง ประทานองค์โอรสสู้อดออม
ครั้นพลบค่ำทำรักนางยักษ์ร้าย ประคองกายกอดแอบแนบถนอม
ชื่นแต่หน้าอารมณ์นั้นกรมกรอม แต่คิดอ่านหว่านล้อมจะล่อลวง
ไม่เห็นช่องตรองตรึกนึกวิตก ทุกข์ในอกนั้นสักเท่าภูเขาหลวง
พระกอดลูกน้อยประทับไว้กับทรวง ให้เหงาง่วงงีบหลับระงับไป ฯ

<u>คำประพันธ์บทที่ 3</u>

ฝ่ายผีเสื้อเมื่อจะจากพรากลูกผัว แต่พลิกตัวกลิ้งกลับไม่หลับใหล
ให้หมกมุ่นขุ่นคล้ำในน้ำใจ จนเสียงไก่แก้วขันสนั่นเนิน
พอม่อยหลับกลับจิตนิมิตฝัน ว่าเทวัญอยู่ที่เกาะนั้นเหาะเหิน

มาสังหารผลาญถ้ำระยำเยิน แกว่งพะเนินทุบนางแทบวางวาย
แล้วอารักษ์ควักล้วงเอาดวงเนตร สำแดงเดชเหาะกลับไปลับหาย
ทั้งกายสั่นพรั่นตัวด้วยกลัวตาย พอฟื้นกายก็พอแจ้งแสงตะวัน
จึงก้มกราบบาทบงสุ์พระทรงศักดิ์ แล้วนางยักษ์เล่าตามเนื้อความฝัน
ไม่เคยเห็นเป็นวิบัติอัศจรรย์ เชิญทรงธรรม์ช่วยทำนายร้ายหรือดี ฯ

<u>คำประพันธ์บทที่ 4</u>

สินสมุทรสุดแสนสงสารแม่ ด้วยรู้แน่ว่าบิดาจะพาหนี
ให้ห่วงหลังกังวลด้วยชนนี เจ้าโศกีกราบก้มบังคมคัล
บิดาดูรู้แจ้งจึงแกล้งห้าม จะวอนตามเขาไปไยในไพรสัณฑ์
อยู่เป่าปี่ตีเกราะเสนาะครัน แล้วรับขวัญลูกน้อยกลอยฤทัย ฯ

8.2 ระบุปัญหา Problem definition (10 นาที)

8.2.1 เมื่อนักเรียนได้รับคำประพันธ์ที่ครูผู้สอนกำหนดให้แล้วนั้น สมาชิกในกลุ่มรวมกันตั้งประเด็นคำถามที่สนใจ และระบุปัญหาเพื่อทำการศึกษา

8.3 ระดมสมอง Brainstorm (20 นาที)

8.3.1 สมาชิกภายในกลุ่มแสดงความคิดของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม เพื่อหาประเด็นหรือปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่สนใจและนำไปสู่การศึกษาหาคำตอบ

8.3.2 ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมภายในกลุ่มของตน

8.4 การวิเคราะห์ปัญหา Analyzing the problem (15 นาที)

8.4.1 นักเรียนอธิบายและตั้งสมมติฐานที่เชื่อโยงกับประเด็นปัญหาที่ได้จากการระดมสมอง/การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม

8.4.2 นักเรียนเรียงลำดับความสำคัญประเด็นปัญหา จากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยมาจากความรู้เดิมของนักเรียน

8.4.3 ครูผู้สอนดูแลและให้คำแนะนำสำหรับการตั้งสมมติฐานเพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน

<u>ชั่วโมงที่ 2</u>

8.5 กำหนดประเด็นการเรียนรู้ Formulating learning issues (10 นาที)

8.5.1 ครูผู้สอนกล่าวถึงการตั้งสมมติฐานของนักเรียนแต่ละกลุ่มในชั่วโมงที่ผ่านมาและสนทนาถึงกระบวนการและวิธีการกำหนดประเด็นเพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูล

8.5.2 นักเรียนกำหนดประเด็นคำถามที่ชัดเจน โดยการประมวลผลจากการระดมความคิด การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มและการเสนอแนะจากครูผู้สอน

8.6 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง Self-study (30 นาที)

8.6.1 นักเรียนลงมือค้นคว้าผ่านเครื่องมือสื่อสาร เอกสาร ตำราเรียน ฯลฯ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วจัดทำเป็นชิ้นงานนำเสนอผ่านรูปแบบ PowerPoint, Canva, Mind Mapping

8.6.2 ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำในระหว่างที่นักเรียนศึกษาค้นคว้า และการออกแบบชิ้นงานเพื่อให้

8.7 การรายงานผลการศึกษา/สรุป Reporting (20 นาที)

8.7.1 นักเรียนนำเสนอผลงานจากการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นปัญหาที่แต่ละกลุ่มสนใจผ่านชิ้นงานที่นักเรียนลงมือทำ

8.7.2 หลังจากนักเรียนได้นำเสนอเสร็จทุกกลุ่มแล้วครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้ และเผยแพร่ผลงานนักเรียนแก่ผู้ที่สนใจหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

9. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ (Media / Materials / Equipment / Learning Resources)

1. หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. PowerPoint
3. Canva

10. การวัดและประเมินผล (Assessment)

สิ่งที่จะวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้วัด	เกณฑ์ผ่าน
1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)	สอบถาม	แบบถาม-ตอบ	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป
2. วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)	สอบถาม	แบบถาม-ตอบ	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป
3. ออกแบบอินโฟรกราฟิกวิเคราะห์คุณค่าของเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)	ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมินชิ้นงาน	ได้ระดับดีขึ้นไป
4.นักเรียนบอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)	สอบถาม	แบบถาม-ตอบ	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป

11. สะท้อนผลหลังการการจัดการเรียนรู้ (Reflect the results of the learning management)

พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน.....

.....

.....

สมรรถนะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน.....

.....

.....

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน.....

.....

.....

จุดเด่น-จุดที่ควรพัฒนาของการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้.....
.....
.....

ลงชื่อ.....
(นายจิรภัทร เหล่า)
นักศึกษาสาขาการสอนภาษาไทย ป.โท รุ่น 1

แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อ่านเพราะเสนาะทำนอง เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 คาบ (120 นาที)
ผู้สอน นายจิรภัทร เหล่า สอนวันเสาร์ ที่ ..... เดือน..... 2566 เวลา .....

---

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (Learning standards/ Indicators)

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ท 5.1 ม. 3/1 สรุปเนื้อหาวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากขึ้น
ท 5.1 ม. 3/2 วิเคราะห์วิถีไทยและคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน
ท 5.1 ม.3/3 สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ (Learning Competencies)

เมื่อนักเรียนเรียนเรื่อง พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ แล้วนักเรียนสามารถ
1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)
2. ออกแบบชิ้นงานผ่านโปรแกรมต่างๆ วิเคราะห์คุณค่าของเรื่องพระอภัยมณี (Skills)
3. บอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)

3. ความคิดรวบยอด (Concept)

พระอภัยมณี เป็นวรรณคดีชิ้นเยี่ยมเรื่องหนึ่งของไทย ผลงานชิ้นเอกของพระสุนทรโวหาร หรือสุนทรภู่ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ประพันธ์ขึ้นเป็นนิทานคำกลอน และได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่า เป็นยอดแห่งนิทานคำกลอน พระอภัยมณี เป็นที่รู้จักกว้างขวางมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเค้าโครงเรื่องของพระอภัยมณีแหวกประเพณีของวรรณคดีในยุคเก่า มีจินตนาการล้ำยุคอยู่มากมาย มีความเป็นนักคิดยุคใหม่ของผู้ประพันธ์เมื่อเปรียบเทียบกับยุคสมัยเดียวกันได้เป็นอย่างดี

4. สาระการเรียนรู้ (Content)

<u>ด้านองค์ความรู้ (Knowledge)</u>

1) พระอภัยมณี
-ประวัติผู้แต่ง

-ที่มาของเรื่อง

-คุณค่าของเรื่อง

<u>ด้านทักษะ (Skill)</u>

1) วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดี

2) ออกแบบชิ้นงานผ่านโปรแกรม PowerPoint, Canva, Mind Mapping

<u>คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute)</u>

1) คุณค่าของวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

-มีความรับผิดชอบ

-ใฝ่เรียนรู้

7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (Performance Tasks)

1.การออกแบบอินโฟกราฟิกเรื่องพระอภัยมณี

2.แผนภาพความคิด (Mind Mapping)

8. กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

<u>ชั่วโมงที่ 1</u>

8.1 ชี้แจงและแบ่งกลุ่ม Clarifying unfamiliar terms (15 นาที)

8.1.1 ครูผู้สอนสรุปความรู้ที่ได้จากชั่วโมงผ่านมา

8.1.2 ให้นักเรียนอ่านนิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ โดยอ่านอย่างละเอียดจากนั้นให้นักเรียนจับคู่หรือแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสมเพื่อช่วยกันถอดความความหมายจากเรื่องที่ได้อ่าน

8.1.3 ให้นักเรียนช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านโดยครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำประเด็นปัญหา เช่น

- สินสมุทรมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร เห็นได้จากคำประพันธ์บทใด
- ผีเสื้อสมุทรมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร เห็นได้จากคำประพันธ์บทใด
- นางเงือกมีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร เห็นได้จากคำประพันธ์บทใด

8.2 ระบุปัญหา Problem definition (10 นาที)

8.2.1 เมื่อนักเรียนได้รับประเด็นปัญหาจากครูผู้สอนกำหนดให้แล้วนั้น ให้สมาชิกในกลุ่มรวมกันตั้งประเด็นคำถามที่สนใจ และระบุปัญหาเพื่อทำการศึกษา

8.3 ระดมสมอง Brainstorm (20 นาที)

8.3.1 สมาชิกภายในกลุ่มแสดงความคิดของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม เพื่อหาประเด็นหรือปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่สนใจและนำไปสู่การศึกษาหาคำตอบ

8.3.2 ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมภายในกลุ่มของตน

8.4 การวิเคราะห์ปัญหา Analyzing the problem (15 นาที)

8.4.1 นักเรียนอธิบายและตั้งสมมติฐานที่เชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาที่ได้จากการระดมสมอง/การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม

8.4.2 นักเรียนเรียงลำดับความสำคัญประเด็นปัญหา จากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยมาจากความรู้เดิมของนักเรียน

8.4.3 ครูผู้สอนดูแลและให้คำแนะนำสำหรับการตั้งสมมติฐานเพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้า

<u>ชั่วโมงที่ 2</u>

8.5 กำหนดประเด็นการเรียนรู้ Formulating learning issues (10 นาที)

8.5.1 ครูผู้สอนกล่าวถึงการตั้งสมมติฐานของนักเรียนแต่ละกลุ่มในชั่วโมงที่ผ่านมาและสนทนาถึงกระบวนการและวิธีการกำหนดประเด็ดเพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูล

8.5.2 นักเรียนกำหนดประเด็นคำถามที่ชัดเจน โดยการประมวลผลจากการระดมความคิดการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มและการเสนอแนะจากครูผู้สอน

8.6 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง Self-study (40 นาที)

8.6.1 นักเรียนลงมือค้นคว้าผ่านเครื่องมือสื่อสาร เอกสาร ตำราเรียน ฯลฯ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วจัดทำเป็นชิ้นงานนำเสนอผ่านรูปแบบ PowerPoint, Canva, Mind Mapping

8.6.2 ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำในระหว่างที่นักเรียนศึกษาค้นคว้า และการออกแบบชิ้นงานเพื่อให้

8.7 การรายงานผลการศึกษา/สรุป Reporting (10 นาที)

8.7.1 นักเรียนนำเสนอผลงานจากการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นปัญหาที่แต่ละกลุ่มสนใจผ่านชิ้นงานที่นักเรียนลงมือทำ

8.7.2 หลังจากนักเรียนได้นำเสนอเสร็จทุกกลุ่มแล้วครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้ และเผยแพร่ผลงานนักเรียนแก่ผู้ที่สนใจหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

8.7.3 ครูผู้สอนสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการรับฟังการนำเสนอของนักเรียนและเสนอแนะพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งต่อๆ ไป

9. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ (Media/Materials/Equipment/Learning Resources)

1. หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. PowerPoint
3. แผนภาพความคิด (Mind Mapping)
4. Canva

10. การวัดและประเมินผล (Assessment)

สิ่งที่จะวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้วัด	เกณฑ์ผ่าน
1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)	สอบถาม	แบบถาม-ตอบ	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป
2. วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)	สอบถาม	แบบถาม-ตอบ	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป
3. ออกแบบอินโฟรกราฟิกวิเคราะห์คุณค่าของเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)	ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมินชิ้นงาน	ได้ระดับดีขึ้นไป
4.นักเรียนบอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)	สอบถาม	แบบถาม-ตอบ	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป

11. สะท้อนผลหลังการการจัดการเรียนรู้ (Reflect the results of the learning management)

พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน.....

.....

.....

สมรรถนะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน.....

.....

.....

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน.....

.....

.....

จุดเด่น-จุดที่ควรพัฒนาของการจัดกิจกรรม.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(นายจิรภัทร เหล่า)

นักศึกษาสาขาการสอนภาษาไทย ป.โท รุ่น 1

แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องสรุปองค์ความรู้ เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 คาบ (120 นาที)
ผู้สอน นายจิรภัทร เหล่า สอนวันเสาร์ ที่ ..... เดือน..... 2566 เวลา .....

---

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด (Learning standards/ Indicators)

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ท 5.1 ม. 3/1 สรุปเนื้อหาวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากขึ้น
ท 5.1 ม. 3/2 วิเคราะห์วิถีไทยและคุณค่าจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน
ท 5.1 ม. 3/3 สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Learning)

เมื่อนักเรียนเรียนเรื่อง พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ แล้วนักเรียนสามารถ
1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)
2. ออกแบบชิ้นงานผ่านโปรแกรมต่างๆ วิเคราะห์คุณค่าของเรื่องพระอภัยมณี (Skills)
3. บอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)

3. ความคิดรวบยอด (Concept)

พระอภัยมณี เป็นวรรณคดีชิ้นเยี่ยมเรื่องหนึ่งของไทย ผลงานชิ้นเอกของพระสุนทรโวหาร หรือสุนทรภู่ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ประพันธ์ขึ้นเป็นนิทานคำกลอน และได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่า เป็นยอดแห่งนิทานคำกลอน พระอภัยมณี เป็นที่รู้จักกว้างขวางมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากเค้าโครงเรื่องของพระอภัยมณีแหวกประเพณีของวรรณคดีในยุคเก่า มีจินตนาการล้ำยุคอยู่มากมาย มีความเป็นนักคิดยุคใหม่ของผู้ประพันธ์เมื่อเปรียบเทียบกับยุคสมัยเดียวกันได้เป็นอย่างดี

4. สาระการเรียนรู้ (Content)

<u>ด้านองค์ความรู้ (Knowledge)</u>

1) พระอภัยมณี

-ประวัติผู้แต่ง

-ที่มาของเรื่อง

-คุณค่าของเรื่อง

<u>ด้านทักษะ (Skill)</u>

1) วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดี

2) ออกแบบชิ้นงานผ่านโปรแกรม PowerPoint, Canva, Mind Mapping

<u>คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute)</u>

1) คุณค่าของวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

-มีความรับผิดชอบ

-ใฝ่เรียนรู้

7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (Performance Tasks)

1. การออกแบบอินโฟกราฟิกเรื่องพระอภัยมณี

2. แผนภาพความคิด (Mind Mapping)

8. กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

<u>ชั่วโมงที่ 1</u>

8.1 ชี้แจงและแบ่งกลุ่ม Clarifying unfamiliar terms (15 นาที)

8.1.1 ครูผู้สอนสรุปความรู้ที่ได้จากชั่วโมงผ่านมา

8.1.2 ครูผู้สอนใช้คำถามปลายเปิดถ้าหากนักเรียนเลือกเป็นตัวละครในเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ นักเรียนจะเลือกเป็นใครเพราะเหตุใด

<u>ตัวอย่างคำตอบ</u>

- ผีเสื้อสมุทร เพราะ รักเดียวใจเดียวเถิดทูลผู้เป็นสามีด้วยหัวใจ
- พระอภัยมณี เพราะ มีแต่คนรัก และพร้อมจะช่วยเหลือ
- นางเงือก เพราะ ถึงแม้ไม่ใช่มนุษย์ไม่ถูกรังเกียจจากความรัก

- สินสมุทร เพราะ มีพละกำลังมาก และฉลาดเหลียว

8.1.3 ให้นักเรียนช่วยกันตั้งคำถามเพื่อสะท้อนระหว่างอดีตกับปัจจุบันผ่านวรรณคดี โดยใช้ประเด็นหัวข้อที่ครูกำหนด ดังต่อไปนี้

- **ความรัก** ในอดีตกับปัจจุบันเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร
- **สภาพสังคม** ในอดีตกับปัจจุบันเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร
- **สภาพแวดล้อม** ในอดีตกับปัจจุบันเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร
- **สภาพปัญหา** ในอดีตกับปัจจุบันเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

8.2 ระบุปัญหา Problem definition (10 นาที)

8.2.1 เมื่อนักเรียนได้รับประเด็นปัญหาจากครูผู้สอนกำหนดให้แล้วนั้น ให้สมาชิกในกลุ่มรวมกันตั้งประเด็นคำถามที่สนใจ และระบุปัญหาเพื่อทำการศึกษา

8.3 ระดมสมอง Brainstorm (20 นาที)

8.3.1 สมาชิกภายในกลุ่มแสดงความคิดของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม เพื่อหาประเด็นหรือปัญหาที่สมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่สนใจและนำไปสู่การศึกษาหาคำตอบ

8.3.2 ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมภายในกลุ่มของตน

8.4 การวิเคราะห์ปัญหา Analyzing the problem (15 นาที)

8.4.1 นักเรียนอธิบายและตั้งสมมติฐานที่เชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาที่ได้จากการระดมสมอง/การแสดงความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม

8.4.2 นักเรียนเรียงลำดับความสำคัญประเด็นปัญหา จากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยมาจากความรู้เดิมของนักเรียน

8.4.3 ครูผู้สอนดูแลและให้คำแนะนำสำหรับการตั้งสมมติฐานเพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้า

<u>ชั่วโมงที่ 2</u>

8.5 กำหนดประเด็นการเรียนรู้ Formulating learning issues (10 นาที)

8.5.1 ครูผู้สอนกล่าวถึงการตั้งสมมติฐานของนักเรียนแต่ละกลุ่มในชั่วโมงที่ผ่านมา และสนทนาถึงกระบวนการและวิธีการกำหนดประเด็ดเพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูล

8.5.2 นักเรียนกำหนดประเด็นคำถามที่ชัดเจน โดยการประมวลผลจากการระดมความคิดการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มและการเสนอแนะจากครูผู้สอน

8.6 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง Self-study (40 นาที)

8.6.1 นักเรียนลงมือค้นคว้าผ่านเครื่องมือสื่อสาร เอกสาร ตำราเรียน ฯลฯ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วจัดทำเป็นชิ้นงานนำเสนอผ่านรูปแบบ PowerPoint, Canva, Mind Mapping

8.6.2 ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำในระหว่างที่นักเรียนศึกษาค้นคว้า และการออกแบบชิ้นงานเพื่อให้

8.7 การรายงานผลการศึกษา/สรุป Reporting (10 นาที)

8.7.1 นักเรียนนำเสนอผลงานจากการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นปัญหาที่แต่ละกลุ่มสนใจผ่านชิ้นงานที่นักเรียนลงมือทำ

8.7.2 หลังจากนักเรียนได้นำเสนอเสร็จทุกกลุ่มแล้วครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้ และเผยแพร่ผลงานนักเรียนแก่ผู้ที่สนใจหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

8.7.3 ครูผู้สอนสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการรับฟังการนำเสนอของนักเรียนและเสนอแนะพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดกิจกรรมที่ผ่านมาทั้งหมด ให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

9. สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ (Media / Materials / Equipment / Learning Resources)

1. หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. PowerPoint
3. แผนภาพความคิด (Mind Mapping)
4. Canva

10. การวัดและประเมินผล (Assessment)

สิ่งที่จะวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีการวัด	เครื่องมือที่ใช้วัด	เกณฑ์ผ่าน
1. บอกสาระสำคัญและข้อคิดจากวรรณคดีเรื่องที่อ่านได้ (Knowledge)	สอบถาม	แบบถาม-ตอบ	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป
2. วิเคราะห์เนื้อหาวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)	สอบถาม	แบบถาม-ตอบ	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป
3. ออกแบบอินโฟรกราฟิกวิเคราะห์คุณค่าของเรื่องพระอภัยมณีได้ (Skills)	ประเมินชิ้นงาน	แบบประเมินชิ้นงาน	ได้ระดับดีขึ้นไป
4.นักเรียนบอกคุณค่าของการเรียนวรรณคดีได้ (Attribute)	สอบถาม	แบบถาม-ตอบ	ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป

11. สะท้อนผลหลังการการจัดการเรียนรู้ (Reflect the results of the learning management)

พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน.....

.....

.....

สมรรถนะที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน.....

.....

.....

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน.....

.....

.....

จุดเด่น-จุดที่ควรพัฒนาของการจัดกิจกรรม.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้.....

.....

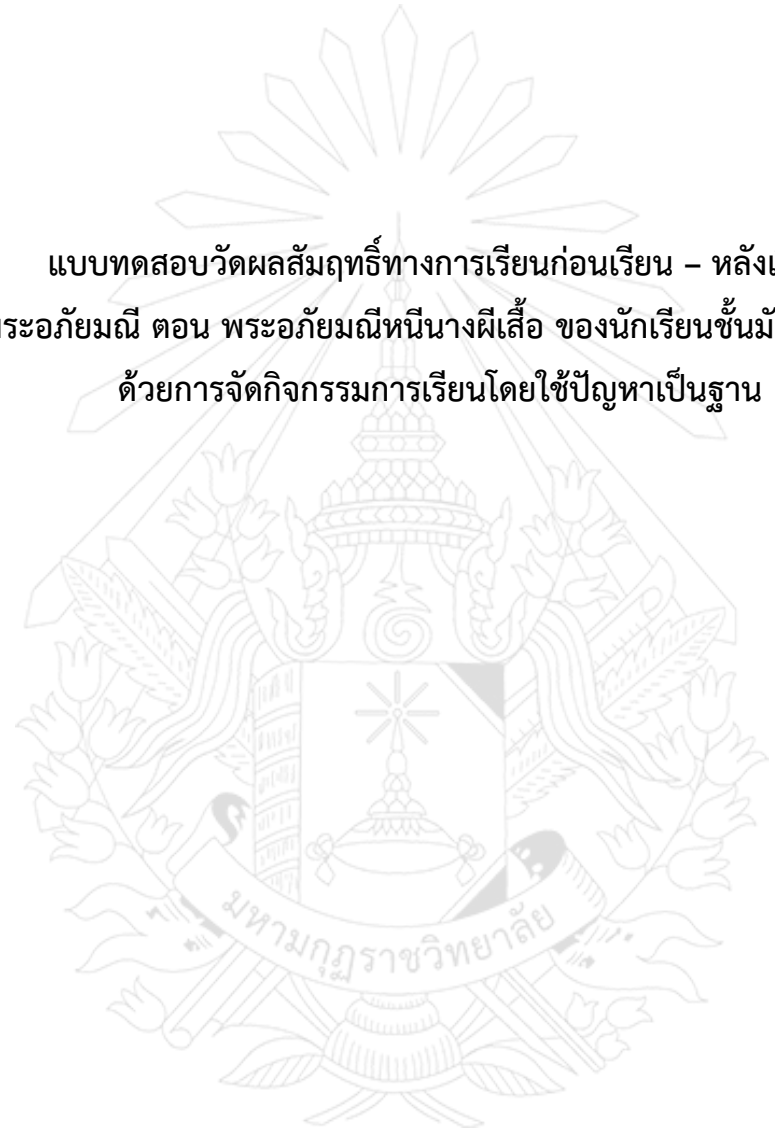
.....

ลงชื่อ.....

(นายจิรภัทร เหล่า)

นักศึกษาสาขาการสอนภาษาไทย ป.โท รุ่น 1

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน – หลังเรียน
“เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน – หลังเรียน
“เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน” จำนวน 30 ข้อ
โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน คะแนนเต็ม 30 คะแนน เวลา 45 นาที

2. ข้อสอบทุกข้อเป็นแบบเลือกตอบ แต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ

3. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบที่แจกให้

1. เรื่องพระอภัยมณีแต่งด้วยคำประพันธ์ชนิดใด
   ก. โคลงสี่สุภาพ
   ข. กลอนสด
   ค. กลอนดอกสร้อย
   ง. กลอนสุภาพ

2. นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์
   ก. พระอภัยมณี
   ข. พระสุนทรโวหาร (ภู่)
   ค. พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย)
   ง.พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

3. พระอภัยมณีเป็นพระราชโอรสพระองค์โตของท้าวสุทัศน์ กษัตริย์เมืองรัตนา มีพระอนุชา 1 พระองค์ที่ทรงถูกเนรเทศไออกนอกเมืองไปตามกันกับพระอภัยมณี พระอนุชาพระองค์นั้นมีพระนามว่า อย่างไร
   ก. อุศเรน
   ข. มณีจันทร์
   ค.ศรีสุวรรณ
   ง. สานนท์

4. ต้นเหตุที่ทำให้พระอภัยมณี ต้องถูกเนรเทศออกนอกเมืองเนื่องจากเกิดเหตุการณ์ใด

ก. เรียนวิชาไม่เหมาะกับการเป็นกษัตริย์

ข. ไม่ได้ประพฤติอยู่ในครองสุจริต

ค. เพราะบรรดาเหล่าขุนนางขับไล่

ง. เป็นปรปักษ์กับพระราชบิดา

5. นางผีเสื้อสมุดได้ยินเสียงปี่ที่พระอภัยมณีทรงเป่าให้.....เพื่อแสดงวิชาจนทำให้ทุกคนหลับใหล จงเติมคำลงในช่องว่างให้ถูกต้อง

ก. เหล่านางเงือก

ข. พวกทหารหนุ่ม

ค. พวกพ่อค้าวาณิช

ง. พวกพราหมณ์หนุ่ม

6. คำประพันธ์ใดที่แสดงให้เห็นถึงความเสียใจของสินสมุทร เมื่อรู้ความจริงว่าแม่ของตนนั้นเป็นนางยักษ์

ก. จะโกรธเกรี้ยวเคี้ยวเล่นเป็นธุลี ไม่พอที่ชีวันจะบรรลัยฯ

ข. พระฟังคำน้ำเนตรลงพรากๆ คิดถึงยากยามวิโยคยิ่งโศกศัลย์

ค. ด้วยแม่กลับอัปลักษณ์เป็นยักษ์ร้าย ก็ฟูมฟายชลนาโศกาลัยฯ

ง. สินสมุทรสุดแสนสงสารแม่ ด้วยรู้แน่ว่าบิดาจะพาหนี

7. ข้อใดที่แสดงให้เห็นว่าสินสมุทรเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของนางผีเสื้อสมุทร

ก. ยิ่งถูกน้ำกำลังยิ่งเกรียงไกร เที่ยวเลี้ยวไล่ขี่ปลาในสาชล

ข. หนักหรือเบาเยาว์อยู่ไม่รู้จัก เข้าลองผลักด้วยกำลังก็พังผาง

ค. อสุรีมีกำลังดังปลาวาฬ ตามประมาณสามวันจะทันตัว

ง. อุตลุดผุดทะลึ่งขึ้นตึงตัง โดยกำลังโลดโผนกระโจนโจม

8. คำประพันธ์ข้อใดที่แสดงให้เห็นถึงลักษณ์ของนางเงือก

ก. ทรงพลังดังพระยาคชาพลาย

ข. คิดว่าคนมีหางเหมือนอย่างปลา

ค. นมสองข้างอย่างกระโปรงดูดตงเตง

ง. มีเขี้ยวคล้ายชนนีมีศักดา

9. พระอภัยมณีเมื่อหนีออกจากถ้ำของนางผีเสื้อสมุทรแล้ว นางเงือกพาไปลี้ภัยอยู่ที่ใด

ก. เมืองรัตนา ข. เมืองผลึก

ค. เมืองตักศิลานคร ง. สำนักของพระโยคี

10. จุดมุ่งหมายสำคัญของวรรณคดีข้อใดกล่าวถูกต้องที่สุด

ก. เพื่อสอนคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้อ่าน

ข. เพื่อสร้างความความบันเทิงให้แก่ผู้อ่าน

ค. เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี

ง. เพื่ออธิบายสิ่งที่ยังไม่รู้ให้แก่ผู้อ่าน

11. คำประพันธ์ในข้อใดมีลีลาในการแต่งที่ต่างจากข้ออื่น

ก. เสียแรงหวังตั้งจิตไม่บิดเบือน มาแชเชือนเสียไม่รับให้อับอาย

ข. จำทุกข์จำเทวษว้าง สวาทว้าหวั่นถวิล

ค. ถวิลทุกขวบค่ำเช้า หยุดได้ฉันใด

ง. สิ้นแผ่นดินสิ้นรสสุคนธา วาสนาเราก็สิ้นเหมือนกลิ่นสุคนธ์

12. เหตุผลที่เงือกชราใช้เป็นข้ออ้างเพื่อให้อภัยมณีปล่อยตัว

ก. ตนอยู่ในอาการป่วยต้องกลับไปรักษาตัวให้หานจากอาการเมื่อดีแล้วจะกลับมาช่วยภายหลัง

ข. พระองค์ถูกกักขังไว้เช่นเดียวกันกับตนเอง น่าจะรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้ที่ถูกจับมาเช่นกัน

ค. ตนเป็นเงือกชราที่อยู่ตัวคนเดียว หากถูกกักขังไว้ก็จะตกอยู่ในความทุกข์ยาก

ง. หากพระอภัยมณีไม่ปล่อยตัวไปจะไม่บอกช่องทางหลบหนีนางผีเสื้อสมุทร

13. พงศ์กษัตริย์ทัศนานางเงือกน้อย ดูแช่มช้อยโฉมเฉลาทั้งเผาผม

ประไพพักตร์ลักษณ์ล้ำล้วนขำคม ทั้งเนื้อนมนวลเปล่งออกเต่งทรวง

จากคำประพันธ์ข้างต้น ปรากฏรสวรรณคดีใด

ก. สัลาปังคพิสัย ข. นารีปราโมทย์

ค. เสาวรจนี ง. พิโรธวาทัง

14. คำประพันธ์ใดมีการใช้ภาพพจน์

ก. ตั้งแต่นี้น้องจะได้ผู้ใดเชย เหมือนพระเคยคู่เคียงเมื่อเที่ยงคืน

ข. ด้วยกลิ่นอายคล้ายท่านผู้มารดา เมื่อจับข้าข้าจึงหย่อนอ่อนกำลัง

ค. สัตว์ในน้ำจำแพ้แก่ผีเสื้อ เปรียบเหมือนเนื้อเห็นพยัคฆ์ให้ชักหลัง

ง. อย่าเกรงภัยในชลที่วนวัง ขึ้นนั่งยังบ่าข้าจะพาไป

15. เสียแรงรักหนักหนาอุตส่าห์ถนอม สู้อดออมสารพัดไม่ขัดขืน

ช่างกระไรใจจืดไม่ยืดยืน นางสะอื้นอ้าปากจนรากเรอ

คำประพันธ์ข้างต้น ตัวละครใช้แสดงด้วยน้ำเสียงอย่างไร

ก. ตัดพ้อ ข. ว่ากล่าว

ค. เหนื่อยหน่าย ง. ประชดประชัน

16. คำประพันธ์ข้อใดที่แสดงให้เห็นถึงการใช้อารมณ์รุนแรงและให้ภาพที่สยดสยองมากที่สุด

ก. ลงกลิ้งเกลือกเสือกกายร้องได้โร่ เสียงโฮโฮดังก้องห้องคูหา

ข. ไม่เห็นผัวคว้าไปได้แต่ปลา ควักลูกตาสูบเลือดด้วยเดือดดาล

ค. นางผีเสื้อเหลือโกรธโลดทะลึ่ง โตดังหนึ่งยุคนธร์ขุนไศล

ง. เรียกลูกสาวคราวนี้พ่อจะมรณา เจ้าช่วยภูวไนยไปให้พ้น

17. ข้อใดแสดงให้เห็นถึงวาทศิลป์ในการพูดของสินสมุทร

ก. แล้วร้องถามตามประสาเป็นทารก นี่สัตว์บกหรือสัตว์น้ำดำหนักหนา

ข. สินสมุทรผลุดออกนอกรักแร้ แล้วล่อแม่ตบหัตถ์ผัดผางผาง

ค. สินสมุทรมิได้กลัวกลับหัวร่อ ลูกไม่ขอจากพระองค์อย่าสงสัย

ง. ลูกขอลาฝ่าธุลีสักปีเดียว ไปท่องเที่ยวหาประเทศเขตนคร

18. ข้อใดแสดงให้เห็นถึงความรักความผูกพัน ที่แตกต่างกับข้ออื่น

ก. นิจจาเอ๋ยเคยอยู่เป็นคู่ชื่น ทุกวันคืนค่ำเช้าไม่เศร้าหมอง

ข. ถึงตัวไปใจลูกยังผูกคิด พอปลดปลิดเรื่องธุระจะมาหา

ค. ไม่ห่วงหลังกังวลด้วยชนนี เจ้าโศกีกราบก้มบังคมคัล

ง. อย่าสงสัยใจจริงทุกสิ่งอัน ไม่รำพันพูดลวงเจ้าดวงใจ

19. เพราะเหตุใดพระอภัยมณีจึงคิดหนีนางผีเสื้อสมุทร

ก. เกิดความเบื่อหน่ายในการใช้ชีวิตเป็นคู่ครองกับนางผีเสื้อสมุทร

ข. รู้ความจริงว่านางผีเสื้อสมุทรไม่ใช่มนุษย์

ค. รู้สึกเหมือนตัวเองถูกกักขังจึงอยากหาทางมีอิสรภาพ

ง. เพราะหลงรักนางเงือก

20. พระอภัยมณีอยู่ในถ้ำกับนางผีเสื้อสมุทร จนมีบุตรชื่อ

ก. สุดสาคร ข. พลายแก้ว

ค. ศรีสุวรรณ ง. สินสมุทร

21. จากนิทานคำกลอนเรื่อง พระอภัยมณีตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ แสดงให้เห็นถึงความรักของใครกับใครมากที่สุด

ก. สัตว์กับมนุษย์ ข. แม่กับลูก

ค. พ่อกับลูก ง. ภรรยากับสามี

22. ข้อใดเป็นคุณวิเศษที่มีในตนของนางเงือก

ก. มีพละกำลังมากในเวลาค่ำคืน

ข. มีความรอบรู้เรื่องสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในทะเล

ค. ตาสว่างชัดในเวลากลางคืน

ง. หยั่งรู้เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า

23. จากนอทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ การกระทำของพระอภัยมณีตรงกับข้อใด

ก. ถ่อยทีถ่อยอาศัย

ข. น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า

ค. หนีไปตายเอาดาบหน้า

ง. ปากเป็นเอกเลขเป็นโทโบราณว่า

24. ความเชื่อในเรื่องใดที่ทำให้นางผีเสื้อสมุทรต้องเข้าไปรักษาศีลอยู่ในป่า

ก. ความเชื่อเรื่องความฝัน

ข. ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม

ค. ความเชื่อเรื่องลงบอกเหตุ

ง. ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์

25. หากนักเรียนตกอยู่ในสถานการณ์อย่างพระอภัยมณี จะนำเอาแบบอย่างที่ดีด้านใด ของพระอภัยมณีมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

ก. การให้ความรัก

ข. การตั้งสติอย่างแน่วแน่มั่นคง

ค. การมีปิยวาจา

ง. การมีดนตรีในหัวใจ

26. ถ้าเปรียบเทียบกับปัจจุบันภรรยาแบบนางผีเสื้อสมุทรเปรียบได้กับบุคคลใด

ก. ชาวบ้าน ข. พนักงานบริษัท

ค. ข้าราชการ ง. ผู้หญิงในเมือง

27. นิทานคำกลอนเรื่องพระอภัยมณีตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องใด

ก. การวางแผนชีวิตด้วยความรอบคอบ

ข. การมีความซื่อสัตว์สุจริต

ค. การรู้จักควบคุมอารมณ์

ง. การให้อภัย

28. เพราะเหตุใดนางผีเสื้อสมุทรจึงเชื่อแล้วไปถือศีลภาวนาตามคำแนะนำของพระอภัยมณี

ก. เพราะเชื่อในความฝันของตนเอง

ข. เพราะนางไว้ใจในตัวพระอภัยมณี

ค. เพราะนางกลัวจะเป็นอันตราย

ง. เพราะหากไม่ทำตามใจกลัวพระอภัยจะหมดรักตน

29. เหตุใดสินสมุทรจึงผูกพันกับพระอภัยมณีมากว่านางผีเสื้อสมุทร

ก. เพราะสินสมุทรไม่ชอบสตรี

ข. เพราะนางผีเสื้อสมุทรเคยทำร้ายสินสมุทร

ค. พระอภัยมณีเลี้ยงดูสินสมุทรอย่างใกล้ชิด

ง. พระอภัยมณีเสี้ยมสินสมุทรให้เกลียดแม่

30. ข้อใดเป็นการวางแผน

ก. อันตาข้าถ้าค่ำเห็นสว่าง ทั้งเดินทางเรี่ยวแรงแข็งขยัน

ข. ถ้าแก้ไขให้นางไปค้างป่า ได้ล่วงหน้าเสียบ้างจะยังชั่ว

ค. เห็นลูกไม้ในป่าคว้าเข้าปาก กำลังอยากยืนขยอกจนกลอกหัว

ง. เห็นละเมาะเกาะใหญ่ที่ไหนบ้าง หยุดเสียบ้างให้สบายจึงผายผัน

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน – หลังเรียน

“เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน”

1.	ง	16.	ข
2.	ข	17.	ง
3.	ค	18.	ก
4.	ก	19.	ข
5.	ง	20.	ง
6.	ค	21.	ง
7.	ก	22.	ค
8.	ข	23.	ค
9.	ง	24.	ก
10.	ข	25.	ค
11.	ก	26.	ก
12.	ข	27.	ก
13.	ค	28.	ข
14.	ค	29.	ค
15.	ก	30.	ข

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้จัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี “เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

โดยให้นักเรียนพิจารณาว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานแล้วนักเรียนมีความความคิดเห็นเป็นอย่างใด ในแต่ละประเด็นคำถามตามที่กำหนดไว้ โปรดทำเครื่องหมายถูกต้อง (✓) ลงในช่องระดับความคิดเห็นของนักเรียนตามความเป็นจริงที่นักเรียนรู้สึกรับรู้ได้ตามความหมายของแบบสอบถามความคิดเห็นฉบับนี้ โดยแบ่งออกเป็น4 ด้าน จำนวน 15 ข้อ ซึ่งเป็นการวัดโดยวิธีของลิเคิร์ท (Likert) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีระดับประเมิน 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด
4 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก
3 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง
2 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย
1 คะแนน หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	ระดับความคิดเห็นของนักเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	น้อย (3)	พอใช้ (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านคุณภาพสาระการเรียนรู้						
1.	มีกิจกรรมที่หลากหลายใช้ปัญหาเป็นฐานในการแสวงหาความรู้					
2.	มีคำชี้แจงการศึกษาจากใบความรู้และใบงานต่างๆ อย่างชัดเจน					
3.	มีตัวอักษรและรูปภาพและสื่อการสอนมีความเหมาะสมน่าสนใจ					

ข้อ	ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	ระดับความคิดเห็นของนักเรียน				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	น้อย (3)	พอใช้ (2)	น้อยที่สุด (1)
4.	ภาษาที่ใช้ในมีความทันสมัยและเป็นเอกลักษณ์ของการเรียนภาษาไทยและมีความชัดเจนเข้าใจง่าย					
ด้านเนื้อหาการเรียนรู้						
5.	เนื้อหาการเรียนรู้มีรูปภาพประกอบ การเรียนมีความเหมาะสมเข้าใจง่าย					
6.	ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน					
7.	เนื้อหามีการเรียงลำดับอย่างเป็นระบบจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก					
8.	การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน					
ด้านประโยชน์และคุณค่า						
9.	นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
10.	นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนรู้โดยการใช้การแก้ปัญหาเป็นฐาน					
11.	นักเรียนสามารถนำปัญหามาวิเคราะห์ในการพิจารณาด้วยเหตุผลที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติแก้ปัญหาได้					
12.	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพิจารณาแก้ปัญหาจากการเรียนได้อย่างต่อเนื่องและมีความชัดเจน					
ด้านการวัดและประเมินผล						
13.	การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน					
14.	แบบฝึกทักษะและแบบทดสอบมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน					
15.	นักเรียนทราบผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่มได้ทันที					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดี เรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณี หนีนางผีเสื้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพลพิทยาคม ก่อนและหลังเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (t-test)

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	คะแนนก่อนเรียน	13.3056	36	2.70259	.45043
	คะแนนหลังเรียน	25.2778	36	2.59242	.43207

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	คะแนนก่อนเรียน & คะแนนหลังเรียน	36	.575	.000

Paired Samples Test

		Paired Differences			
					95% Confidence Interval of the Difference
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	Lower
Pair 1	คะแนนก่อนเรียน - คะแนนหลังเรียน	-11.97222	2.44349	.40725	-12.79898

Paired Samples Test

		Paired Differences				
		95% Confidence Interval of the Difference				
		Upper	t	df	Sig. (2-tailed)	
Pair 1	คะแนนก่อนเรียน - คะแนนหลังเรียน	-11.14546	-29.398	35	.000	

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล นายจิรภัทร เหล่า

วัน เดือน ปีเกิด 7 มกราคม 2540

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 9/2 บ้านแอวมอง ตำบลพระลับ
อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ตำแหน่งปัจจุบัน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

สถานที่ทำงานปัจจุบัน -

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2563 ครุศาสตรบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร

พ.ศ. 2567 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน